

(Кодекс втратив чинність на підставі Кодексу [N 4651-VI](#) від 13.04.2012, ВВР, 2013, N 9-10, N 11-12, N 13, ст.88)

Кримінально-процесуальний кодекс України

(від статті 237 до статті 485)

([ст.1 - ст.93-2](#)) ([ст.94 - ст.236-8](#))

Розділ третій

ПРОВАДЖЕННЯ СПРАВ У СУДІ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ

Г л а в а 23

ПОПЕРЕДНІЙ РОЗГЛЯД СПРАВИ СУДДЕЮ

(Назва глави 23 в редакції Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

[Стаття 237](#). Питання, які з'ясовуються суддею при попередньому розгляді справи

У справі, що надійшла від прокурора, суддя з'ясовує щодо кожного з обвинувачених такі питання:

- 1) чи підсудна справа суду, на розгляд якого вона надійшла;
- 2) чи немає підстав для закриття справи або її зупинення;
- 3) чи складено обвинувальний висновок відповідно до вимог цього Кодексу;
- 4) чи немає підстав для зміни, скасування або обрання запобіжного заходу;
- 5) чи не було допущено під час порушення справи, провадження дізнання або досудового слідства таких порушень вимог цього Кодексу, без усунення яких справа не може бути призначена до судового розгляду.

За клопотанням прокурора, обвинуваченого, його захисника чи законного представника, потерпілого чи його представника суддя з'ясовує також питання про те, чи немає підстав для притягнення до кримінальної відповідальності інших осіб.

За клопотанням прокурора, потерпілого чи його представника суддя з'ясовує також питання про те, чи немає підстав для кваліфікації дій обвинуваченого за статтею Кримінального кодексу, яка передбачає відповідальність за більш тяжкий злочин чи для пред'явлення йому обвинувачення, яке до цього не було пред'явлено.

(Стаття 237 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР [N 986-VIII](#) від 30.08.72, Законами [N 2464-XII](#) від 17.06.92, [N 1483-III](#) від 22.02.2000, в редакції Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001) (Статтю 238 виключено на підставі Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001) (Статтю 239 виключено на підставі Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

[Стаття 240](#). Порядок попереднього розгляду справи

Попередній розгляд справи здійснюється суддею, який визначається у порядку, встановленому частиною третьою статті 16-2 цього Кодексу, одноособово з обов'язковою участю прокурора. Про день попереднього розгляду справи повідомляються також інші учасники процесу, однак їх неявка не перешкоджає розгляду справи.

Попередній розгляд справи починається з доповіді прокурора щодо можливості призначення справи до судового розгляду. Якщо в судові засідання з'явилися інші учасники судового розгляду, вони висловлюють свої думки щодо питань, зазначених у статті 237 цього Кодексу, та заявлених ними клопотань. Прокурор висловлює свою думку щодо клопотань, заявлених іншими учасниками судового розгляду. Постанова судді виноситься в нарадчій кімнаті.

При попередньому розгляді справи ведеться протокол.

(Стаття 240 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР [N 117-VIII](#) від 30.08.71; в редакції Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001; із змінами, внесеними згідно із Законами [N 3150-IV](#) від 30.11.2005, [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо запровадження автоматизованої системи документообігу в судах вводяться в дію з 1 січня 2011 року, а щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

[Стаття 241](#). Строки попереднього розгляду справи

Справа повинна бути призначена до попереднього розгляду не пізніше десяти діб, а у разі складності справи - не пізніше тридцяти діб з дня надходження її до суду.

(Стаття 241 в редакції Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001) (Статтю 242 виключено на підставі Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001) (Статтю 243 виключено на підставі Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

[Стаття 244](#). Рішення судді за результатами попереднього розгляду справи

За результатами попереднього розгляду справи суддя своєю постановою приймає одне з таких рішень:

- 1) про призначення справи до судового розгляду;
- 2) про зупинення провадження в справі;
- 3) про повернення справи прокуророві;
- 4) про направлення справи за підсудністю;
- 5) про закриття справи;
- 6) про повернення справи на додаткове розслідування.

(Стаття 244 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2464-XII](#) від 17.06.92, в редакції Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

[Стаття 245](#). Призначення справи до судового розгляду

За наявності достатніх підстав для розгляду справи в судовому засіданні суддя, не вирішуючи наперед питання про винуватість, виносить постанову про призначення справи до судового розгляду.

У постанові повинні бути зазначені: місце і дата її винесення, посада і прізвище судді, прізвище, ім'я і по батькові обвинуваченого, підстави призначення справи до розгляду, стаття Кримінального кодексу, за якою пред'явлено обвинувачення, та рішення з інших питань, пов'язаних з підготовкою справи до розгляду.

Постанова судді оскарженню не підлягає.

(Стаття 245 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2464-XII](#) від 17.06.92, в редакції Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001; із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

[Стаття 246](#). Повернення справи на додаткове розслідування

При попередньому розгляді справи суддя з власної ініціативи чи за клопотанням прокурора, обвинуваченого, його захисника чи законного представника, потерпілого, позивача, відповідача або їх представників своєю постановою повертає справу на додаткове розслідування у випадках, коли під час порушення справи, провадження дізнання або досудового слідства були допущені такі порушення вимог цього Кодексу, без усунення яких справа не може бути призначена до судового розгляду.

За клопотанням прокурора, обвинуваченого, його захисника чи законного представника суддя вправі повернути справу на додаткове розслідування для притягнення до кримінальної відповідальності інших осіб, якщо окремий розгляд справи щодо них неможливий. За клопотанням прокурора, потерпілого чи його представника суддя може повернути справу на додаткове розслідування і у випадках наявності

підстав для кваліфікації дій обвинуваченого за статтею Кримінального кодексу, яка передбачає відповідальність за більш тяжкий злочин, чи для пред'явлення йому обвинувачення, яке до цього не було пред'явлено.

У постанові суддя зазначає підстави повернення справи на додаткове розслідування і може вказати, які слідчі дії повинні бути проведені при додатковому розслідуванні. В постанові також повинно бути вирішено питання про запобіжний захід щодо обвинуваченого.

Копія постанови протягом трьох діб після її винесення надсилається сторонам.

На постанову протягом семи діб з дня її винесення сторони можуть подати апеляції до апеляційного суду.

(Стаття 246 із редакції Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001; із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року) (Статтю 247 виключено на підставі Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

[Стаття 248.](#) Закриття справи

При наявності обставин, передбачених статтею 6, частиною першою статті 7, статтями 7-1, 7-2, 8, 9, 10 і 11-1 цього Кодексу, суддя своєю мотивованою постановою закриває справу, скасовує запобіжні заходи, заходи забезпечення цивільного позову і конфіскації майна, а також вирішує питання про речові докази, зокрема про гроші, цінності та інші речі, нажиті злочинним шляхом.

Копія постанови протягом трьох діб після її винесення надсилається сторонам.

На постанову протягом семи діб з дня її винесення сторони можуть подати апеляції до апеляційного суду.

(Стаття 248 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР [N 1851-IX](#) від 23.03.77, в редакції Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001; із змінами, внесеними згідно із Законами [N 2670-III](#) від 12.07.2001, [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

[Стаття 249.](#) Зупинення справи і направлення її за підсудністю

Коли при попередньому розгляді справи з'ясується, що обвинувачений зник і місцеперебування його невідоме, суддя виносить постанову про зупинення провадження в справі до розшуку обвинуваченого.

У разі захворювання обвинуваченого, що виключає можливість його участі в судовому розгляді справи, суддя своєю постановою зупиняє провадження в справі до його видужання.

Встановивши, що справа не підсудна суду, на розгляд якого вона надійшла, суддя виносить постанову про направлення справи за підсудністю. Постанова про зупинення справи чи направлення її за підсудністю оскарженню не підлягає.

(Стаття 249 в редакції Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001; із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

[Стаття 249-1.](#) Повернення справи прокурору

Суддя своєю постановою повертає справу прокурору у разі, якщо прокурором були суттєво порушені вимоги статей 228-232 цього Кодексу, для усунення виявлених порушень.

На постанову про повернення справи прокурору може бути подана апеляційна скарга прокурором.

(Кодекс доповнено статтею 249-1 згідно із Законом [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001; із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року) (Статтю 250 виключено на підставі Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

[Стаття 251.](#) Особливості попереднього розгляду в справах, які порушуються за скаргою потерпілого

Скарга потерпілого повинна відповідати вимогам, які цим Кодексом встановлені щодо обвинувального висновку (статті 223 і 224 цього Кодексу).

Суддя, одержавши від потерпілого скаргу з проханням порушити справу, приймає одне із таких рішень:

- 1) залишає скаргу без розгляду, якщо вона не відповідає вимогам, зазначеним у частині першій цієї статті, та повертає її особі, яка подала скаргу;
- 2) за наявності до того підстав відмовляє в порушенні кримінальної справи або надсилає її за належністю прокурору;
- 3) за наявності достатніх даних, які вказують на вчинення злочину, передбаченого частиною першою статті 27 цього Кодексу, порушує кримінальну справу і призначає її до розгляду.

Підсудному не пізніше як за три доби до дня слухання справи повинна бути вручена копія скарги потерпілого, копія постанови судді про порушення кримінальної справи та повістка про виклик його в судове засідання.

Зустрічні обвинувачення в справах про злочини, зазначені в частині першій статті 27 цього Кодексу, можуть бути об'єднані в одну справу.

На постанову про відмову в порушенні кримінальної справи протягом семи діб з дня її винесення особа, яка подала скаргу, вправі подати апеляцію до апеляційного суду.

(Стаття 251 в редакції Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001) (Статтю 252 виключено на підставі Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

[Стаття 253.](#) Питання, які підлягають вирішенню суддею в зв'язку з підготовкою справи до судового розгляду

Прийнявши рішення про призначення справи до судового розгляду, суддя вирішує такі питання:

- 1) про призначення захисника у випадках, коли його участь у справі є обов'язковою;
- 2) про зміну, скасування або обрання запобіжного заходу;
- 3) про визнання особи законним представником обвинуваченого, потерпілого, відповідачем, представником потерпілого, позивача, відповідача, якщо рішення про це не було прийняте під час розслідування справи;
- 4) про визнання потерпілого цивільним позивачем, якщо позов не був заявлений під час розслідування справи;
- 5) про список осіб, які підлягають виклику в судове засідання, та витребування додаткових доказів;
- 7) про заходи щодо забезпечення цивільного позову;
- 8) про виклик у необхідних випадках перекладача;
- 10) про розгляд справи у відкритому чи закритому судовому засіданні;
- 11) про день і місце судового розгляду справи;
- 12) всі інші питання, які стосуються підготовки до суду дій.

За наявності підстав вважати, що в стадії судового розгляду відповідно до статті 299 цього Кодексу будуть досліджуватися лише деякі докази або вони не будуть досліджуватися взагалі, суддя вправі викликати в судове засідання лише тих осіб чи витребувати лише ті докази, про допит чи дослідження яких надійшли клопотання від учасників судового розгляду.

Суддя не вправі відмовити учасникам судового розгляду у дослідженні в стадії судового розгляду доказів, якщо вони є належними і допустимими.

(Стаття 253 із змінами, внесеними згідно із Законами [N 3780-XII](#) від 23.12.93, [N 1381-XIV](#) від 13.01.2000, в редакції Закону [N 2533-III](#) від

21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

Стаття 254. Вручення підсудному копії обвинувального висновку і повідомлення про день розгляду справи в суді
Копія обвинувального висновку і повістка про виклик до суду вручаються підсудному під розписку не пізніше як за три доби до дня розгляду справи в суді. У копіях обвинувального висновку та додатках до нього, що вручаються підсудному, з метою забезпечення безпеки осіб, які підлягають виклику в судове засідання, їх адреси не зазначаються.

(Частина другу статті 254 виключено на підставі Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

Якщо зазначені в цій статті документи складено мовою, якою не володіє підсудний, вони вручаються підсудному перекладеними на його рідну мову або іншу мову, якою він володіє.

Всі інші особи повідомляються про день розгляду справи в суді в той же строк.

Свідки, експерти, перекладачі викликаються до суду повісткою. Особи, щодо яких були застосовані заходи безпеки, викликаються в судове засідання виключно через орган, який здійснює ці заходи.

Якщо підсудний неповнолітній, то копія обвинувального висновку вручається йому і його законному представникові.

(Стаття 254 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР [N 6834-X](#) від 16.04.84, Законами [N 1381-XIV](#) від 13.01.2000, [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

Стаття 255. Забезпечення права на ознайомлення з матеріалами справи

Після призначення справи до судового розгляду суддя повинен забезпечити прокуророві, підсудному, його захисникові, потерпілому, цивільному позивачеві і їх представникам, коли вони про це заявлять клопотання, можливість ознайомитися з матеріалами справи, а цивільному відповідачеві і його представникові - з матеріалами, що стосуються цивільного позову. Зазначені особи мають право робити з матеріалів необхідні виписки.

Матеріали про застосування заходів безпеки щодо осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, для ознайомлення не пред'являються.

(Стаття 255 із змінами, внесеними згідно із Законами [N 1381-XIV](#) від 13.01.2000, [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

Стаття 256. Строки призначення справи до розгляду в суді

Справа повинна бути призначена до розгляду в суді не пізніше десяти діб, а у випадках складності справи - не пізніше двадцяти діб з дня попереднього її розгляду.

(Стаття 256 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

Г л а в а 24

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ

Стаття 257. Безпосередність, усність судового розгляду

Суд першої інстанції при розгляді справи повинен безпосередньо дослідити докази в справі: допитати підсудних, потерпілих, свідків, заслухати висновки експертів, оглянути речові докази, оголосити протоколи та інші документи.

Судове засідання по кожній справі відбувається безперервно, крім часу, призначеного для відпочинку.

(Стаття 257 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 3129-XII](#) від 22.04.93)

Стаття 258. Незмінність складу суду при розгляді справи

Кожна справа повинна бути розглянута в одному й тому ж складі суддів, який може бути змінений лише у випадках, передбачених законом, та з дотриманням порядку, встановленого частиною третьою статті 16-2 цього Кодексу. Коли хто-небудь із суддів позбавлений можливості продовжувати брати участь у засіданні, він повинен бути замінений іншим суддею, і розгляд справи розпочинається з початку, за винятком випадків, передбачених статтею 259 цього Кодексу.

Якщо із складу суду вибуває головуючий, розгляд справи відкладається.

(Стаття 258 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо запровадження автоматизованої системи документообігу в судах вводяться в дію з 1 січня 2011 року, а щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року) (Стаття 259 виключено на підставі Закону [N 3388-VI](#) від 19.05.2011)

Стаття 260. Головуючий в судовому засіданні

Головуючий в судовому засіданні керує судовим засіданням, спрямовуючи судове слідство на забезпечення здійснення сторонами своїх прав, усуває з судового слідства все те, що не стосується розглядуваної справи, і забезпечує належний високий рівень судового процесу.

Коли хто-небудь з учасників судового розгляду заперечує проти дій головуючого, які обмежують або порушують їх права, це заперечення заноситься до протоколу.

(Стаття 260 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

Стаття 261. Рівність прав сторін у судовому розгляді

Сторона обвинувачення (прокурор, а також потерпілий, цивільний позивач та їх представники) і сторона захисту (підсудний, захисник і законний представник, цивільний відповідач і його представник) користуються рівними правами на заявлення відводів і клопотань, подання доказів, участь в їх дослідженні та доведенні їх переконливості, виступ у судових дебатах, оскарження процесуальних рішень суду.

(Стаття 261 в редакції Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

Стаття 262. Участь підсудного в судовому розгляді

Розгляд справи в засіданні суду першої інстанції відбувається з участю підсудного, явка якого до суду є обов'язковою.

Розгляд справи при відсутності підсудного допускається лише у виняткових випадках:

- 1) коли підсудний перебуває за межами України і ухиляється від явки до суду;
- 2) коли справу про злочин, за який не може бути призначено покарання у вигляді позбавлення волі, підсудний просить розглянути у його відсутності. Проте суд має право і в цьому разі визнати явку підсудного обов'язковою.

(Стаття 262 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2857-XII](#) від 15.12.92)

Стаття 263. Права підсудного під час судового розгляду

В судовому засіданні підсудний має право:

- 1) заявляти відводи;
- 1-1) на колегіальний розгляд справи у випадках, передбачених законом;
- 2) мати захисника або взяти захист своїх інтересів на себе;
- 3) заявляти клопотання і висловлювати свою думку про клопотання інших учасників судового розгляду;
- 4) подавати докази, просити суд про приєднання до справи документів, про виклик свідків, про призначення експертизи і витребування інших доказів;
- 5) давати показання по суті справи в кожний момент судового слідства або відмовитися давати показання і відповідати на запитання;
- 6) просити суд про оголошення доказів, що є в справі;
- 7) задавати питання іншим підсудним, свідкам, експертів, спеціалістові, потерпілому, цивільному позивачеві і цивільному відповідачеві;
- 8) брати участь в огляді речових доказів, місця вчинення злочину і документів;
- 9) брати участь у судових дебатах;
- 10) звертатися до суду з останнім словом.

(Стаття 263 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР [N 6834-X](#) від 16.04.84, Законами [N 3780-XII](#) від 23.12.93, [N 305/94-ВР](#) від 20.12.94, [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

[Стаття 264.](#) Участь прокурора в судовому засіданні

Участь прокурора в судовому засіданні є обов'язковою, крім випадків:

- 1) коли розглядаються справи про злочини, передбачені частиною першою статті 27 цього Кодексу;
- 2) коли він відмовився від підтримання державного обвинувачення.

Прокурор, керуючись вимогами закону і своїм внутрішнім переконанням, підтримує перед судом державне обвинувачення, подає докази, бере участь у дослідженні доказів, заявляє клопотання і висловлює свою думку щодо клопотань інших учасників судового розгляду, викладає свої міркування з приводу застосування кримінального закону і міри покарання щодо підсудного.

Коли в результаті судового розгляду прокурор прийде до переконання, що дані судового слідства не підтверджують пред'явленого підсудному обвинувачення, він повинен відмовитися від обвинувачення і у своїй постанові викласти мотиви відмови. В цьому випадку суд роз'яснює потерпілому та його представнику їх право вимагати продовження розгляду справи і підтримувати обвинувачення.

Прокурор пред'являє або підтримує пред'явлений цивільний позов, якщо цього вимагає охорона прав фізичних чи юридичних осіб або державних інтересів.

(Стаття 264 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР [N 6834-X](#) від 16.04.84, Законом [N 2857-XII](#) від 15.12.92, в редакції Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001) (Статтю 265 виключено на підставі Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

[Стаття 266.](#) Участь захисника в судовому розгляді

Захисник сприяє підсудному в здійсненні його прав і в захисті його законних інтересів. Захисник має право на побачення з підсудним, бере участь у дослідженні доказів, порушує перед судом клопотання про витребування і приєднання до справи нових доказів, що виправдують підсудного або пом'якшують його відповідальність, заявляє інші клопотання, викладає суду свою думку про клопотання інших учасників судового розгляду.

Захисник бере участь у судових дебатах, висловлюючи суду свою думку про значення перевірених доказів у справі, про наявність обставин, які виправдовують підсудного чи пом'якшують його відповідальність, а також свої міркування з приводу застосування кримінального закону та міри покарання.

(Стаття 266 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 3780-XII](#) від 23.12.93)

[Стаття 267.](#) Участь потерпілого в судовому розгляді

Потерпілий під час судового розгляду справи має право: давати показання; заявляти відводи і клопотання; висловлювати свою думку про клопотання інших учасників судового розгляду; давати пояснення з приводу досліджуваних судом обставин справи; подавати докази, задавати питання свідкам, експертів, спеціалістів і підсудним; брати участь в огляді місця вчинення злочину, речових доказів, документів, а в справах, зазначених у частині першій статті 27 цього Кодексу, - підтримувати обвинувачення. Потерпілий може брати участь у судових дебатах.

У разі відмови прокурора від обвинувачення потерпілий вправі вимагати продовження розгляду справи. У цьому випадку він підтримує обвинувачення.

(Стаття 267 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР [N 6834-X](#) від 16.04.84, в редакції Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

[Стаття 268.](#) Участь цивільного позивача і цивільного відповідача в судовому розгляді

Цивільний позивач і цивільний відповідач та їх представники мають право: бути присутніми при розгляді справи в суді, заявляти відводи і клопотання, висловлювати свою думку про клопотання інших учасників судового розгляду, давати пояснення, брати участь у дослідженні доказів і в судових дебатах щодо доведеності вчинення злочину і його цивільно-правових наслідків.

(Статтю 269 виключено на підставі Указу ПВР [N 117-VIII](#) від 30.08.71)

[Стаття 270.](#) Участь перекладача в судовому розгляді

У випадках, передбачених статтею 19 цього Кодексу, в судове засідання запрошується перекладач.

При допиті німого або глухого запрошується особа, яка розуміє їх знаки. Щодо цієї особи діють правила, встановлені цим Кодексом для перекладача.

[Стаття 270-1.](#) Участь спеціаліста в судовому розгляді

У необхідних випадках в судове засідання може бути викликаний спеціаліст, який бере участь у судовому слідстві стосовно до правил, встановлених статтею 128-1 цього Кодексу.

(Кодекс доповнено статтею 270-1 згідно з Указом ПВР [N 117-VIII](#) від 30.08.71)

[Стаття 271.](#) Розпорядок судового засідання

Підтримання порядку під час судового засідання покладається на головуючого.

Учасники судового розгляду, а також інші особи, присутні в залі судового засідання, зобов'язані беззаперечно виконувати розпорядження головуючого, додержуватися в судовому засіданні встановленого порядку та утримуватися від будь-яких дій, що свідчать про явну зневагу до суду або встановлених в суді правил. За неповагу до суду винні особи притягаються до відповідальності, встановленої законом. Питання про притягнення особи до відповідальності за прояв неповаги до суду вирішується судом негайно після вчинення порушення, у зв'язку з чим у судовому засіданні із розгляду кримінальної справи оголошується перерва.

Всі учасники судового розгляду звертаються до суду, дають свої показання і роблять заяви стоячи. Відступати від цього правила можна лише з дозволу головуючого.

Особи молодші за шістнадцять років, коли вони не є підсудними, потерпілими або свідками в справі, не допускаються до залу суду.

(Стаття 271 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

[Стаття 272.](#) Заходи, які застосовуються до порушників порядку судового засідання

Якщо підсудний порушить порядок засідання або не підкориться розпорядженням головуючого, останній попереджає підсудного про те, що в разі повторення ним зазначених дій його буде видалено з залу засідання. При повторному порушенні порядку судового засідання підсудного за ухвалою суду можна видалити з залу засідання тимчасово або на весь час судового розгляду справи. У цьому випадку вирок після його винесення негайно оголошується підсудному.

В разі невиконання розпорядження головуючого прокурором, громадським обвинувачем, захисником чи громадським захисником головуючий робить їм попередження. При дальшому непідкоренні будь-якої із зазначених осіб розпорядженням головуючого розгляд справи за ухвалою суду може бути відкладено, якщо неможливо без шкоди для справи замінити цю особу іншою. Одночасно суд повідомляє про це відповідно вищестоящого прокурора, Міністерство юстиції України, кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури.

За непідкорення розпорядженню головуючого або порушення порядку під час судового засідання свідок, потерпілий, цивільний позивач, цивільний відповідач та інші громадяни несуть відповідальність за частиною 1 статті [185-3](#) Кодексу України про адміністративні правопорушення.

(Стаття 272 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР [N 6834-X](#) від 16.04.84, [N 9166-XI](#) від 04.05.90, Законом [N 3780-XII](#) від 23.12.93)

Стаття 273. Порядок винесення ухвал у судовому засіданні

В усіх питаннях, які вирішуються судом під час судового розгляду, суд виносить ухвали. Ухвали про направлення справи для провадження додаткового розслідування, при вирішенні питань, зазначених у статтях 276, 278 і 279 цього Кодексу, про закриття справи, про обрання, зміну або скасування запобіжного заходу, про застосування заходів безпеки, про відводи і про призначення експертизи, а також окремі ухвали виносяться судом у нарадчій кімнаті і викладаються у вигляді окремого документа, який підписується всім складом суду.

Всі інші ухвали можуть за розсудом суду виноситися або у зазначеному вище порядку, або після наради суддів на місці з занесенням ухвали до протоколу судового засідання.

Ухвали, винесені судом під час судового розгляду, підлягають оголошенню, крім ухвал, що виносяться в порядку, передбаченому частиною третьою статті 52-1 і частиною першою статті 52-3 цього Кодексу.

При одноособовому розгляді справи в зазначених у цій статті випадках суддя виносить постанови.

(Стаття 273 із змінами, внесеними згідно з Указом ПБП [N 6834-X](#) від 16.04.84, Законами [N 2464-XII](#) від 17.06.92, [N 1381-XIV](#) від 13.01.2000, [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

Стаття 274. Обрання, скасування або зміна запобіжного заходу в суді

Під час розгляду справи суд, при наявності до того підстав, може своєю ухвалою змінити, скасувати або обрати запобіжний захід щодо підсудного.

При обранні запобіжного заходу у вигляді застави або тримання під вартою суд повинен керуватися відповідними статтями глави 13 цього Кодексу.

(Стаття 274 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 4025-VI](#) від 15.11.2011)

Стаття 275. Межі судового розгляду

Розгляд справи провадиться тільки відносно підсудних і тільки в межах пред'явленого їм обвинувачення.

В разі необхідності доповнити чи змінити пред'явлене обвинувачення або порушити кримінальну справу по новому обвинуваченню чи щодо нових осіб суд додержується правил, установлених в статтях 276, 277, 278 цього Кодексу.

(Стаття 275 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

Стаття 276. Вирішення питання про нове обвинувачення

Коли дані судового слідства вказують, що підсудний вчинив ще й інший злочин, по якому обвинувачення не було йому пред'явлено, суд за клопотанням прокурора, потерпілого чи його представника, не зупиняючи розгляду справи, виносить ухвалу, а суддя - постанову, якими про вчинення цього злочину повідомляє прокурора.

У тих випадках, коли нове обвинувачення тісно зв'язане з початковим і окремий розгляд їх неможливий, вся справа повертається для додаткового розслідування.

Після додаткового розслідування справа направляється до суду в загальному порядку.

На ухвалу, постанову протягом семи діб з дня її винесення сторони можуть подати апеляції до апеляційного суду.

(Стаття 276 із змінами, внесеними згідно із Законами [N 2464-XII](#) від 17.06.92, [N 2857-XII](#) від 15.12.92; редакції Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001; із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо

здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

Стаття 277. Зміна обвинувачення в суді

Під час судового розгляду до закінчення судового слідства прокурор вправі змінити пред'явлене особі обвинувачення.

Зміна обвинувачення не допускається, якщо цим буде порушено правило обов'язковості проведення досудового слідства. У цьому випадку за наявності до того підстав прокурор заявляє клопотання про повернення справи на додаткове розслідування.

Прийшовши до переконання, що пред'явлене особі обвинувачення потрібно змінити, прокурор виносить постанову, в якій формулює нове обвинувачення та викладає мотиви прийнятого рішення. Прокурор оголошує постанову і вручає її копії підсудному, його захиснику і законному представнику, потерпілому, позивачу, відповідачу і їх представникам. Постанова долучається до справи.

Якщо в постанові прокурора ставиться питання про застосування кримінального закону, який передбачає відповідальність за менш тяжкий злочин, чи про зменшення обсягу обвинувачення, то суд роз'яснює потерпілому та його представнику їх право підтримувати обвинувачення у раніше пред'явленому обсязі.

Якщо потерпілий та його представник відмовились підтримувати обвинувачення у раніше пред'явленому обсязі, а також у всіх інших випадках, суд роз'яснює підсудному, що той буде захищатись в судовому засіданні від нового обвинувачення, після чого відкладає розгляд справи не менше ніж на три доби для надання підсудному, його захиснику і законному представнику можливості підготуватись до захисту проти нового обвинувачення. За клопотанням підсудного цей строк може бути скорочений. Після закінчення цього строку розгляд справи продовжується.

(Стаття 277 в редакції Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001; із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

Стаття 278. Вирішення питання про притягнення до кримінальної відповідальності іншої особи

Суд, встановивши під час судового слідства, що злочин вчинила будь-яка з осіб, не притягнутих до кримінальної відповідальності, за клопотанням прокурора, потерпілого або його представника виносить мотивовану ухвалу, а суддя - постанову, якими про вчинення цього злочину повідомляє прокурора або направляє все провадження в справі для проведення досудового слідства чи дізнання.

(Стаття 278 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2464-XII](#) від 17.06.92, в редакції Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

Стаття 279. Вирішення питання про притягнення до відповідальності за завідомо неправдиві показання, неправильний переклад і неправдивий висновок

Одночасно з постановленням вироку суд своєю ухвалою, а суддя постановою вправі поставити перед прокурором питання про притягнення до відповідальності свідка, потерпілого, експерта або перекладача за завідомо неправдиві показання, висновок чи неправильний переклад.

(Стаття 279 в редакції Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

Стаття 280. Відкладення і зупинення розгляду справи

Коли справа не може бути розглянута в даному судовому засіданні в зв'язку з неявкою кого-небудь з викликаних осіб або в зв'язку з необхідністю витребувати нові докази, суд відкладає розгляд справи і вживає необхідних заходів для виклику осіб, що не з'явилися в судові засідання, або для витребування нових доказів.

Коли підсудний ухилився від суду або коли він захворів на психічну або іншу тяжку тривалу хворобу, яка виключає розгляд справи, суд зупиняє провадження в справі щодо цього підсудного до його розшуку або видужання і продовжує розгляд справи щодо інших підсудних, якщо в справі притягнуто до відповідальності декількох осіб. Розшук підсудного, який ухилився від суду, оголошується ухвалою суду чи постановою судді.

Коли необхідно відкласти розгляд справи, суд зобов'язаний до закриття судового засідання вислухати всі клопотання учасників судового

розгляду і розв'язати їх.

(Стаття 280 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2464-XII](#) від 17.06.92)

[Стаття 281.](#) Направлення справи на додаткове розслідування

Повернення справи на додаткове розслідування з мотивів неповноти або неправильності досудового слідства може мати місце лише тоді, коли ця неповнота або неправильність не може бути усунута в судовому засіданні.

Якщо виникне питання про повернення справи на додаткове розслідування, суд, вислухавши думку прокурора та інших учасників судового розгляду, вирішує це питання мотивованою ухвалою, а суддя - постановою в нарадчій кімнаті.

Після додаткового розслідування справа направляється до суду в загальному порядку.

На ухвалу, постанову протягом семи діб з дня її винесення сторони можуть подати апеляції до апеляційного суду.

(Стаття 281 із змінами, внесеними згідно із Законами [N 2464-XII](#) від 17.06.92, [N 2857-XII](#) від 15.12.92, [N 3351-XII](#) від 30.06.93; в редакції Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001; із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

[Стаття 282.](#) Закриття справи

Якщо під час судового розгляду справи будуть установлені підстави для закриття справи, передбачені пунктами 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 статті 6 і статтями 7, 7-2, 8, 9, 10, 11-1 цього Кодексу, суд, вислухавши думку учасників судового розгляду і висновок прокурора, своєю мотивованою ухвалою, а суддя - постановою, закриває справу.

Суд своєю ухвалою (постановою) закриває справу, якщо прокурор відмовився підтримувати державне обвинувачення, а потерпілий не бажає скористатися правом, передбаченим частиною другою статті 267 цього Кодексу.

Суд своєю ухвалою (постановою) закриває справу про злочин, зазначений у частині першій статті 27 цього Кодексу, за примирення сторін чи у зв'язку з неявкою потерпілого в судове засідання без поважних причин.

На ухвалу, постанову протягом семи діб з дня її винесення сторони можуть подати апеляції до апеляційного суду.

(Стаття 282 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР [N 1851-IX](#) від 23.03.77, [N 6834-X](#) від 16.04.84, Законом [N 2464-XII](#) від 17.06.92, в редакції Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001; із змінами, внесеними згідно із Законами [N 2670-III](#) від 12.07.2001, [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

Г л а в а 25

ПІДГОТОВЧА ЧАСТИНА СУДОВОГО ЗАСІДАННЯ

[Стаття 283.](#) Відкриття судового засідання

У призначений для розгляду справи час головуєчий відкриває судове засідання і оголошує, яка справа буде розглядатися.

(Стаття 283 із змінами, внесеними згідно із Законами [N 2464-XII](#) від 17.06.92, [N 305/94-ВР](#) від 20.12.94)

[Стаття 284.](#) Перевірка явки учасників судового розгляду

Відкривши судове засідання, головуєчий оголошує, хто із учасників судового розгляду і викликаних осіб з'явився, і повідомляє про причини неявки відсутніх.

(Частина другу статті 284 виключено на підставі Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001) (Стаття 284 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР [N 6834-X](#) від 16.04.84, із Законом [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

[Стаття 285.](#) Роз'яснення перекладачеві його обов'язків

Коли в розгляді справи бере участь перекладач, головуєчий роз'яснює йому обов'язок правильно робити потрібний в судовому засіданні переклад і попереджає його про відповідальність за статтею [384](#) Кримінального кодексу України за завідомо неправильний переклад, про що від перекладача відбирається підписка.

(Стаття 285 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

[Стаття 286.](#) Встановлення особи підсудного і часу вручення йому копії обвинувального висновку

Суд встановлює особу підсудного, з'ясовуючи його прізвище, ім'я, по батькові, місце, рік, місяць і день народження, місце проживання, заняття, сімейний стан та інші потрібні дані, що стосуються його особи.

Після цього головуєчий запитує підсудного, чи вручені йому і коли саме копія обвинувального висновку, а в справах, зазначених у частині першій статті 27 цього Кодексу, - копія скарги, копія постанови про порушення справи та повістка.

В разі невручення підсудному зазначених документів або вручення їх в строк менший як три дні до розгляду справи в судовому засіданні розгляд справи належить відкласти на три дні з обов'язковим врученням підсудному цих документів для ознайомлення.

При несвоєчасному врученні підсудному зазначених документів справа може бути розглянута в судовому засіданні лише тоді, коли про це просить підсудний.

(Стаття 286 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

[Стаття 287.](#) Оголошення складу суду і роз'яснення права відводу

Після виконання дій, зазначених у попередній статті, головуєчий оголошує учасникам судового розгляду склад суду в даній справі, прізвище запасного судді, якщо він є, прізвище прокурора, громадського обвинувача, захисника, громадського захисника, перекладача, експерта, спеціаліста, секретаря і роз'яснює підсудному та іншим учасникам судового розгляду належне їм право відводу та запитує їх, чи заявляють вони проти будь-кого відвід. Питання про відвід вирішується судом за правилами статті 57 цього Кодексу.

(Стаття 287 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР [N 6834-X](#) від 16.04.84)

[Стаття 288.](#) Наслідки неявки підсудного

Коли підсудний не з'явиться без поважних причин в судове засідання в справах, в яких явка його є обов'язковою (стаття 262 цього Кодексу), суд відкладає розгляд справи і може покласти на підсудного судові витрати по відкладеному засіданню.

Крім того, суд має право винести ухвалу, а суддя - постанову про привід підсудного і про заміну запобіжного заходу на більш суворий або про обрання запобіжного заходу, коли його не було обрано раніше.

(Стаття 288 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2464-XII](#) від 17.06.92)

[Стаття 289.](#) Наслідки неявки прокурора, громадського обвинувача, захисника чи громадського захисника

Якщо в судове засідання не з'явиться прокурор або захисник і якщо неможливо замінити їх іншими особами, слухання справи належить відкласти. Заміна захисника, що не з'явився, допускається тільки за згодою підсудного.

Прокуророві, а також захисникові, які вперше вступили в справу, суд зобов'язаний надати час, необхідний для ознайомлення з матеріалами справи і для підготовки до участі в судовому засіданні.

Про неявку прокурора або адвоката в судове засідання суд повідомляє відповідні органи.

(Частина четверту статті 289 виключено на підставі Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001) (Стаття 289 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

[Стаття 290.](#) Наслідки неявки потерпілого

Якщо в судове засідання не з'явиться потерпілий, суд, вислухавши думку учасників судового розгляду, вирішує питання про розгляд справи

або відкладення його в залежності від того, чи можливо у відсутності потерпілого з'ясувати всі обставини справи і захистити його права та законні інтереси. До потерпілого, який не з'явився без поважних причин, суд може застосувати привід відповідно до статті 72 цього Кодексу. За злісне ухилення від явки до суду потерпілий несе відповідальність за частиною 1 статті [185-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення](#).

Суд у виняткових випадках може звільнити потерпілого, щодо якого здійснюються заходи безпеки, від обов'язку з'являтися в судові засідання за наявності письмового підтвердження показань, даних ним раніше.

(Стаття 290 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР [N 6834-X](#) від 16.04.84, [N 9166-XI](#) від 04.05.90, Законом [N 1381-XIV](#) від 13.01.2000, [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

[Стаття 291](#). Наслідки неявки цивільного позивача

Якщо в судові засідання не з'явиться цивільний позивач або представник його інтересів, суд не розглядає цивільного позову, проте за потерпілим зберігається право заявити позов у порядку цивільного судочинства.

Суд може за клопотанням цивільного позивача розглянути цивільний позов у його відсутності. У випадках, коли позов підтримує прокурор або коли позов заявлений підприємством, установою чи організацією, суд розглядає цивільний позов незалежно від явки цивільного позивача або його представника.

(Стаття 291 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР [N 6834-X](#) від 16.04.84)

[Стаття 292](#). Наслідки неявки свідків і експертів

Якщо не всі викликані свідки і експерти з'явилися, суд вислухує думку учасників судового розгляду про можливість розгляду справи і виносить ухвалу, а суддя - постанову про дальший розгляд справи чи про відкладення його, вживаючи, при необхідності, щодо свідків заходів, зазначених у статтях 70 і 71, а щодо експертів - заходів, зазначених у статті 77 цього Кодексу.

Суд у виняткових випадках може звільнити свідка, щодо якого здійснюються заходи безпеки, від обов'язку з'являтися в судові засідання за наявності письмового підтвердження показань, даних ним раніше.

(Стаття 292 із змінами, внесеними згідно із Законами [N 2464-XII](#) від 17.06.92, [N 1381-XIV](#) від 13.01.2000)

[Стаття 292-1](#). Допит осіб, які з'явилися в судові засідання, при відкладенні розгляду справи

У разі винесення судом ухвали про відкладення розгляду справи суд може допитати свідків, експерта або спеціаліста, потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача або їх представників, які з'явилися. Якщо після відкладення розгляду справи вона розглядається в тому ж складі суду, повторний виклик зазначених осіб у судові засідання провадиться лише в необхідних випадках.

(Кодекс доповнено статтею 292-1 згідно з Указом ПВР [N 8627-X](#) від 20.03.85)

[Стаття 293](#). Видалення свідків із залу суду

Коли визнано можливим почати слухання справи, головуючий дає розпорядження про видалення свідків із залу судового засідання в окрему кімнату і вживає заходів до того, щоб допитані свідки не зносилися з недопитаними. Потерпілого і експерта з залу суду не видаляють.

[Стаття 294](#). Роз'яснення прав підсудному

Після виконання дій, зазначених у попередніх статтях, головуючий зобов'язаний роз'яснити підсудному його права, передбачені статтею 263 цього Кодексу.

[Стаття 295](#). Роз'яснення прав і обов'язків особам, що беруть участь у справі

Головуючий роз'яснює потерпілому, цивільному позивачеві, цивільному відповідачеві, спеціалістові і експертові їх права та обов'язки в судовому засіданні і попереджає експерта про кримінальну відповідальність за статтею [385](#) Кримінального кодексу України за відмову виконати обов'язки експерта і за статтею [384](#) Кримінального кодексу України за дачу завідомо неправдивого висновку.

(Стаття 295 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР [N 117-VIII](#) від 30.08.71, [N 6834-X](#) від 16.04.84, із Законами [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001; [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

[Стаття 296](#). Заявлення і розв'язання клопотань

Головуючий опитує учасників судового розгляду, чи мають вони клопотання про виклик нових свідків і експертів, про витребування і приєднання до справи нових доказів.

Особа, яка заявила такі клопотання, повинна вказати, для встановлення яких обставин вона просить викликати нових свідків, витребувати чи приєднати до справи нові докази. З'ясування обставин, для підтвердження яких викликаються нові свідки, повинно мати місце у відсутності цих свідків.

При заявленні клопотання суд вислухує думку прокурора та інших учасників судового розгляду і розв'язує ці клопотання мотивованою ухвалою, а суддя - постановою.

Відхилення клопотань не позбавляє права заявляти ті ж клопотання протягом усього судового слідства.

(Частина п'яту статті 296 виключено на підставі Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001) (Частина шосту статті 296 виключено на підставі Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001) (Стаття 296 із змінами, внесеними згідно із Законами [N 2464-XII](#) від 17.06.92, [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

Г л а в а 26

СУДОВЕ СЛІДСТВО

[Стаття 297](#). Початок судового слідства

Після закінчення підготовчих дій головуючий оголошує про початок судового слідства. Судове слідство починається з читання обвинувального висновку, в справах, зазначених у частині першій статті 27 цього Кодексу, - з оголошення скарги потерпілого.

Якщо в справі заявлено цивільний позов, оголошується також позовна заява.

Обвинувальний висновок оголошує прокурор, за згодою сторін - тільки резолютивну частину обвинувального висновку, скарги - потерпілий чи його представник, позовну заяву - цивільний позивач чи його представник.

(Стаття 297 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР [N 6834-X](#) від 16.04.84, [N 8627-X](#) від 20.03.85, редакції Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

[Стаття 298](#). Роз'яснення підсудному суті обвинувачення

Після оголошення документів, зазначених у статті 297 цього Кодексу, головуючий роз'яснює підсудному, а коли підсудних декілька, - кожному з них суть обвинувачення і запитує, чи зрозумілі їм обвинувачення, чи визнають вони себе винними і чи бажають давати показання.

Якщо в справі заявлено цивільний позов, головуючий запитує підсудного і цивільного відповідача, чи визнають вони позов.

(Стаття 298 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР [N 6834-X](#) від 16.04.84, [N 8627-X](#) від 20.03.85)

[Стаття 299](#). Визначення обсягу доказів, що підлягають дослідженню, та порядку їх дослідження

Після виконання зазначених у попередній статті дій головуючий з'ясує думку учасників судового розгляду про те, які докази треба дослідити, та про порядок їх дослідження.

Обсяг доказів, які будуть досліджуватися, та порядок їх дослідження визначається постановою судді чи ухвалою суду.

Суд вправі, якщо проти цього не заперечують учасники судового розгляду, визнати недоцільним дослідження доказів стосовно тих фактичних обставин справи та розміру цивільного позову, які ніким не оспорюються. При цьому суд з'ясує, чи правильно розуміють підсудний та інші учасники судового розгляду зміст цих обставин, чи немає сумнівів у добровільності та істинності їх позиції, а також роз'яснює їм, що у такому випадку вони будуть позбавлені права оспорювати ці фактичні обставини справи та розмір цивільного позову у апеляційному порядку.

Якщо для вирішення питання щодо обсягу доказів, які будуть досліджуватися, необхідно допитати підсудного, суд вирішує його після допиту

підсудного.

Допит підсудного, якщо тільки він не відмовляється від дачі показань, провадиться обов'язково.

(Стаття 299 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2464-XII](#) від 17.06.92, в редакції Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

[Стаття 300.](#) Допит підсудного

Допит підсудного починається з пропозиції головуючого дати в справі показання, після чого підсудного допитують прокурор, громадський обвинувач, потерпілий, цивільний позивач, цивільний відповідач, їх представники, захисник, громадський захисник. Після цього підсудному можуть бути задані питання іншими підсудними. Потім підсудного допитує суддя. Суд має право протягом усього допиту підсудного учасниками судового розгляду задавати йому питання для уточнення і доповнення його відповідей.

Допит підсудного у відсутності іншого підсудного допускається за мотивованою ухвалою суду тільки у виняткових випадках, коли цього вимагають інтереси справи або безпека підсудного. Після повернення підсудного до залу суду головуючий ознайомлює його з показаннями, які були дані у його відсутності, і надає йому можливість задавати питання підсудному, що був допитаний у його відсутності, а також дати пояснення з приводу цих показань.

У судовому засіданні підсудний має право користуватись нотатками.

(Стаття 300 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР [N 6834-X](#) від 16.04.84, Законами [N 1381-XIV](#) від 13.01.2000, [N 3388-VI](#) від 19.05.2011)

[Стаття 301.](#) Оголошення показань підсудного

Оголошення судом показань підсудного, даних під час дізнання, досудового слідства або на суді, дозволяється як за ініціативою суду, так і за клопотанням прокурора та інших учасників судового розгляду у таких випадках:

- 1) при наявності істотних суперечностей між показаннями, які підсудний дав на суді і під час досудового слідства або дізнання;
- 2) в разі відмови підсудного давати показання на судовому слідстві;
- 3) коли справа розглядається у відсутності підсудного.

[Стаття 301-1.](#) Перехід до судових дебатів після допиту підсудного

У разі, коли відповідно до частини 3 статті 299 цього Кодексу суд обмежив дослідження фактичних обставин справи допитом підсудного, він після допиту останнього виконує вимоги статті 317 цього Кодексу і переходить до судових дебатів.

(Кодекс доповнено статтею 301-1 згідно із Законом [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001; із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

[Стаття 302.](#) Роз'яснення свідкові і потерпілому їх прав та обов'язків

Перед дачею кожним свідком чи потерпілим показань головуючий встановлює його особу, роз'яснює свідкові його права і обов'язок повідомити все, що він знає в справі, та попереджає його про кримінальну відповідальність за статтями [384](#) і [385](#) Кримінального кодексу України за дачу суду завідомо неправдивих показань і за відмову дати показання.

Потерпілому головуючий роз'яснює його права і попереджає його про кримінальну відповідальність за статтею [384](#) Кримінального кодексу України за завідомо неправдиві показання.

(Стаття 302 із змінами, внесеними згідно із Законами [N 1381-XIV](#) від 13.01.2000, [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

[Стаття 303.](#) Допит свідка

Свідки допитуються по одному у відсутності інших, ще не допитаних свідків.

Кожному свідкові перед допитом його по суті задаються питання, щоб з'ясувати його стосунки з підсудним і потерпілим, і пропонується розповісти все те, що йому відомо в справі.

Після того, як свідок розповів усе, що йому відомо в справі, його допитують прокурор, потерпілий, цивільний позивач, цивільний відповідач, захисник, підсудний, суддя, а також запрошений ним захисник.

Якщо свідка викликано в судове засідання за клопотанням прокурора або інших учасників судового розгляду, запитання цьому свідкові ставить спочатку той учасник судового розгляду, за клопотанням якого свідка викликано.

Суд протягом усього допиту свідка учасниками судового розгляду має право ставити йому запитання для уточнення і доповнення відповідей. Для забезпечення безпеки свідка, який підлягає допиту, суд (суддя) за власною ініціативою або за клопотанням прокурора, адвоката, самого свідка чи запрошеного ним захисника виносить мотивовану ухвалу про проведення допиту свідка з використанням технічних засобів з іншого приміщення, у тому числі за межами приміщення суду, та надання права учасникам процесу слухати його показання, ставити запитання та слухати відповіді на них.

У разі, коли існує загроза ідентифікації голосу свідка, допит може супроводжуватися створенням акустичних перешкод.

Якщо допитати свідка з використанням технічних засобів неможливо, суд (суддя) допитує його у відсутності підсудного. Допитаний свідок видаляється із залу судового засідання.

Після повернення підсудного до залу суду головуючий знайомить його з показаннями свідка і надає йому можливість дати пояснення з цього приводу.

Підсудний і учасники судового розгляду мають право ставити запитання свідкові.

Свідок відповідає на запитання у відсутності підсудного.

Допитані свідки залишаються в залі судового засідання і не можуть покинути його до закінчення судового розгляду без дозволу головуючого.

(Стаття 303 із змінами, внесеними згідно із Законами [N 1381-XIV](#) від 13.01.2000, [N 2533-III](#) від 21.06.2001, [N 2395-VI](#) від 01.07.2010, [N 3388-VI](#) від 19.05.2011)

[Стаття 304.](#) Додатковий і повторний допит свідка

Кожний учасник судового розгляду має право задавати свідкові додаткові запитання для з'ясування або доповнення відповідей, даних на запитання інших осіб.

Кожного свідка можна додатково допитати або передопитати в присутності інших уже допитаних свідків або на очній ставці.

[Стаття 305.](#) Право свідка використовувати нотатки

Свідок, даючи показання, може мати при собі нотатки в тих випадках, коли показання стосуються будь-яких розрахунків та інших даних, які важко тримати в пам'яті.

Свідкові дозволяється зачитувати документи, які стосуються даного ним показання. Ці документи належить пред'явити суду і учасникам судового розгляду на їх вимогу; за ухвалою суду вони можуть бути приєднані до справи.

[Стаття 306.](#) Оголошення показань свідка

Суд з власної ініціативи або за клопотанням прокурора чи інших учасників судового розгляду може оголосити показання свідка, дані під час дізнання, досудового слідства або на суді, у випадках:

- 1) наявності істотних суперечностей між показаннями, які свідок дав на суді і під час досудового слідства або дізнання;
- 2) неявки в судове засідання свідка, явка якого з тих або інших причин неможлива;
- 3) коли справа розглядається у відсутності свідка в порядку, передбаченому частиною другою статті 292 цього Кодексу.

У судовому засіданні може бути також оголошено показання свідка, допитаного судом відповідно до статті 292-1 цього Кодексу.

(Стаття 306 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР [N 8627-X](#) від 20.03.85, Законом [N 1381-XIV](#) від 13.01.2000)

[Стаття 307.](#) Допит неповнолітнього свідка

Допит неповнолітнього свідка віком до чотирнадцяти років, а за розсудом суду - до шістнадцяти років проводиться в суді за правилами,

зазначеними в статті 168 цього Кодексу.

По закінченні допиту неповнолітній свідок видаляється із залу суду, крім випадків, коли суд з власної ініціативи або за клопотанням прокурора чи інших учасників судового розгляду визнає присутність цього свідка в залі суду необхідною.

У виняткових випадках, коли цього вимагають інтереси справи або безпека свідка, допит неповнолітнього свідка за ухвалою суду може бути проведений у відсутності підсудного.

Після повернення підсудного до залу суд зобов'язаний ознайомити його з показаннями свідка і надати йому можливість задавати питання свідкові, а також дати пояснення з приводу показань свідка.

(Стаття 307 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 1381-XIV](#) від 13.01.2000)

[Стаття 308.](#) Допит потерпілого

Потерпілий допитується за правилами допиту свідків. Допит потерпілого проводиться перед допитом свідків.

[Стаття 309.](#) Пред'явлення для впізнання

Свідкові, потерпілому або підсудному під час судового слідства можуть бути пред'явлені для впізнання особа чи предмет.

Пред'явлення для впізнання проводиться після того, як впізнаючий при допиті вкаже на ознаки, за якими він може впізнати особу чи предмет.

При пред'явленні особи чи предмета для впізнання впізнаючий повинен вказати, чи впізнає він особу або предмет і за якими саме ознаками.

[Стаття 310.](#) Проведення експертизи в суді

Експертиза в суді призначається з додержанням правил, передбачених главою 18 цього Кодексу.

Експерт у судовому засіданні бере участь у дослідженні доказів і може з дозволу суду ставити запитання підсудному, потерпілому і свідкам про обставини, які мають значення для його висновку.

Після з'ясування обставин, що мають значення для висновку експерта, головуєчий пропонує прокуророві, підсудному, його захисникові та іншим учасникам судового розгляду подати у письмовому вигляді питання, які вони бажають поставити експертові.

Суд обмірковує ці питання, враховуючи при цьому думку учасників судового розгляду, усуває ті з них, які не стосуються справи або не належать до компетенції експерта, а також формулює ті питання, які він ставить перед експертом з власної ініціативи.

Після цього суд виносить ухвалу, а суддя - постанову, в якій викладає поставлені на вирішення експертизи питання. Ці питання передаються експерту, який складає висновок.

Висновок експерта повинен відповідати вимогам, зазначеним у статті 200 цього Кодексу. Він оголошується в судовому засіданні і приєднується до справи.

(Стаття 310 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР [N 6834-X](#) від 16.04.84, Законом [N 2464-XII](#) від 17.06.92)

[Стаття 311.](#) Допит експерта в суді

Після оголошення висновку експертові можуть задаватися питання для роз'яснення і доповнення його висновку.

Питання експертові спочатку задає прокурор, потім потерпілий, цивільний позивач, цивільний відповідач, їх представники, захисник, підсудний, суддя.

Питання, поставлені експертові, та відповіді на них заносяться до протоколу судового засідання.

(Стаття 311 із змінами, внесеними згідно із Законами [N 2533-III](#) від 21.06.2001, [N 3388-VI](#) від 19.05.2011)

[Стаття 312.](#) Проведення додаткової або повторної експертизи

У випадках, передбачених статтею 75 цього Кодексу, суд мотивованою ухвалою, а суддя - постановою може призначити додаткову або повторну експертизу.

Додаткова або повторна експертиза проводиться з додержанням вимог статей 310 і 311 цього Кодексу.

У випадках призначення додаткової або повторної експертизи розгляд справи може бути відкладено.

(Стаття 312 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2464-XII](#) від 17.06.92)

[Стаття 313.](#) Огляд речових доказів

Речові докази повинні бути оглянуті судом і пред'явлені учасникам судового розгляду, а коли це необхідно, - свідкам і експертам.

Особі, яким пред'явлені речові докази, можуть звертати увагу суду на ті або інші особливості, які мають значення для вирішення справи, про що відмічається в протоколі судового засідання.

Огляд речових доказів, які не можна доставити в судове засідання, проводиться в разі необхідності на місці їх знаходження.

[Стаття 314.](#) Огляд і оголошення документів

Документи, що є доказами в справі, повинні бути оглянуті або оголошені в судовому засіданні. Ці дії можуть провадитися як за ініціативою суду, так і за клопотанням учасників судового розгляду в будь-який момент судового слідства.

[Стаття 315.](#) Огляд місця події

Суд, визнавши необхідним оглянути місце події, проводить огляд з участю прокурора, підсудного, його захисника, потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача та їх представників, а коли цього вимагають обставини справи, - то й з участю свідків і експертів.

Прибувши на місце огляду, головуєчий оголошує судове засідання продовженим, і суд приступає до огляду. При цьому підсудному, свідкам, потерпілому та експертам можуть бути поставлені у зв'язку з оглядом запитання.

Обвинувач, підсудний, його захисник та інші учасники судового розгляду мають право при огляді звертати увагу суду на все те, що, на їх думку, може сприяти з'ясуванню обставин справи.

Про проведення огляду і його результати зазначається в протоколі судового засідання.

(Стаття 315 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР [N 6834-X](#) від 16.04.84, із Законом [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

[Стаття 315-1.](#) Судові доручення

З метою перевірки і уточнення фактичних даних, одержаних у ході судового слідства, суд мотивованою ухвалою, а суддя - постановою вправі доручити органу, який проводив розслідування, виконати певні слідчі дії. В ухвалі (постанові) зазначається, для з'ясування яких обставин і які саме слідчі дії необхідно провести, та встановлюється строк виконання доручення.

Особа, яка виконує доручення, проводить відповідну слідчу дію з додержанням вимог, передбачених главами 11-18 цього Кодексу. Протокол слідчої дії та інші здобуті докази передаються суду, який дав доручення.

Протокол слідчої дії та інші докази, що надійшли від органу, який виконував доручення, досліджуються в судовому засіданні і приєднуються до справи.

(Кодекс доповнено статтею 315-1 згідно із Законом [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

[Стаття 316.](#) Дії суду при встановленні в судовому засіданні неосудності підсудного

Якщо при розгляді справи в суді буде встановлено, що підсудний під час вчинення суспільно небезпечних дій був у стані неосудності або в дальшому захворів на психічну хворобу, яка позбавляє його можливості усвідомлювати свої дії або керувати ними, суд виносить про це ухвалу, а суддя - постанову і продовжує розгляд справи за правилами, встановленими главою 34 цього Кодексу.

(Стаття 316 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2464-XII](#) від 17.06.92)

[Стаття 317.](#) Закінчення судового слідства

Після розгляду судом усіх доказів, що є в справі, головуєчий опитує учасників судового розгляду, чи бажають вони доповнити судове слідство і чим саме. У випадках заявлення клопотань суд їх обговорює і розв'язує, про що виносить ухвалу, а суддя - постанову. Після розв'язання клопотань і виконання додаткових дій головуєчий оголошує судове слідство закінченим.

(Стаття 317 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2464-XII](#) від 17.06.92)

Г л а в а 27

СУДОВІ ДЕБАТИ І ОСТАННЄ СЛОВО ПІДСУДНОГО

[Стаття 318.](#) Порядок судових дебатів

По закінченні судового слідства суд переходить до судових дебатів.

Дебати полягають у промовах прокурора, потерпілого і його представника, цивільного позивача, цивільного відповідача або їх представників, захисника, підсудного.

Учасники судового розгляду мають право в судових дебатах посилатися тільки на ті докази, які були досліджені в судовому засіданні. Якщо під час судових дебатів виникне потреба подати нові докази, суд відновлює судове слідство. Після закінчення відновленого судового слідства суд знову відкриває судові дебати з приводу додатково досліджених обставин.

Суд не вправі обмежувати тривалість судових дебатів певним часом. Головуючий зупиняє учасників судових дебатів лише в тих випадках, коли вони в промовах виходять за межі розглядуваної справи.

Після закінчення промов учасники судових дебатів мають право обмінятися репліками. Право останньої репліки належить підсудному.

(Стаття 318 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР [N 6834-X](#) від 16.04.84, із Законом [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

[Стаття 319.](#) Останнє слово підсудного

Після промови захисника або підсудного головуючий оголошує судові дебати закінченими і надає підсудному останнє слово.

Суд не вправі обмежувати тривалість останнього слова підсудного певним часом.

Задавати питання підсудному під час його останнього слова не дозволяється. Коли підсудний в останньому слові повідомить про нові обставини, які мають істотне значення для справи, суд з своєї ініціативи, а також за клопотанням прокурора чи інших учасників судового розгляду відновлює судове слідство.

По закінченні відновленого судового слідства суд відкриває судові дебати з приводу додатково досліджених обставин і надає останнє слово підсудному.

[Стаття 320.](#) Видалення суду для постановлення вироку

Після останнього слова підсудного суд негайно видаляється до нарадчої кімнати для постановлення вироку, про що головуючий оголошує присутнім у залі судового засідання.

Г л а в а 28

ПОСТАНОВЛЕННЯ ВИРОКУ

[Стаття 321.](#) Постановлення вироку ім'ям держави

Суди України постановляють вироки ім'ям України.

(Стаття 321 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР [N 6834-X](#) від 16.04.84, із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2857-XII](#) від 15.12.92)

[Стаття 322.](#) Таємниця наради суддів

Вирок постановляється в окремому приміщенні - нарадчій кімнаті. Під час наради і постановлення вироку в нарадчій кімнаті можуть бути лише судді, які входять до складу суду в даній справі. Присутність у нарадчій кімнаті запасних суддів або секретаря судового засідання та інших осіб не допускається. З настанням нічного часу суд вправі перервати нараду для відпочинку.

Судді не мають права розголошувати міркування, що висловлювались у нарадчій кімнаті.

(Стаття 322 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР [N 117-VIII](#) від 30.08.71)

[Стаття 323.](#) Законність і обґрунтованість вироку

Вирок суду повинен бути законним і обґрунтованим.

Суд обґрунтовує вирок лише на тих доказах, які були розглянуті в судовому засіданні.

Суд оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному і об'єктивному розгляді всіх обставин справи в їх сукупності, керуючись законом.

(Стаття 323 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2857-XII](#) від 15.12.92)

[Стаття 324.](#) Питання, що вирішуються судом при постановленні вироку

Постановляючи вирок, суд повинен вирішити такі питання:

- 1) чи мало місце діяння, у вчиненні якого обвинувачується підсудний;
  - 2) чи має це діяння склад злочину і якою саме статтею кримінального закону він передбачений;
  - 3) чи винен підсудний у вчиненні цього злочину;
  - 4) чи підлягає підсудний покаранню за вчинений ним злочин;
  - 5) чи є обставини, що обтяжують або пом'якшують покарання підсудного, і які саме;
- (Пункт 6 частини першої статті 324 виключено на підставі Закону [N 2670-III](#) від 12.07.2001)
- 6) яка саме міра покарання повинна бути призначена підсудному і чи повинен він її відбувати;
- (Пункт 8 частини першої статті 324 виключено на підставі Закону [N 2670-III](#) від 12.07.2001)
- 7) чи підлягає задоволенню пред'явленій цивільний позов, на чію користь та в якому розмірі, і чи підлягають відшкодуванню збитки, заподіяні потерпілому, а також кошти, витрачені закладом охорони здоров'я на його стаціонарне лікування, якщо цивільний позов не був заявлений;
  - 8) що зробити з майном, описаним для забезпечення цивільного позову і можливої конфіскації майна;
  - 9) що зробити з речовими доказами, зокрема з грошима, цінностями та іншими речами, нажитими злочинним шляхом;
  - 10) на кого повинні бути покладені судові витрати і в якому розмірі;
  - 11) який запобіжний захід слід обрати щодо підсудного;
  - 12) чи слід у випадках, передбачених статтею [96](#) Кримінального кодексу України, застосовувати до підсудного примусове лікування;
  - 13) чи необхідно застосувати до підсудного заходи безпеки.

Коли підсудний обвинувачується у вчиненні декількох злочинів, суд вирішує питання, зазначені в пунктах 1-6 цієї статті, окремо по кожному злочину.

Якщо у вчиненні злочину обвинувачується декілька осіб, суд вирішує питання, зазначені в цій статті, окремо щодо кожного з підсудних.

Примусове лікування, передбачене пунктом 12 цієї статті, може бути застосоване лише при наявності відповідного висновку лікувальної установи.

Обираючи при постановленні вироку норму кримінального закону, яка підлягатиме застосуванню до суспільно небезпечних діянь, суд зобов'язаний враховувати висновки Верховного Суду України, що викладені у рішеннях, прийнятих за результатами розгляду заяв про перегляд судового рішення з підстави, передбаченої пунктом 1 частини першої статті 400-12 цього Кодексу.

(Стаття 324 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР від 10.09.62, [N 117-VIII](#) від 30.08.71, Законами [N 3132-XII](#) від 22.04.93, [N 1381-XIV](#) від 13.01.2000, [N 2670-III](#) від 12.07.2001, [N 3932-VI](#) від 20.10.2011)

[Стаття 325.](#) Порядок наради суддів

Перед тим, як постановити вирок, відбувається нарада суддів під керівництвом головуючого.

Головуючий ставить на вирішення суду питання, зазначені в статті 324 цього Кодексу. При цьому він повинен ставити кожне питання в такій формі, щоб на нього можна було дати тільки позитивну або негативну відповідь.

При вирішенні кожного окремого питання ніхто з суддів не має права утримуватися від голосування. Головуючий голосує останнім. Всі питання вирішуються простою більшістю голосів.

[Стаття 326.](#) Відновлення судового слідства

Коли під час наради при постановленні вироку суд визнає необхідним з'ясувати будь-яку обставину, яка має значення для справи, то він, не постановляючи вироку, своєю ухвалою, а суддя - постановою відновлює судове слідство в справі. Слідство при цьому належить провадити в межах з'ясування обставин, які викликали його відновлення.

Після закінчення відновленого судового слідства, залежно від його результатів, суд відкриває судові дебати з приводу додатково досліджених обставин, надає підсудному останнє слово і виходить до нарадчої кімнати, щоб постановити вирок або, якщо дослідження цих обставин в суді виявилось неможливим, щоб винести ухвалу про направлення справи на додаткове розслідування.

(Стаття 326 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2464-XII](#) від 17.06.92)

[Стаття 327.](#) Види вироків

Вирок суду може бути обвинувальний або виправдувальний. Обвинувальний вирок і виправдувальний вирок повинні бути судом мотивовані. Обвинувальний вирок не може ґрунтуватися на припущеннях і постановляється лише при умові, коли в ході судового розгляду винність підсудного у вчиненні злочину доведена.

Якщо підсудний визнається винним у вчиненні злочину, суд постановляє обвинувальний вирок і призначає підсудному покарання, передбачене кримінальним законом. Суд постановляє обвинувальний вирок і звільняє засудженого від відбування покарання на підставах, передбачених статтею [80](#) Кримінального кодексу України.

Виправдувальний вирок постановляється у випадках, коли не встановлено події злочину, коли в діянні підсудного немає складу злочину, а також коли не доведено участі підсудного у вчиненні злочину.

Якщо при постановленні виправдувального вироку за недоведеністю участі підсудного у вчиненні злочину особа, яка вчинила цей злочин, залишається не виявленою, суд після набрання вироком законної сили виносить ухвалу про направлення справи прокурору для вжиття заходів до встановлення особи, винної у вчиненні цього злочину.

(Стаття 327 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР [N 117-VIII](#) від 30.08.71, Законом [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

[Стаття 328.](#) Розв'язання цивільного позову

Постановляючи обвинувальний вирок, суд, залежно від доведеності підстав і розміру цивільного позову, задовольняє цивільний позов повністю або частково чи відмовляє в ньому.

При виправданні підсудного через недоведення його участі у вчиненні злочину або при відсутності події злочину суд відмовляє в цивільному позові.

При виправданні підсудного за відсутністю в його діях складу злочину суд залишає позов без розгляду.

[Стаття 329.](#) Забезпечення цивільного позову

При задоволенні цивільного позову суд до набрання вироком законної сили може постановити про вжиття заходів до забезпечення цивільного позову, якщо таких заходів не було вжито раніше.

[Стаття 330.](#) Вирішення питання про речові докази

При постановленні вироку суд вирішує питання про речові докази, керуючись правилами, викладеними в статті 81 цього Кодексу.

Речі, що не є речовими доказами в справі, повертаються їх законному володільцеві, хоч би останній і не пред'явив цивільного позову.

Якщо виникне спір про право власності на зазначені речі, він підлягає вирішенню в порядку цивільного судочинства.

[Стаття 331.](#) Вирішення питання про судові витрати

Питання про судові витрати суд вирішує з додержанням правил статті 93 цього Кодексу.

[Стаття 332.](#) Складання вироку

Розв'язавши питання, що підлягають вирішенню в нарадчій кімнаті, суд складає вирок.

Вирок повинен бути написаний одним із суддів, який брав участь у його постановленні.

Вирок повинен складатися з трьох частин - вступної, мотивувальної і резолютивної.

Виправлення у вироку повинні бути застережені та підписані всіма суддями в нарадчій кімнаті до проголошення його.

[Стаття 333.](#) Вступна частина вироку

У вступній частині вироку вказується, що він постановлений ім'ям України відповідно до статті 321 цього Кодексу, зазначається назва суду, який виносить вирок, місце і час постановлення вироку, склад суду, секретар, учасники судового розгляду, перекладач, якщо він брав участь у судовому засіданні, прізвище, ім'я і по батькові підсудного, рік, місяць і день його народження, місце народження і місце проживання, заняття, освіта, сімейний стан та інші відомості про особу підсудного, що мають значення для справи, і кримінальний закон, що передбачає злочин, у вчиненні якого обвинувачується підсудний.

(Стаття 333 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2857-XII](#) від 15.12.92)

[Стаття 334.](#) Мотивувальна частина вироку

Мотивувальна частина обвинувального вироку повинна містити формулювання обвинувачення, визнаного судом доведеним, з зазначенням місця, часу, способу вчинення та наслідків злочину, форми вини і мотивів злочину. В цій частині вироку наводяться обставини, які визначають ступінь тяжкості вчиненого злочину, та докази, на яких ґрунтується висновок суду щодо кожного підсудного, з зазначенням мотивів, з яких суд відкидає інші докази; обставини, що пом'якшують або обтяжують покарання; мотиви зміни обвинувачення; у разі визнання частини обвинувачення необґрунтованою - підстави для цього.

Суд зобов'язаний також мотивувати призначення покарання у виді позбавлення волі, якщо санкція кримінального закону передбачає й інші покарання, не зв'язані з позбавленням волі; звільнення від відбування покарання з випробуванням; призначення покарання нижче від найнижчої межі, встановленої в санкції статті Особливої частини [Кримінального кодексу України](#), або перехід до іншого більш м'якого основного виду покарання, не зазначеного в санкції статті за цей злочин; звільнення від відбування покарання з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років, та у зв'язку з закінченням строків давності виконання обвинувального вироку.

(Частину третю статті 334 виключено на підставі Закону [N 2670-III](#) від 12.07.2001)(Частину четверту статті 334 виключено на підставі Закону [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

Якщо суд відповідно до статті [96](#) Кримінального кодексу України визнав за необхідне застосувати до підсудного примусове лікування, в мотивувальній частині вироку зазначаються мотиви такого рішення.

(Частину шосту статті 334 виключено на підставі Закону [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

Мотивувальна частина виправдувального вироку повинна містити формулювання обвинувачення, яке пред'явлене підсудному і визнане судом недоведеним, а також підстави для виправдання підсудного з зазначенням мотивів, з яких суд відкидає докази обвинувачення. Не допускається включення у вирок формулювань, які ставлять під сумнів невинність виправданого.

У мотивувальній частині вироку викладаються підстави для задоволення або відхилення цивільного позову, а також підстави для відшкодування матеріальних збитків у випадках, передбачених частиною 3 статті 29 цього Кодексу, підстави та мотиви визнання процесуальних дій або оперативно-розшукових заходів такими, що були проведені з порушенням законодавства.

(Стаття 334 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР від 10.09.62, [N 117-VIII](#) від 30.08.71, [N 6834-X](#) від 16.04.84, Законами [N 2670-III](#) від

12.07.2001, [N 3165-IV](#) від 01.12.2005)

[Стаття 335](#). Резолютивна частина вироку

В резолютивній частині обвинувального вироку повинні бути зазначені: прізвище, ім'я та по батькові підсудного; кримінальний закон, за яким підсудного визнано винним; покарання, призначене підсудному по кожному з обвинувачень, що визнані судом доведеними; остаточна міра покарання, обрана судом; початок строку відбуття покарання; тривалість іспитового строку, якщо застосовано звільнення від відбування покарання з випробуванням; рішення про цивільний позов; процесуальні дії або оперативні-розшукові заходи, проведені з порушенням законодавства, у разі їх виявлення; рішення про речові докази і судові витрати; рішення про залік попереднього ув'язнення; рішення про запобіжний захід до набрання вироком законної сили і вказівка про порядок і строк оскарження вироку.

(Частину другу статті 335 виключено на підставі Закону [N 2670-III](#) від 12.07.2001)(Частину третю статті 335 виключено на підставі Закону [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

У випадках, передбачених статтею [54](#) Кримінального кодексу України, у резолютивній частині обвинувального вироку викладається рішення про звернення з поданням до відповідних державних органів про позбавлення засудженого військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу.

У випадках, передбачених статтею [96](#) Кримінального кодексу України, у резолютивній частині вироку зазначається рішення суду застосувати до підсудного примусове лікування.

Міра покарання повинна бути визначена таким чином, щоб при виконанні вироку не виникло ніяких сумнівів щодо виду і розміру покарання, призначеного судом.

Коли підсудному було пред'явлено декілька обвинувачень і деякі з них не були доведені, то у резолютивній частині вироку повинно бути зазначено, по яких з них підсудний виправданий, а по яких - засуджений.

Якщо підсудний визнається винним, але звільняється від відбування покарання, суд зазначає про це в резолютивній частині вироку.

Коли призначається покарання нижче від найнижчої межі, передбаченої законом за даний злочин, у резолютивній частині вироку робиться посилання на статтю [69](#) Кримінального кодексу України і зазначається обрана судом міра покарання.

У разі звільнення від відбування покарання з випробуванням відповідно до статей [75](#) - [79](#) і [104](#) Кримінального кодексу України, у резолютивній частині вироку зазначаються тривалість іспитового строку, обов'язки, покладені на засудженого, а також трудовий колектив або особа, на які, за їх згодою або на їх прохання, суд покладає обов'язок по нагляду за засудженим і проведенню з ним виховної роботи.

(Частину одинадцятку статті 335 виключено на підставі Закону [N 2670-III](#) від 12.07.2001)(Частину дванадцятку статті 335 виключено на підставі Закону [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

В резолютивній частині виправдувального вироку зазначається прізвище, ім'я та по батькові виправданого; вказується, що підсудний в пред'явленому обвинуваченні визнаний невинним і по суду виправданим; вказується про скасування запобіжного заходу, про скасування заходів до забезпечення цивільного позову і можливої конфіскації майна, про речові докази, судові витрати і про порядок та строк оскарження вироку.

(Стаття 335 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР від 10.09.62, [N 117-VIII](#) від 30.08.71, [N 6834-X](#) від 16.04.84, Законами [N 2670-III](#) від 12.07.2001, [N 3165-IV](#) від 01.12.2005)(Стаття 336 виключено на підставі Указу ПВР [N 117-VIII](#) від 30.08.71)

[Стаття 337](#). Визначення міри покарання за сукупністю злочинів

При постановленні вироку за сукупністю злочинів суд призначає покарання, керуючись статтями [70](#) і [71](#) Кримінального кодексу України.

(Стаття 337 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

[Стаття 338](#). Обчислення строку відбуття покарання

Початок строку відбуття покарання у вигляді позбавлення волі або виправних робіт, коли підсудний до винесення вироку не перебував під вартою, обчислюється з моменту приведення вироку у виконання.

Коли підсудний до винесення вироку тримався під вартою в цій справі, в строк відбуття покарання зараховується строк перебування під вартою.

У тих випадках, коли обвинувачений, знаходячись під вартою, перебував у медичній установі, час перебування в ній зараховується в строк відбуття покарання.

Якщо підсудний до винесення вироку знаходився під вартою, то в разі призначення покарання у вигляді виправних робіт час перебування під вартою зараховується в строк відбуття виправних робіт з розрахунку один день ув'язнення за три дні виправних робіт. Якщо підсудний був засуджений до виправних робіт, а при повторному розгляді тієї ж справи - до позбавлення волі, відбутий строк виправних робіт зараховується в строк позбавлення волі з розрахунку три дні виправних робіт за один день позбавлення волі.

[Стаття 339](#). Підписання вироку і окрема думка

Вирок підписують усі судді чи один суддя, коли справа розглядалась ним одноособово. Суддя, який залишився в меншості, має право викласти письмово свою окрему думку, яка приєднується до справи, але оголошенню не підлягає.

Коли кримінальна справа, в якій є окрема думка, не розглядалась судом касаційної інстанції, то після того, як вирок суду набрав законної сили, окрема думка разом з справою направляється голові вищестоящего суду для вирішення питання про необхідність перегляду справи в порядку нагляду.

(Стаття 339 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР [N 6834-X](#) від 16.04.84, Законом [N 2464-XII](#) від 17.06.92)

[Стаття 340](#). Окрема ухвала суду першої інстанції

Суд, що розглядає справу по першій інстанції, при наявності підстав, передбачених статтею 23-2 цього Кодексу, виносить окрему ухвалу, а суддя - окрему постанову.

(Стаття 340 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР [N 117-VIII](#) від 30.08.71, [N 6834-X](#) від 16.04.84, Законом [N 2464-XII](#) від 17.06.92)

[Стаття 341](#). Проголошення вироку

Після підписання вироку судді повертаються до залу засідання, де головує або один з суддів проголошує вирок.

Всі присутні в залі судового засідання, в тому числі і склад суду, заслуховують вирок стоячи.

Головувач роз'яснює підсудному, його законному представникові, а також потерпілому, цивільному позивачеві, цивільному відповідачеві та їх представникам зміст вироку, строки і порядок його оскарження та право подати клопотання про помилування.

Якщо підсудний не володіє мовою, якою постановлено вирок, то після його проголошення перекладач зачитує вирок підсудному його рідною мовою або іншою мовою, якою він володіє.

(Стаття 341 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР [N 6834-X](#) від 16.04.84, Законом [N 1483-III](#) від 22.02.2000)

[Стаття 342](#). Звільнення підсудного з-під варті за вироком суду

При виправданні підсудного чи звільненні його від відбування покарання або при засудженні його до покарання, не зв'язаного з позбавленням волі, суд, якщо підсудний перебуває під вартою, негайно звільняє його з-під варті в залі судового засідання.

(Частину другу статті 342 виключено на підставі Закону [N 2670-III](#) від 12.07.2001)(Стаття 342 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР [N 4995-XI](#) від 01.12.87, Законом [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

[Стаття 343](#). Застосування запобіжного заходу до набрання вироком законної сили

Постановляючи вирок, за яким до підсудного застосовується та чи інша міра покарання, суд повинен обмірковувати питання про запобіжний захід до набрання вироком законної сили і має право обрати запобіжний захід або ж скасувати, змінити чи підтвердити раніш обраний.

Взяття під варту як запобіжний захід допускається лише при наявності підстав, зазначених у відповідних статтях глави 13 цього Кодексу.

[Стаття 344.](#) Вручення копії вироку засудженому і виправданому

Копія вироку вручається засудженому або виправданому в триденний строк після проголошення вироку.

Якщо вирок складений мовою, якої не знає засуджений чи виправданий, йому повинен бути вручений письмовий переклад вироку на його рідній мові або на мові, якою він володіє.

[Стаття 345.](#) Надання родичам дозволу на побачення з засудженим

До набрання вироком законної сили головуючий або голова відповідного суду зобов'язані дати дозвіл близьким родичам засудженого за їх проханням на побачення з засудженим, який перебуває під вартою.

[Стаття 346.](#) Заходи піклування про неповнолітніх дітей і збереження майна засудженого

При наявності у засудженого до позбавлення волі неповнолітніх дітей, які залишилися без нагляду, суд зобов'язаний одночасно з постановленням вироку порушити окремою ухвалою, а суддя - постановою питання перед службою в справах неповнолітніх або відповідним органом опіки та піклування про необхідність влаштування цих неповнолітніх або встановлення над ними опіки чи піклування.

Якщо у засудженого до позбавлення волі залишились без нагляду майно і житло, суд зобов'язаний вжити через відповідні органи заходів для їх збереження.

Про вжиті заходи повідомляється засуджений.

(Стаття 346 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР [N 117-VIII](#) від 30.08.71, Законами [N 2464-XII](#) від 17.06.92, [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

Розділ четвертий

ПРОВАДЖЕННЯ ПО ПЕРЕВІРЦІ ВИРОКІВ, ПОСТАНОВ І УХВАЛ СУДУ

Г л а в а 29

ПОДАЧА АПЕЛЯЦІЙ

[Стаття 347.](#) Судові рішення, на які може бути подана апеляція

Апеляція може бути подана:

- 1) на вироки, які не набрали законної сили, ухвалені місцевими судами;
- 2) на постанови про застосування чи незастосування примусових заходів виховного і медичного характеру, ухвалені місцевими судами.

Апеляція також може бути подана:

- 1) на ухвали (постанови), ухвалені місцевим судом, про закриття справи або направлення справи на додаткове розслідування;
- 2) на окремі ухвали (постанови), ухвалені місцевим судом;
- 3) на інші постанови місцевих судів у випадках, передбачених цим Кодексом.

[Стаття 348.](#) Особи, які мають право подати апеляцію

Апеляцію мають право подати:

- 1) засуджений, його законний представник і захисник - у частині, що стосується інтересів засудженого;
- 2) виправданий, його законний представник і захисник - у частині мотивів і підстав виправдання;
- 3) законний представник, захисник неповнолітнього та сам неповнолітній, щодо якого застосовано примусовий захід виховного характеру, - у частині, що стосується інтересів неповнолітнього;
- 4) законний представник та захисник особи, щодо якої вирішувалося питання про застосування примусового заходу медичного характеру;
- 5) обвинувачений, щодо якого справу закрито, його законний представник і захисник - у частині мотивів і підстав закриття справи;
- 6) обвинувачений, щодо якого справу направлено на додаткове розслідування, його законний представник і захисник - у частині мотивів і підстав направлення справи на додаткове розслідування;
- 7) цивільний відповідач або його представник - в частині, що стосується вирішення позову;
- 8) прокурор, який брав участь у розгляді справи судом першої інстанції, а також прокурор, який затвердив обвинувальний висновок, - у межах обвинувачення, що підтримував прокурор, який брав участь у розгляді справи судом першої інстанції;
- 9) потерпілий і його представник - у частині, що стосується інтересів потерпілого, але в межах вимог, заявлених ними в суді першої інстанції;
- 10) цивільний позивач або його представник - у частині, що стосується вирішення позову;
- 11) особа, щодо якої винесено окрему ухвалу (постанову) суду;
- 12) інші особи у випадках, передбачених цим Кодексом.

(Стаття 348 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

[Стаття 349.](#) Порядок і строки апеляційного оскарження

Апеляція, за винятком випадків, передбачених частиною п'ятою цієї статті, подається через суд, який постановив вирок, ухвалу чи постанову. До апеляції прокурора і захисника додається стільки її копій, щоб їх можна було вручити всім учасникам судового розгляду, інтересів яких стосується апеляція.

Якщо апеляція подана у встановлені частиною третьою цієї статті строки безпосередньо до суду апеляційної інстанції, він надсилає її до суду першої інстанції для виконання вимог, передбачених статтями 350 і 351 цього Кодексу.

Апеляція на вирок, ухвалу чи постанову суду першої інстанції, якщо інше не передбачено цим Кодексом, може бути подана протягом п'ятнадцяти діб з моменту їх проголошення, а засудженим, який перебуває під вартою, - в той же строк з моменту вручення йому копії вироку. Протягом строку, встановленого для подання апеляції, справа ніким не може бути витребувана із суду. Протягом цього строку суд зобов'язаний надати сторонам за їх клопотанням можливість ознайомитися з матеріалами справи.

Апеляція на ухвалу чи постанову судді, винесену в порядку, передбаченому статтями 52-5, 165-2, 165-3, 177, 205, 462, 463 цього Кодексу, подається безпосередньо до апеляційного суду у строки, встановлені у цих статтях, і розглядається за правилами, встановленими статтею 382 цього Кодексу.

Апеляція на постанову судді, винесену в порядку, передбаченому статтями 236-2, 236-6, 236-8, 468, 478 цього Кодексу, подається у строки, встановлені у цих статтях, і розглядається за правилами, встановленими статтею 382 цього Кодексу.

(Стаття 349 із змінами, внесеними згідно із Законами [N 462-V](#) від 14.12.2006, [N 2286-VI](#) від 21.05.2010, [N 3529-VI](#) від 16.06.2011)

[Стаття 350.](#) Зміст апеляції

В апеляції зазначаються:

- 1) назва суду, якому адресується апеляція;
- 2) особа, яка подає апеляцію;
- 3) вирок, ухвала чи постанова, на які подається апеляція, і назва суду, який їх постановив;
- 4) вказівка на те, в чому полягає незаконність вироку, ухвали, постанови та доводи на її обґрунтування;
- 5) прохання особи, яка подає апеляцію;
- 6) перелік документів, які додаються до апеляції.

При обґрунтуванні прокурором та захисником необхідності зміни чи скасування вироку, ухвали, постанови апеляція повинна містити посилання на відповідні аркуші справи.

[Стаття 351.](#) Повідомлення про апеляцію

Про надходження апеляції суд першої інстанції оповіщає прокурора, інших зазначених у статті 348 цього Кодексу осіб, інтересів яких стосується апеляція, направленням відповідних повідомлень та шляхом поміщення оголошення на дошці об'яв суду. Протягом п'яти діб з часу поміщення оголошення зазначені особи мають право одержати в суді копію апеляції або ознайомитися з нею в суді. Одночасно з врученням

копії або з ознайомленням з апеляцією їм роз'яснюється право протягом п'яти діб з цього часу подати свої заперечення на апеляцію. Засудженому, що утримується під вартою, повідомлення про надходження апеляції та її копія вручаються через начальника відповідної установи. Одночасно йому роз'яснюється право протягом п'яти діб з часу вручення цих документів подати свої заперечення на апеляцію. Заперечення на апеляцію додаються до справи або передаються безпосередньо до суду апеляційної інстанції.

[Стаття 352.](#) Залишення апеляції без руху і розгляду

У разі невиконання особою, яка подала апеляцію, вимог, передбачених статтею 350 цього Кодексу, головуючий своєю постановою залишає апеляцію без руху та повідомляє про необхідність виконання зазначених вимог закону протягом семи діб з моменту одержання повідомлення. Постанова оскарженню не підлягає.

Якщо у визначений строк ці вимоги не будуть виконані, то апеляція постановою головуючого визнається такою, що не підлягає розгляду.

Постанову може бути оскаржено до суду апеляційної інстанції, який має право своєю ухвалою визнати апеляцію такою, що підлягає розгляду, і дати розпорядження суду першої інстанції щодо виконання ним вимог статті 351 цього Кодексу.

[Стаття 353.](#) Наслідки порушення строку на апеляційне оскарження та порядок його відновлення

У разі подання апеляції з пропуском встановленого статтею 349 цього Кодексу строку і при відсутності клопотання про його відновлення апеляція постановою головуючого визнається такою, що не підлягає розгляду.

У разі пропуску строку на апеляційне оскарження з поважних причин особи, які мають право на подання апеляції, можуть заявити клопотання перед судом, який постановив вирок чи виніс ухвалу, постанову, про відновлення пропущеного строку.

Питання про відновлення строку вирішується в судовому засіданні судом, який розглядав справу. Про день і час розгляду клопотання своєчасно повідомляються сторони, неявка яких в судове засідання не перешкоджає розгляду клопотання.

За результатами розгляду клопотання суд виносить ухвалу, постанову, якою відновляє пропущений строк або відмовляє у його відновленні і визнає апеляцію такою, що не підлягає розгляду.

Постанова судді чи ухвала суду, винесена відповідно до частини першої чи частини четвертої цієї статті, може бути оскаржена до суду апеляційної інстанції, який має право своєю ухвалою відновити пропущений строк, визнати апеляцію такою, що підлягає розгляду, і дати розпорядження суду першої інстанції щодо виконання ним вимог статті 351 цього Кодексу.

[Стаття 354.](#) Наслідки подання апеляції

Подання апеляції на вирок, ухвалу чи постанову суду зупиняє набрання ними законної сили та їх виконання, за винятком передбачених у цьому Кодексі випадків.

Після виконання вимог, передбачених статтею 351 цього Кодексу, суд, який постановив вирок чи виніс ухвалу, постанову, протягом семи діб передає справу разом з поданою апеляцією і запереченнями на неї до апеляційного суду і визначає дату розгляду ним справи. Справа признається до розгляду не пізніше трьох місяців з дня направлення її до апеляційного суду. Справа повинна надійти до апеляційного суду не пізніше як за один місяць до визначеної судом першої інстанції дати розгляду.

Про дату призначення справи до апеляційного розгляду суд першої інстанції оповіщає заінтересованих осіб направленням відповідних повідомлень та шляхом поміщення оголошення на дошці об'яв суду. Засудженому, що утримується під вартою, про призначення справи до апеляційного розгляду повідомляється через начальника відповідної установи.

Якщо в апеляції ставиться питання про погіршення становища засудженого чи виправданого, суд першої інстанції одночасно викликає до суду апеляційної інстанції цих осіб, їх законних представників, а також захисників, якщо їх участь у справі відповідно до вимог статті 45 цього Кодексу є обов'язковою.

[Стаття 355.](#) Доповнення, зміна і відкликання апеляції

До початку розгляду справи в апеляційному суді особа, яка подала апеляцію, має право доповнити, змінити або відкликати її, а також подати свої заперечення на апеляцію іншого учасника судового розгляду.

Внесення до апеляції змін, які тягнуть за собою погіршення становища засудженого або виправданого за межами строків на апеляційне оскарження не допускається.

Захисник засудженого чи виправданого може відкликати свою апеляцію тільки за згодою підзахисного і його законного представника.

Захисник, який вступив до справи в апеляційному провадженні, може змінити чи доповнити апеляцію захисника, який брав участь у розгляді справи судом першої інстанції, лише за згодою засудженого чи виправданого та їх законних представників.

Засуджений або виправданий вправі відкликати свою апеляцію, а також апеляцію свого захисника, крім випадків, передбачених частиною першою статті 45 цього Кодексу.

Апеляція представника потерпілого може бути відкликана ним лише за згодою потерпілого, а також самим потерпілим.

Г л а в а 30

РОЗГЛЯД СПРАВИ ЗА АПЕЛЯЦІЄЮ

[Стаття 356.](#) Суди, які розглядають справи в апеляційному порядку

Апеляції на судові рішення районних, районних у містах, міських та міськрайонних судів розглядаються Апеляційним судом Автономної Республіки Крим, апеляційними судами областей, міст Києва і Севастополя.

Колегія суддів для розгляду конкретної справи визначається у порядку, встановленому частиною третьою статті 16-2 цього Кодексу.

(Стаття 356 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2670-III](#) від 12.07.2001; текст статті 356 в редакції Закону [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо запровадження автоматизованої системи документообігу в судах вводяться в дію з 1 січня 2011 року, а щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

[Стаття 357.](#) Попередній розгляд справи апеляційним судом

Апеляційний суд у разі необхідності може провести попередній розгляд справи.

Попередній розгляд справи здійснюється в судовому засіданні суддею одноособово з обов'язковою участю прокурора. На судове засідання можуть бути викликані інші учасники судового розгляду, однак їх неявка не перешкоджає розгляду справи.

Попередній розгляд справи починається з доповіді судді, який повідомляє про підстави, з яких справу було внесено на попередній розгляд.

Прокурор, інші учасники судового розгляду висловлюють свої думки щодо питань, винесених на розгляд. Постанова судді виноситься в нарадчій кімнаті.

При попередньому розгляді справи апеляційний суд може прийняти одне з таких рішень:

- 1) про питання, пов'язані з підготовкою справи до апеляційного розгляду;
- 2) про відмову в прийнятті апеляції до свого розгляду;
- 3) про зупинення провадження в справі;
- 4) про повернення справи суду першої інстанції.

При попередньому розгляді справи при необхідності ведеться протокол.

[Стаття 358.](#) Вирішення питань, пов'язаних з підготовкою справи до апеляційного розгляду

При попередньому розгляді справи апеляційний суд може розглянути такі питання, пов'язані з підготовкою справи до апеляційного розгляду:

- 1) про необхідність проведення судового слідства та його обсяг;
- 2) про витребування у необхідних випадках додаткових доказів;
- 3) про список осіб, які підлягають виклику в судове засідання;

- 4) про доручення суду першої інстанції;
- 5) про зміну, скасування або обрання запобіжного заходу;
- 6) про виклик у необхідних випадках перекладача;
- 7) про розгляд справи у відкритому чи закритому судовому засіданні;
- 8) про день і місце розгляду справи;
- 9) всі інші питання, які стосуються підготовчих дій до розгляду справи.

Засуджений чи виправданий, їх законні представники підлягають обов'язковому виклику в апеляційний суд, якщо в апеляції ставиться питання про погіршення їх становища або суд визнає необхідним провести судове слідство. У цих випадках викликаються і їх захисники, якщо їх участь у справі відповідно до вимог статті 45 цього Кодексу є обов'язковою. Засуджений, що утримується під вартою, підлягає обов'язковому виклику в апеляційний суд також у випадках, коли про це надійшло його клопотання.

Суд може визнати необхідним проведення судового слідства в повному обсязі чи частково, коли є підстави вважати, що судове слідство судом першої інстанції було проведено неповно чи однобічно.

Апеляційний суд з метою усунення неповноти чи однобічності судового слідства в суді першої інстанції вправі дати цьому суду доручення про виконання окремих процесуальних дій. На виконання цього доручення суд першої інстанції проводить відповідну дію з додержанням вимог, передбачених главою 26 цього Кодексу. Протокол судового засідання передається до апеляційного суду, який дав доручення, і приєднується до справи.

Стаття 359. Інші рішення апеляційного суду, які можуть бути прийняті при попередньому розгляді справи

Апеляційний суд відмовляє в прийнятті апеляції до свого розгляду, якщо апеляція подана особою, яка не має на це права.

Справа повертається суду першої інстанції у випадках, якщо:

- 1) протокол судового засідання не підписаний головою чи секретарем судового засідання - для виконання вимог, передбачених частиною другою статті 87 цього Кодексу;
- 2) суд першої інстанції не розглянув зауваження на протокол судового засідання чи не надав передбачену статтею 349 цього Кодексу можливість ознайомлення з матеріалами справи - для виконання вимог, передбачених статтями 88 і 349 цього Кодексу;
- 3) засудженому, виправданому не було вручено копію вироку - для виконання вимог, передбачених статтею 344 цього Кодексу;
- 4) суд першої інстанції прийняв апеляцію, яка не відповідає вимогам частини першої статті 350, статей 351 чи 352 цього Кодексу, - для виконання вимог, передбачених статтями 353 чи 354 цього Кодексу;
- 5) судом першої інстанції не виконано вимог, передбачених статтею 353 цього Кодексу, - для виконання цих вимог.

У разі захворювання підсудного, участь якого при апеляційному розгляді справи визнано обов'язковою, апеляційний суд зупиняє апеляційний розгляд справи.

У разі відмови апелянта від своїх апеляційних вимог і відсутності апеляцій інших учасників процесу, апеляційний суд виносить ухвалу про закриття апеляційного розгляду справи.

Стаття 360. Строки розгляду справи в апеляційному суді

Апеляційний суд повинен розглянути справу у день, визначений судом першої інстанції.

Не пізніше як за три дні апеляційний суд оповіщає заінтересованих осіб шляхом поміщення оголошення на дошці об'яв суду про час і місце розгляду справи.

Засудженому, який утримується під вартою, про день розгляду справи повідомляється через начальника відповідної установи.

У випадках, коли при попередньому або апеляційному розгляді справи апеляційний суд визнав необхідним провести судове слідство, витребувати додаткові докази, викликати в судове засідання певних осіб, зробити доручення суду першої інстанції, а також у разі особливої складності справи, він може перенести розгляд справи не більш, як на тридцять днів.

Стаття 361. Виклик до суду апеляційної інстанції

Виклик осіб до суду апеляційної інстанції здійснюється в порядку, передбаченому статтею 254 цього Кодексу.

Стаття 362. Розгляд справи в суді апеляційної інстанції

Виконавши підготовчі дії, зазначені в статтях 283-287, 293 цього Кодексу, головуючий роз'яснює учасникам судового розгляду їх права, а також право давати пояснення з приводу поданих апеляцій та виступати в судових дебатах, а особам, які подали апеляції, - право підтримувати апеляції або відмовитись від них. Клопотання учасників судового розгляду повинні стосуватися частини вироку, яка оскаржена в апеляційному порядку, і вирішуються судом за правилами статті 296 цього Кодексу.

Після цього головуючий чи один із суддів доповідає суть вироку чи постанови, повідомляє ким і в якому обсязі вони були оскаржені, викладає основні доводи апеляцій і заперечень інших учасників процесу, якщо вони були подані. Головуючий з'ясовує, чи підтримують свої апеляції особи, які їх подали.

Неявка учасників процесу на засідання суду апеляційної інстанції не є перешкодою для розгляду справи, якщо інше не передбачено цим Кодексом або рішенням апеляційного суду.

Якщо суд апеляційної інстанції не проводить судового слідства, після виконання дій, зазначених у частині другій цієї статті, головуючий ознайомлює учасників судового розгляду з додатковими матеріалами, якщо вони були подані, матеріалами, що надійшли з суду першої інстанції на виконання доручень, вислуховує їх пояснення з приводу поданих апеляцій в порядку, передбаченому статтею 318 цього Кодексу, і переходить до судових дебатів.

Судове слідство в апеляційному суді провадиться за правилами глави 26 цього Кодексу лише щодо тієї частини вироку, законність і обґрунтованість якої оспорується в апеляції.

Судові дебати в суді апеляційної інстанції проводяться у відповідності з вимогами статті 318 цього Кодексу і полягають у промовах учасників судового розгляду стосовно тієї частини вироку, яка оскаржена. Першими виступають особи, які подали апеляції. Прокурор, якщо він підтримує апеляцію, подану ним чи іншим прокурором, виступає першим, а в інших випадках - останнім.

Перед видаленням суду до нарадчої кімнати для постановлення рішення щодо законності і обґрунтованості вироку суду першої інстанції підсудному, якщо він брав участь в апеляційному розгляді справи, надається останнє слово.

Нарада суддів апеляційного суду провадиться з додержанням вимог, передбачених статтями 322 і 325 цього Кодексу.

Протокол судового засідання та фіксація технічними засобами перебігу судового процесу в апеляційному суді ведуться у випадку проведення ним судового слідства.

Стаття 363. Відновлення судового слідства

Якщо під час судових дебатів, виголошення останнього слова засудженим або виправданим чи при постановленні рішення апеляційним судом виникне необхідність дослідження нових обставин справи або доказів, що їх підтверджують чи спростовують, і якщо ці обставини і докази стосуються оскарженої частини вироку суду першої інстанції, апеляційний суд ухвалою відновлює судове слідство з додержанням вимог, передбачених статтею 326 цього Кодексу.

Стаття 364. Закриття апеляційного провадження

У разі відмови особи, яка подала апеляцію, від своїх вимог і при відсутності апеляцій інших учасників судового розгляду, апеляційний суд виносить ухвалу про закриття апеляційного провадження.

Стаття 365. Обсяг перевірки справи апеляційним судом

Вирок, ухвала чи постанова суду першої інстанції перевіряється апеляційним судом в межах апеляції. Висновки суду першої інстанції щодо

фактичних обставин справи, які не оспорювалися і стосовно яких відповідно до вимог частини першої статті 299 і статті 301-1 цього Кодексу докази не досліджувалися, не перевіряються.

Якщо розгляд апеляції дає підстави для прийняття рішення на користь осіб, щодо яких апеляції не надійшли, апеляційний суд зобов'язаний прийняти таке рішення.

Стаття 366. Результати розгляду справи в апеляційному суді

У результаті розгляду апеляції на рішення, зазначені у частині першій статті 347 цього Кодексу, апеляційний суд:

- 1) виносить ухвалу про залишення вироку чи постанови без зміни, а апеляції - без задоволення; скасування вироку чи постанови і повернення справи прокуророві на додаткове розслідування або на новий судовий розгляд в суд першої інстанції; скасування вироку чи постанови і закриття справи; зміну вироку чи постанови;
- 2) постановляє свій вирок, скасовуючи повністю чи частково вирок суду першої інстанції;
- 3) постановляє свою постанову, скасовуючи повністю чи частково постанову суду першої інстанції.

У результаті розгляду апеляції на рішення, зазначені у частині другій статті 347 цього Кодексу, апеляційний суд:

- 1) виносить ухвалу про залишення ухвали чи постанови без зміни, а апеляції - без задоволення; скасування ухвали чи постанови і повернення її на новий судовий розгляд в суд першої інстанції, а у випадку скасування ухвали чи постанови про закриття справи і повернення її на додаткове розслідування; скасування окремої ухвали чи постанови; зміну ухвали чи постанови;
- 2) постановляє свою ухвалу, скасовуючи повністю чи частково ухвалу чи постанову суду першої інстанції.

Стаття 367. Підстави для скасування або зміни вироку чи постанови

Підставами для скасування або зміни судових рішень, зазначених у частині першій статті 347 цього Кодексу, при розгляді справи в апеляційному суді є:

- 1) односторонність або неповнота дізнання, досудового чи судового слідства;
- 2) невідповідність висновків суду, викладених у вироку (постанові), фактичним обставинам справи;
- 3) істотне порушення кримінально-процесуального закону;
- 4) неправильне застосування кримінального закону;
- 5) невідповідність призначеного покарання тяжкості злочину та особі засудженого.

Апеляційний суд не вправі скасувати виправдальний вирок лише з мотивів істотного порушення прав підсудного. Апеляційний суд не вправі скасувати постанову про незастосування примусових заходів виховного або медичного характеру лише з мотивів істотного порушення прав особи, стосовно якої ставилося питання про застосування цих засобів.

Стаття 368. Односторонність або неповнота дізнання, досудового чи судового слідства

Одностороннім або неповним визнається дізнання, досудове чи судове слідство в суді першої інстанції, коли залишилися недослідженими такі обставини, з'ясування яких може мати істотне значення для правильного вирішення справи.

Дізнання, досудове чи судове слідство в усякому разі визнається одностороннім і неповним:

- 1) коли не були допитані певні особи, не були витребувані і досліджені документи, речові та інші докази для підтвердження чи спростування обставин, які мають істотне значення для правильного вирішення справи;
- 2) коли не були досліджені обставини, зазначені в ухвалі суду, який повернув справу на додаткове розслідування або на новий судовий розгляд, за винятком випадків, коли дослідити їх було неможливо;
- 3) коли необхідність дослідження тієї чи іншої обставини випливає з нових даних, встановлених при розгляді справи в апеляційному суді;
- 4) коли не були з'ясовані з достатньою повнотою дані про особу засудженого чи виправданого.

Стаття 369. Невідповідність висновків суду першої інстанції фактичним обставинам справи

Вирок чи постанову вважаються такими, що не відповідають фактичним обставинам справи:

- 1) коли висновки суду не підтверджуються доказами, дослідженими в судовому засіданні;
- 2) коли суд не взяв до уваги докази, які могли істотно вплинути на його висновки;
- 3) коли при наявності суперечливих доказів, які мають істотне значення для висновків суду, у вироку (постанові) не зазначено, чому суд взяв до уваги одні докази і відкинув інші;
- 4) коли висновки суду, викладені у вироку (постанові), містять істотні суперечності.

Вирок чи постанову із зазначених підстав підлягають скасуванню чи зміні лише тоді, коли невідповідність висновків суду фактичним обставинам справи могла вплинути на вирішення питання про винуватість засудженого або невинуватість виправданого, на правильність застосування кримінального закону, на визначення міри покарання або застосування примусових заходів виховного чи медичного характеру.

Стаття 370. Істотні порушення вимог кримінально-процесуального закону

Істотним порушенням вимог кримінально-процесуального закону є такі порушення вимог цього Кодексу, які перешкодили чи могли перешкодити суду повно та всебічно розглянути справу і постановити законний, обґрунтований і справедливий вирок чи постанову.

Вирок (постанову) в усякому разі належить скасувати, якщо:

- 1) за наявності підстав для закриття справи її не було закрито;
- 2) вирок винесено незаконним складом суду;
- 3) порушено право обвинуваченого на захист;
- 4) порушено право обвинуваченого користуватися рідною мовою чи мовою, якою він володіє, і допомогою перекладача;
- 5) розслідування справи провадила особа, яка підлягала відводу;
- 6) справу розглянуто у відсутності підсудного, за винятком випадку, передбаченого частиною другою статті 262 цього Кодексу;
- 7) порушено правила підсудності;
- 8) порушено таємницю наради суддів;
- 9) вирок (постанову) не підписано будь-ким із суддів;
- 10) у справі відсутній протокол судового засідання або перебіг судового процесу у передбачених цим Кодексом випадках не фіксувався технічними засобами;
- 11) порушено вимоги статей цього Кодексу про обов'язковість пред'явлення обвинувачення і матеріалів розслідування для ознайомлення;
- 12) обвинувальний висновок не затверджений прокурором чи він не був вручений обвинуваченому;
- 13) порушено вимоги статей цього Кодексу, які встановлюють незмінність складу суду, надання підсудному права виступити в дебатах і з останнім словом.

Стаття 371. Неправильне застосування кримінального закону

Неправильним застосуванням кримінального закону, що тягне за собою скасування або зміну вироку (постанови), є:

- 1) незастосування судом кримінального закону, який підлягає застосуванню;
- 2) застосування кримінального закону, який не підлягає застосуванню;
- 3) неправильне тлумачення закону, яке суперечить його точному змісту.

Стаття 372. Невідповідність призначеного судом покарання ступені тяжкості злочину та особі засудженого

Невідповідним ступеню тяжкості злочину та особі засудженого визнається таке покарання, яке хоч і не виходить за межі, встановлені відповідною статтею Кримінального кодексу, але за своїм видом чи розміром є явно несправедливим як внаслідок м'якості, так і суворості.

(Стаття 372 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

Стаття 373. Зміна вироку (постанови) апеляційним судом

Апеляційний суд змінює вирок у випадках:

- 1) пом'якшення призначеного покарання, коли визнає, що покарання за своєю суворістю не відповідає тяжкості злочину та особі засудженого;
- 2) зміни кваліфікації злочину і застосування кримінального закону про менш тяжкий злочин;
- 3) зменшення сум, які підлягають стягненню, або збільшення цих сум, якщо таке збільшення не впливає на обсяг обвинувачення і кваліфікацію злочину;
- 4) в інших випадках, коли зміна вироку не погіршує становища засудженого.

Апеляційний суд змінює постанову про застосування примусових заходів виховного чи медичного характеру у випадках:

- 1) зміни кваліфікації суспільно небезпечного діяння і застосування статті Кримінального кодексу, яка передбачає відповідальність за менш тяжке діяння;
- 2) пом'якшення виду примусового заходу виховного чи медичного характеру.

Стаття 374. Скасування вироку (постанови) з поверненням справи прокурору, на додаткове розслідування чи новий судовий розгляд

Апеляційний суд скасовує вирок (постанову) і повертає справу на додаткове розслідування у випадках:

- 1) коли під час дізнання чи досудового слідства були допущені такі істотні порушення кримінально-процесуального закону, які виключали можливість постановлення вироку чи постанови;
- 2) якщо є підстави для застосування кримінального закону про більш тяжкий злочин, обвинувачення у вчиненні якого засудженому не пред'являлось, якщо з цих підстав була подана апеляція прокурора чи потерпілого або його представника;
- 3) якщо є підстави для застосування кримінального закону, який передбачає більш тяжке на відміну від встановленого досудовим слідством суспільно небезпечне діяння, у справах про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру;
- 4) якщо при апеляційному розгляді справи встановлено таку однобічність або неповноту дізнання чи досудового слідства, які не можуть бути усунені в судовому засіданні.

Апеляційний суд скасовує вирок (постанову) і повертає справу на новий судовий розгляд в суд першої інстанції, якщо при розгляді справи в суді першої інстанції були допущені такі істотні порушення кримінально-процесуального закону, які виключали можливість постановлення вироку чи постанови, зокрема, порушення, зазначені в пунктах 2, 3, 4, 6-10, 13 частини другої статті 370 цього Кодексу.

Скасовуючи вирок (постанову), апеляційний суд не має права вирішувати наперед питання про доведеність чи недоведеність обвинувачення, достовірність або недостовірність доказів, переваги одних доказів над іншими, застосування судом першої інстанції того чи іншого кримінального закону та покарання.

Апеляційний суд вправі скасувати вирок (постанову) і повернути справу на додаткове розслідування чи новий судовий розгляд у частині обвинувачення, залишивши в решті судові рішення без зміни, за умови, що це обвинувачення мало самостійну кримінально-правову кваліфікацію і може бути розглянуто в окремому провадженні.

У разі скасування вироку (постанови) внаслідок порушень, допущених при розгляді справи в суді, справа направляється для нового розгляду до суду, який постановив вирок, але в іншому складі суддів.

У разі скасування вироку (постанови) з поверненням справи на додаткове розслідування, справа надсилається прокурору через суд, який постановив вирок (постанову).

Вказівки суду, який розглянув справу в апеляційному порядку, є обов'язковими для органів дізнання і досудового слідства при додатковому розслідуванні і суду першої інстанції при повторному розгляді справи.

Стаття 375. Розгляд справи судом першої інстанції після скасування вироку (постанови)

Після скасування вироку (постанови) апеляційним судом суд першої інстанції розглядає справу у відповідності з вимогами глав 25-28 цього Кодексу.

При новому розгляді справи судом першої інстанції застосування закону про більш тяжкий злочин та посилення покарання допускається тільки за умови, якщо вирок було скасовано за апеляцією прокурора або потерпілого чи його представника в зв'язку з необхідністю застосування закону про більш тяжкий злочин або коли при скасуванні вироку визнано необхідним застосувати більш суворе покарання, а також, коли при додатковому розслідуванні справи буде встановлено, що обвинувачений вчинив більш тяжкий злочин, або коли збільшився обсяг обвинувачення.

При новому розгляді справи про застосування примусових заходів виховного або медичного характеру кваліфікація суспільно небезпечного діяння як більш тяжкого допускається за умови, якщо з цієї підстави було подано апеляцію прокурором чи потерпілим або його представником.

Стаття 376. Закриття справи апеляційним судом

Апеляційний суд, встановивши обставини, передбачені статтями 6, 7, 7-1, 7-2, 8, 9, 10, 11-1 цього Кодексу, скасовує обвинувальний вирок чи постанову і закриває справу.

(Стаття 376 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

Стаття 377. Зміст ухвали апеляційного суду

Ухвала апеляційного суду складається із вступної, описово-мотивувальної і резолютивної частин, у яких має бути зазначено:

- 1) місце і час постановлення ухвали;
- 2) назва і склад суду, що постановив ухвалу;
- 3) особи, які брали участь у розгляді справи в засіданні апеляційної інстанції;
- 4) зміст вироку (постанови);
- 5) особа, яка подала апеляцію;
- 6) суть апеляції;
- 7) короткий виклад пояснень осіб, які брали участь у засіданні;
- 8) аналіз доказів, досліджених під час повного або часткового судового слідства, проведеного апеляційним судом, та докладні мотиви прийнятого рішення;
- 9) результати розгляду справи.

При залишенні апеляції без задоволення в ухвалі апеляційного суду мають бути зазначені підстави, через які апеляцію визнано необґрунтованою.

При скасуванні або зміні вироку (постанови) в ухвалі повинно бути зазначено, які статті закону порушено та в чому саме полягають ці порушення або необґрунтованість вироку (постанови).

Повертаючи справу на додаткове розслідування або на новий судовий розгляд, апеляційний суд повинен зазначити в ухвалі обставини, які належить з'ясувати. Одночасно суд може вказати, які слідчі дії для з'ясування цих обставин необхідно виконати.

Стаття 378. Вирок (постанова) апеляційного суду

Апеляційний суд скасовує вирок суду першої інстанції і постановляє свій вирок у випадках:

- 1) необхідності застосування закону про більш тяжкий злочин чи збільшення обсягу обвинувачення, за умови, що засудженому було пред'явлено обвинувачення у вчиненні такого злочину чи у вчиненні злочину в такому обсязі і від цього обвинувачення він захищався в суді першої інстанції;
- 2) необхідності застосування більш суворого покарання;

3) скасування необґрунтованого виправдувального вироку суду першої інстанції;

4) неправильного звільнення засудженого від відбуття покарання.

Скасування вироку суду першої інстанції і постановлення вироку апеляційним судом у випадках, передбачених частиною першою цієї статті, допускається лише за умови, що в апеляції прокурора, потерпілого чи його представника ставилось питання про скасування вироку саме з цих підстав.

Вирок апеляційного суду повинен відповідати вимогам, зазначеним у статтях 332-335 цього Кодексу. Крім того, у вироку апеляційного суду зазначається зміст вироку суду першої інстанції, суть апеляції, мотиви прийнятого рішення.

Апеляційний суд скасовує постанову про застосування примусових заходів виховного чи медичного характеру і постановляє свою постанову у випадках:

1) необхідності кваліфікації суспільно небезпечного діяння як більш тяжкого, якщо таке було зазначено у постанові слідчого про закриття справи і застосування примусових заходів виховного характеру або про направлення справи до суду для вирішення питання про застосування примусових заходів медичного характеру;

2) застосування більш суворого виду примусових заходів виховного чи медичного характеру;

3) скасування необґрунтованої постанови суду про закриття справи щодо неосудного або неповнолітнього з тих мотивів, що вони не вчинили суспільно небезпечне діяння.

Скасування постанови суду першої інстанції і винесення постанови апеляційним судом з цих підстав допускається, якщо з цих же підстав було подано апеляцію прокурором чи потерпілим або його представником.

Постанова апеляційного суду про застосування примусових заходів виховного чи медичного характеру повинна відповідати вимогам статей 420, 448 цього Кодексу. Крім того, у постанові апеляційного суду зазначається зміст постанови суду першої інстанції, суть апеляції, мотиви прийнятого рішення.

Стаття 379. Складання ухвали, постанови, вироку, оголошення ухвали (постанови) і проголошення вироку апеляційного суду

Ухвала апеляційного суду складається одним із суддів. Після складання ухвали і підписання її всіма суддями суд повертається до залу судового засідання, де ухвалу оголошує один із суддів.

Якщо складання ухвали вимагає значного часу, суд має право обмежитись складанням і оголошенням лише резолютивної її частини, яку підписують всі судді. Повний текст ухвали повинен бути складений не пізніше п'яти діб з дня оголошення резолютивної частини і оголошений учасникам судового розгляду. Про час оголошення повного тексту ухвали має бути зазначено у раніше складеній її резолютивній частині.

Вирок і постанова апеляційного суду складаються і підписуються з додержанням вимог, передбачених статтями 332 і 339 цього Кодексу.

Вирок проголошується, а постанова оголошується за правилами статті 341 цього Кодексу.

Суддя апеляційного суду, залишившись при постановленні вироку, винесенні ухвали чи постанови при окремій думці, має право викласти її письмово в нарадчій кімнаті. Цей документ не підлягає оголошенню, але приєднується до справи.

Стаття 380. Окрема ухвала апеляційного суду

Апеляційний суд за наявності підстав, передбачених статтею 23-2 цього Кодексу, виносить окрему ухвалу. Крім того, він може окремою ухвалою звернути увагу відповідних посадових осіб на факти порушення закону при розслідуванні і розгляді справи судом першої інстанції.

Стаття 381. Звернення до виконання ухвали, вироку, постанови апеляційного суду

Для виконання ухвали апеляційного суду справа надсилається до суду першої інстанції не пізніше трьох діб після її розгляду, а у випадках, передбачених частиною другою статті 379 цього Кодексу, - після складання і оголошення повного тексту ухвали. Для виконання вироку чи постанови апеляційного суду, якщо вони не були оскаржені до суду касаційної інстанції, справа надсилається до суду першої інстанції не пізніше трьох діб після набрання вироком, постановою законної сили.

Якщо на підставі рішення апеляційного суду засуджений підлягає звільненню з-під варти, суд звільняє його з-під варти в залі судового засідання. У випадку прийняття такого рішення у відсутності засудженого копія рішення надсилається протягом доби адміністрації місця попереднього ув'язнення для виконання. Адміністрація місця попереднього ув'язнення зобов'язана протягом доби з дня одержання копії рішення повідомити суд першої інстанції про звільнення ув'язненого з-під варти.

Суд першої інстанції зобов'язаний перевірити виконання рішення про звільнення ув'язненого з-під варти.

Стаття 382. Порядок перевірки ухвал суду і постанов судді

Апеляційна перевірка судових рішень, зазначених у частині другій статті 347 цього Кодексу, здійснюється з додержанням вимог цієї глави.

При перевірці цих рішень судове слідство не провадиться. Апеляції на постанови судді, винесені в порядку, передбаченому статтями 52-5, 165-2, 165-3, 177, 205, 462, 463 цього Кодексу, розглядаються не пізніш як через три доби після їх надходження до апеляційного суду. Апеляції на постанови судді, винесені в порядку, передбаченому статтями 236-2, 236-6, 236-8, 468, 478 цього Кодексу, розглядаються не пізніш як через сім діб після їх надходження до апеляційного суду. Для розгляду цих апеляцій відповідні матеріали невідкладно витребовуються апеляційним судом.

Апеляційна інстанція не вправі постановити свій вирок, скасувавши ухвалу (постанову) суду першої інстанції про закриття справи або направлення справи на додаткове розслідування.

Після апеляційної перевірки постанови місцевого суду, винесеної в порядку, передбаченому статтею 236-8 цього Кодексу, матеріали справи:

1) направляються органу, який проводить досудове слідство, якщо постанову про порушення справи не скасовано;

2) зберігаються в матеріалах судового провадження по скарзі, якщо постанову про порушення справи скасовано і в порушенні справи відмовлено.

(Стаття 382 із змінами, внесеними згідно із Законами [N 462-V](#) від 14.12.2006, [N 2286-VI](#) від 21.05.2010, [N 3529-VI](#) від 16.06.2011)

Г л а в а 31

КАСАЦІЙНЕ ПРОВАДЖЕННЯ

Стаття 383. Судові рішення, які можуть бути перевірені в касаційному порядку

У касаційному порядку можуть бути перевірені вирок і постанови апеляційного суду, постановлені ним в апеляційному порядку.

У касаційному порядку також можуть бути перевірені вирок місцевих судів, постанови (ухвали) цих судів у справах про застосування примусових заходів виховного чи медичного характеру, інші постанови (ухвали), які перешкоджають подальшому провадженню у справі, ухвали апеляційного суду, постановлені щодо цих вироків, постанов (ухвал), крім випадків, коли апеляційною інстанцією зазначені рішення скасовано, а справу направлено на нове розслідування чи новий судовий розгляд, а також ухвали апеляційного суду, постановлені ним в апеляційному порядку щодо видачі особи (екстрадиції).

(Офіційне тлумачення положення частини другої статті 383 див. вРішенні Конституційного Суду [N 11-рп/2007](#) від 11.12.2007)(Стаття 383 із змінами, внесеними згідно із Законами [N 2670-III](#) від 12.07.2001, [N 3323-IV](#) від 12.01.2006, [N 2286-VI](#) від 21.05.2010, [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

Стаття 384. Особи, які мають право на касаційне оскарження

Касаційні скарги на судові рішення, зазначені у частині першій статті 383 цього Кодексу, мають право подати особи, коло яких визначено у статті 348 цього Кодексу.

Касаційні скарги на судові рішення, зазначені в частині другій статті 383 цього Кодексу, мають право подати:

- 1) засуджений, його законний представник і захисник - у частині, що стосується інтересів засудженого;
- 2) виправданий, його законний представник і захисник - у частині мотивів і підстав виправдання;
- 3) законний представник, захисник неповнолітнього та сам неповнолітній, щодо якого застосовано примусовий захід виховного характеру, - у частині, що стосується інтересів неповнолітнього;
- 4) законний представник та захисник особи, щодо якої вирішувалося питання про застосування примусового заходу медичного характеру;
- 5) обвинувачений, щодо якого справу закрито, його законний представник і захисник - у частині мотивів і підстав закриття справи;
- 6) цивільний відповідач або його представник - у частині, що стосується вирішення позову;
- 7) потерпілий і його представник - у частині, що стосується інтересів потерпілого, але в межах вимог, заявлених ними в суді першої інстанції;
- 8) цивільний позивач або його представник - у частині, що стосується вирішення позову;
- 9) особа, щодо якої винесено окрему ухвалу (постанову) суду;
- 10) особи, які в судовому порядку оскаржили постанову про відмову в порушенні кримінальної справи, за винятком випадків, встановлених законом, - у частині мотивів і підстав відмови в порушенні кримінальної справи.

Касаційну скаргу на судові рішення, зазначені у частині першій статті 383 цього Кодексу, має право подати прокурор, який брав участь у розгляді справи судом першої чи апеляційної інстанції, чи прокурор, який затвердив обвинувальний висновок.

Касаційну скаргу на судові рішення, зазначені у частині другій статті 383 цього Кодексу, має право подати прокурор, який брав участь у розгляді справи судом першої чи апеляційної інстанції, а також Генеральний прокурор України та його заступники, прокурор Автономної Республіки Крим, прокурор області, міст Києва і Севастополя, прирівнені до них прокурори та їх заступники в межах їх повноважень - незалежно від їх участі в розгляді справи судом першої чи апеляційної інстанції.

Особам, які вправі подати касаційну скаргу, надається можливість ознайомитися в суді з матеріалами справи для вирішення питання про внесення касаційної скарги.

(Стаття 384 із змінами, внесеними згідно із Законами [N 2670-III](#) від 12.07.2001, [N 3323-IV](#) від 12.01.2006, [N 839-VI](#) від 13.01.2009, [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

[Стаття 385.](#) Суди, які розглядають справи в касаційному порядку

Касаційні скарги на судові рішення, постановлені Апеляційним судом Автономної Республіки Крим, апеляційними судами областей, міст Києва і Севастополя, вироки районних, районних у містах, міських та міськрайонних судів розглядаються колегією суддів Судової палати у кримінальних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ.

Колегія суддів для розгляду конкретної справи визначається у порядку, встановленому частиною третьою статті 16-2 цього Кодексу.

(Стаття 385 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 3323-IV](#) від 12.01.2006; текст статті 385 в редакції Закону [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо запровадження автоматизованої системи документообігу в судах вводяться в дію з 1 січня 2011 року, а щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

[Стаття 386.](#) Строки касаційного оскарження

Касаційні скарги на судові рішення, зазначені у частині першій статті 383 цього Кодексу, можуть бути подані протягом одного місяця з моменту проголошення вироку чи оголошення ухвали або постанови, які оскаржуються, а засудженим, який перебуває під вартою, - в той же строк з моменту вручення йому копії вироку чи постанови.

Касаційні скарги на судові рішення, зазначені у частині другій статті 383 цього Кодексу, можуть бути подані протягом трьох місяців з моменту набрання ними законної сили.

Протягом строку, встановленого на касаційне оскарження, справа ніким не може бути вилучена із суду, який виконує судові рішення, за винятком суду касаційної інстанції.

У разі подачі скарги з пропуском встановленого частинами першою і другою цієї статті строку і при відсутності клопотання про його відновлення скарга чи подання постановою судді визнається такою, що не підлягає розгляду. Цей строк може бути відновлений у випадках і в порядку, передбачених статтею 353 цього Кодексу.

(Стаття 386 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

[Стаття 387.](#) Порядок касаційного оскарження

Касаційні скарги на судові рішення, зазначені у частині першій статті 383 цього Кодексу, подаються через суд, який постановив вирок чи виніс ухвалу або постанову, а на інші рішення - безпосередньо до касаційного суду. До скарги додається стільки її копій, щоб їх можна було вручити всім учасникам судового розгляду, інтересів яких вона стосується. Цей обов'язок не поширюється на засудженого, який перебуває під вартою. До скарги на судові рішення, зазначені у частині другій статті 383 цього Кодексу, додаються копії судових рішень, що оскаржуються.

Зміст касаційних скарг повинен відповідати вимогам, зазначеним у статті 350 цього Кодексу.

Повідомлення про надходження касаційних скарг і подання на судові рішення, зазначені у частині першій статті 383 цього Кодексу, здійснюється судом, який постановив оскаржуване рішення, з додержанням вимог статті 351 цього Кодексу.

(Стаття 387 із змінами, внесеними згідно із Законами [N 3323-IV](#) від 12.01.2006, [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

[Стаття 388.](#) Рух справи в касаційній інстанції

Справа з касаційними скаргами на судові рішення, зазначені у частині першій статті 383 цього Кодексу, передається до касаційного розгляду після надходження її до суду.

Касаційні скарги на судові рішення, зазначені в частині другій статті 383 цього Кодексу, передаються судді касаційного суду, що визначається у порядку, встановленому частиною третьою статті 16-2 цього Кодексу, який протягом 15 діб з часу їх надходження вирішує питання про витребування справи. Справа не витребується, якщо скарга відповідно до вимог статті 350, частини другої статті 383, статті 384, частини другої статті 386, частини першої статті 398 цього Кодексу не може бути предметом розгляду суду касаційної інстанції. Про прийняте рішення суддя виносить мотивовану постанову, копія якої надсилається прокуророві чи особі, яка подала скаргу. Постанова оскарженню не підлягає. Відмова у витребуванні справи не перешкоджає витребуванню справи при повторному надходженні скарги за умови усунення зазначених у постанові суду недоліків і якщо вона надійшла в межах строку, визначеного статтею 386 цього Кодексу, або не пізніше одного місяця з дня одержання копії постанови про відмову у витребуванні справи.

Одночасно з витребуванням справи за наявності для цього підстав суддя може зупинити виконання судового рішення до розгляду скарги в суді, за винятком тих рішень, що зазначені у частині першій статті 383 цього Кодексу.

(Стаття 388 із змінами, внесеними згідно із Законами [N 2670-III](#) від 12.07.2001, [N 3323-IV](#) від 12.01.2006, [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо запровадження автоматизованої системи документообігу в судах вводяться в дію з 1 січня 2011 року, а щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

Стаття 389. Наслідки надходження касаційних скарг і порядок призначення їх до касаційного розгляду

Подання касаційних скарг на судові рішення, зазначені у частині першій статті 383 цього Кодексу, зупиняє набрання ними законної сили.

Подання касаційних скарг на судові рішення, зазначені у частині другій статті 383 цього Кодексу, не зупиняє набрання ними законної сили.

Після виконання вимог, передбачених статтею 351 цього Кодексу, суд, який постановив судові рішення, зазначені у частині першій статті 383 цього Кодексу, протягом семи діб передає справу разом з поданою скаргою і запереченнями на неї до касаційного суду і визначає дату розгляду справи, про що повідомляє сторони у справі.

Касаційну скаргу на судові рішення, зазначені у частині другій статті 383 цього Кодексу, протягом тридцяти діб після надходження справи призначає до розгляду суддя касаційного суду, який виніс постанову про витребування справи. Про призначення справи до розгляду суддя повідомляє прокуророві, а також особам, зазначеним у статті 384 цього Кодексу, роз'яснює їм, що вони вправі подати заперечення на скаргу або ж подати власні скарги про перегляд справи у касаційному порядку.

(Стаття 389 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

Стаття 390. Доповнення, зміна і відкликання касаційних скарг

До початку розгляду справи в касаційному суді особа, що подала скаргу та особи, зазначені у частині четвертій статті 384 цього Кодексу, - щодо скарги прокурора в межах його позицій, мають право доповнити, змінити або відкликати її, а також подати свої заперечення на скаргу іншого учасника судового розгляду, додержуючись при цьому вимог статті 355 цього Кодексу.

(Стаття 390 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

Стаття 391. Особи, які беруть участь у розгляді справи в касаційному порядку

У засіданні суду касаційної інстанції, яке проводиться за участю прокурора, можуть брати участь особи, вказані у статті 384 цього Кодексу. У разі потреби суд має право запросити цих осіб для дачі пояснень. Клопотання засудженого, який утримується під вартою, про виклик його для дачі пояснень при касаційній перевірці судових рішень, визначених у частині першій статті 383 цього Кодексу, якщо воно подане в межах строку на касаційне оскарження, є обов'язковим для суду касаційної інстанції.

Учасники судового розгляду, що з'явилися у судове засідання, мають право давати пояснення.

(Стаття 391 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 3323-IV](#) від 12.01.2006)

Стаття 392. Строки розгляду справи у касаційному суді

Касаційна скарга на судові рішення, зазначені у частині першій статті 383 цього Кодексу, призначаються до касаційного розгляду не пізніше двох місяців з дня їх направлення до касаційного суду, а скарга на судові рішення, зазначені у частині другій статті 383 цього Кодексу, - не пізніше двох місяців з дня винесення постанови про призначення справи до касаційного розгляду.

Не пізніше як за три дні до розгляду справи в приміщенні касаційного суду має бути вивішено оголошення про час і місце розгляду справи. В необхідних випадках за ухвалою касаційного суду розгляд справи може бути перенесено.

Про зміну дати розгляду справи суд касаційної інстанції заздалегідь повідомляє осіб, які беруть участь у справі.

(Стаття 392 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

Стаття 393. Прийняття касаційним судом нових матеріалів

На ствердження або спростування доводів, викладених у скарзі, особи, що їх подали, мають право подати до касаційного суду документи, яких не було в справі. Нові матеріали не можуть отримуватися шляхом проведення слідчих дій. Особа, яка подала нові матеріали, повинна вказати, яким шляхом вони були одержані та яке значення вони мають для вирішення справи.

Нові матеріали можуть бути витребувані також касаційним судом.

(Стаття 393 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

Стаття 394. Розгляд справи касаційним судом

Справа з касаційними скаргами на судові рішення розглядається з обов'язковим повідомленням прокурора та осіб, зазначених у статті 384 цього Кодексу.

(Частина другу стаття 394 виключено на підставі Закону [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

Справа розглядається касаційним судом у складі трьох суддів за участю прокурора з додержанням порядку, передбаченого частинами першою, другою і третьою статті 362 цього Кодексу. До складу суду, що розглядає судові рішення, зазначені у частині другій статті 383 цього Кодексу, входить суддя, який приймав рішення про витребування справи та призначення її до розгляду.

Нарада суддів касаційної інстанції провадиться з додержанням вимог, передбачених статтями 322 і 325 цього Кодексу.

(Стаття 394 із змінами, внесеними згідно із Законами [N 3323-IV](#) від 12.01.2006, [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

Стаття 395. Обсяг перевірки справи касаційним судом

Касаційний суд перевіряє законність та обгрунтованість судового рішення за наявними в справі і додатково поданими матеріалами в тій частині, в якій воно було оскаржене. Суд касаційної інстанції вправі вийти за межі касаційних вимог, якщо цим не погіршується становище засудженого чи виправданого.

Якщо задоволення скарги дає підстави для прийняття рішення на користь інших засуджених, від яких не надійшли скарги, касаційний суд зобов'язаний прийняти таке рішення.

(Стаття 395 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

Стаття 396. Результати розгляду справи судом касаційної інстанції

У результаті касаційного розгляду справи суд приймає одне з таких рішень:

- 1) залишає вирок, постанову чи ухвалу без зміни, а касаційні скарги - без задоволення;
- 2) скасовує вирок, постанову чи ухвалу і направляє справу на нове розслідування або новий судовий або апеляційний розгляд;
- 3) скасовує вирок, постанову чи ухвалу і закриває справу;
- 4) змінює вирок, постанову чи ухвалу.

У разі відкликання касаційних скарг касаційний суд виносить ухвалу про закриття касаційного провадження, якщо іншими учасниками судового розгляду рішення не було оскаржене в касаційному порядку.

(Стаття 396 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію післяпочатку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

[Стаття 397.](#) Недопустимість погіршення становища засудженого чи виправданого

Касаційний суд не вправі посилити покарання або застосувати закон про більш тяжкий злочин.

Обвинувальний вирок, постановлений апеляційним чи місцевим судом, ухвалу апеляційного суду щодо вироку місцевого суду може бути скасовано у зв'язку з необхідністю застосувати закон про більш тяжкий злочин або більш суворе покарання лише у разі, коли з цих підстав подав скаргу прокурор або потерпілий чи його представник.

Виправдувальний вирок, постановлений апеляційним чи місцевим судом, ухвалу апеляційного суду щодо вироку місцевого суду може бути скасовано не інакше як за скаргою прокурора або потерпілого чи його представника, а також за скаргою виправданої особи з мотивів виправдання.

(Стаття 397 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію післяпочатку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

[Стаття 398.](#) Підстави для скасування або зміни вироку, ухвали чи постанови

Підставами для скасування або зміни вироку, ухвали, постанови є:

- 1) істотне порушення кримінально-процесуального закону;
- 2) неправильне застосування кримінального закону;
- 3) невідповідність призначеного покарання тяжкості злочину та особі засудженого.

(Частина другу стаття 398 виключено на підставі Закону [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

При вирішенні питання про наявність зазначених у частині 1 цієї статті підстав суд касаційної інстанції керується статтями 370-372 цього Кодексу.

Касаційний суд не вправі скасувати виправдувальний вирок або ухвалу, постанову про закриття справи лише з мотивів істотного порушення прав обвинуваченого.

(Стаття 398 із змінами, внесеними згідно із Законами [N 2670-III](#) від 12.07.2001, [N 3323-IV](#) від 12.01.2006)

[Стаття 399.](#) Обов'язковість вказівок касаційної інстанції

Вказівки суду, який розглянув справу в касаційному порядку, є обов'язковими для органів дізнання чи досудового слідства при додатковому розслідуванні і суду першої чи апеляційної інстанції при повторному розгляді справи.

[Стаття 400.](#) Розгляд справи після скасування вироку, постанови чи ухвали

Після скасування вироку, постанови чи ухвали справа підлягає розгляду у відповідності з вимогами глав 23-30 цього Кодексу.

Посилення покарання або застосування закону про більш тяжкий злочин при новому розгляді справи судом першої інстанції або апеляційним судом допускається тільки за умови, що вирок було скасовано за м'якістю покарання або у зв'язку з необхідністю застосування закону про більш тяжкий злочин за скаргою прокурора або потерпілого чи його представника, а також коли при новому розслідуванні справи буде встановлено, що обвинувачений вчинив більш тяжкий злочин, або коли збільшився обсяг обвинувачення.

(Стаття 400 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію післяпочатку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

[Стаття 400-1.](#) Закриття справи касаційним судом

Касаційний суд, встановивши обставини, передбачені статтями 6, 7, 7-1, 7-2, 8, 9, 10, 11-1 цього Кодексу, скасовує обвинувальний вирок чи постанову і закриває справу.

(Стаття 400-1 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

[Стаття 400-2.](#) Ухвала касаційного суду

Ухвала касаційного суду складається і оголошується з додержанням вимог, передбачених статтями 377, 379 цього Кодексу. У випадках, передбачених статтею 232 цього Кодексу, одночасно з постановленням ухвали касаційний суд може винести окрему ухвалу.

[Стаття 400-3.](#) Звернення ухвали до виконання

Для виконання ухвали касаційного суду справа надсилається до суду першої інстанції не пізніше п'яти діб після її розгляду, а у випадках, передбачених частиною другою статті 379 цього Кодексу, - після складання і оголошення мотивованої ухвали.

Якщо на підставі касаційної ухвали засуджений підлягає звільненню з-під варти, суд звільняє його з-під варти в залі судового засідання. У випадку прийняття такого рішення у відсутності засудженого, копія ухвали надсилається протягом доби адміністрації місця попереднього ув'язнення для виконання. Адміністрація місця попереднього ув'язнення зобов'язана протягом доби з дня одержання копії ухвали повідомити касаційний суд та суд першої інстанції про звільнення ув'язненого з-під варти.

Суд першої інстанції зобов'язаний перевірити виконання ухвали про звільнення ув'язненого з-під варти.

Глава 32

ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ ЗА НОВОВІЯВЛЕНИМИ ОБСТАВИНАМИ

(Назва глави 32 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію післяпочатку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року) (Статтю 400-4 виключено на підставі Закону [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

[Стаття 400-5.](#) Підстави для перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами

Судові рішення, що набрали законної сили, можуть бути переглянуті за нововиявленими обставинами.

Нововиявленими обставинами визнаються:

- 1) фальсифікація доказів, неправильність перекладу, а також показань свідка, потерпілого, обвинуваченого, підсудного, висновку і пояснень судового експерта, на яких ґрунтується вирок;
- 2) зловживання прокурора, дізнавача, слідчого чи суддів під час провадження у справі;
- 3) всі інші обставини, які не були відомі суду при винесенні судового рішення і які самі по собі або разом із раніше виявленими обставинами доводять неправильність засудження або виправдання підсудного.

Фальсифікація доказів, завідомо неправильний переклад, завідомо неправдиві показання свідка, потерпілого, завідомо неправильний висновок і пояснення судового експерта, зловживання прокурорів, дізнавачів, слідчих і суддів є підставами для перегляду судових рішень, що набрали законної сили, в порядку виключного провадження лише в тому разі, коли вони встановлені вироком, що набрав законної сили, а при неможливості постановлення вироку - матеріалами розслідування.

(Стаття 400-5 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду

Україні та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію післяпочатку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

[Стаття 400-6.](#) Строки перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами

Перегляд виправдувального вироку, ухвали чи постанови про закриття справи за нововиявленими обставинами допускається лише протягом встановлених законом строків давності притягнення до кримінальної відповідальності і не пізніше одного року з дня виявлення нових обставин.

Днем виявлення нових обставин є день набрання законної сили вироком суду щодо свідка, потерпілого, судового експерта, перекладача у зв'язку з дачею ними завідомо неправдивих показань, завідомо неправильного висновку, пояснень чи перекладу, щодо прокурора, дізнавача, слідчого, судді у зв'язку з допущеним ними зловживанням, а також щодо інших осіб у зв'язку з фальсифікацією ними доказів, а при неможливості постановлення вироку - день складання прокурором за матеріалами розслідування висновку про наявність нововиявлених обставин.

Днем виявлення нових обставин у вигляді дій певних осіб, які не підпадають під ознаки злочинів, а також інших обставин є день складання прокурором висновку про підтвердження таких обставин матеріалами розслідування.

За наявності доказів, які підтверджують, що особа вчинила більш тяжкий злочин, ніж той, за який вона була засуджена, справа може бути відновлена у зв'язку з нововиявленими обставинами тільки протягом строку давності притягнення до кримінальної відповідальності за більш тяжкий злочин.

За наявності доказів, які підтверджують невинуватість засудженого або вчинення ним менш тяжкого злочину, відновлення справи за нововиявленими обставинами строками не обмежено.

(Частину шосту статті 400-6 виключено на підставі Закону [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

Відбуття покарання або смерть засудженого не є перешкодою для перегляду справи в інтересах його реабілітації.

(Стаття 400-6 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію післяпочатку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

[Стаття 400-7.](#) Особи, які мають право порушити питання про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами

Заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами мають право подавати Генеральний прокурор України та його заступники, прокурор Автономної Республіки Крим, прокурор області, прокурор міст Києва і Севастополя, військовий прокурор (на правах прокурора області).

(Стаття 400-7 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 1876-VI](#) від 11.02.2010; в редакції Закону [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію післяпочатку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

[Стаття 400-8.](#) Дії прокурора по відновленню справи в зв'язку з нововиявленими обставинами

Заяви про перегляд справи заінтересовані особи, підприємства, установи, організації і посадові особи подають прокуророві. З метою перевірки заяви прокурор вправі витребувати справу із суду.

Прокурор у всіх випадках, коли йому стануть відомі нові обставини в справі, зобов'язаний особисто або через органи дізнання чи слідчих провести необхідне розслідування цих обставин.

Про призначення розслідування нововиявлених обставин виноситься постанова, і розслідування провадиться за правилами, встановленими цим Кодексом для проведення досудового слідства.

Закінчивши розслідування нововиявлених обставин, районний, міський прокурор при наявності підстав для відновлення справи направляє її разом з матеріалами розслідування або вироком, що набрав законної сили, яким винні у зловживанні або фальсифікації доказів у справі уже засуджені, і своїм висновком відповідно прокуророві Автономної Республіки Крим, прокуророві області, прокуророві міст Києва чи Севастополя, військовому прокурору (на правах прокурора області), який і вирішує питання про подання заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами до апеляційного суду.

Справи, в яких вирок винесено апеляційним судом, прокурор Автономної Республіки Крим, прокурор області або прокурор міст Києва, Севастополя, військовий прокурор (на правах прокурора області) направляє Генеральному прокурору України, який вирішує питання подання заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами до касаційного суду.

Коли прокурор не вбачає підстав для перегляду справи в зв'язку з нововиявленими обставинами, він відмовляє в цьому своєю вмотивованою постановою, про що повідомляє осіб та підприємства, установи, організації, які подали заяви. Ця постанова прокурора може бути оскаржена вищестоящому прокуророві.

(Стаття 400-8 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію післяпочатку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

[Стаття 400-9.](#) Порушення питання про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами

Клопотання про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами вправі подавати прокуророві учасники процесу, а також інші особи, якщо таке право надано їм законом.

(Стаття 400-9 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 1876-VI](#) від 11.02.2010; в редакції Закону [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію післяпочатку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

[Стаття 400-10.](#) Порядок розгляду справ за нововиявленими обставинами

Заява про перегляд справи в зв'язку з нововиявленими обставинами розглядається апеляційним чи касаційним судом за правилами, встановленими для перегляду справ у касаційному порядку.

Попередній розгляд справи в апеляційному чи касаційному порядку не перешкоджає її розгляду в тій же судовій інстанції в порядку відновлення в зв'язку з нововиявленими обставинами.

(Частину третю 400-10 виключено на підставі Закону [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року) (Стаття 400-10 із змінами, внесеними згідно із Законами [N 1876-VI](#) від 11.02.2010, [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

Г л а в а 32-1.

ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ ВЕРХОВНИМ СУДОМ УКРАЇНИ

[Стаття 400-11.](#) Перегляд судових рішень Верховним Судом України

Верховний Суд України переглядає судові рішення у кримінальних справах виключно з підстав і в порядку, встановлених цим Кодексом.

Стаття 400-12. Підстави для перегляду судових рішень Верховним Судом України

Підставами для перегляду судових рішень Верховним Судом України, що набрали законної сили, є:

- 1) неоднакове застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм кримінального закону щодо подібних суспільно небезпечних діянь (крім питань призначення покарання, звільнення від покарання та від кримінальної відповідальності), що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень;
- 2) встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом.

Перегляд судових рішень на підставі, передбаченій пунктом 2 частини першої цієї статті, з метою застосувати закон про більш тяжкий злочин, збільшити обсяг обвинувачення чи з інших підстав погіршити становище засудженого, а також виправдувального вироку, ухвали чи постанови про закриття справи не допускається.

Стаття 400-13. Право на звернення про перегляд судових рішень Верховним Судом України

Особи, коло яких визначено у статті 384 цього Кодексу, вправі подати заяву про перегляд судового рішення на підставі, передбаченій пунктом 1 частини першої статті 400-12 цього Кодексу, після його перегляду в касаційному порядку.

Заяву про перегляд судового рішення на підставі, передбаченій пунктом 2 частини першої статті 400-12 цього Кодексу, вправі подати особа, на користь якої постановлено рішення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною.

Заява про перегляд судового рішення Верховного Суду України у кримінальних справах може бути подана на підставі, передбаченій пунктом 2 частини першої статті 400-12 цього Кодексу.

Не може бути подана заява про перегляд ухвал суду касаційної інстанції, які не перешкоджають провадженню у справі. Заперечення проти таких ухвал можуть бути включені до заяви про перегляд судового рішення, ухваленого за наслідками касаційного провадження.

Стаття 400-14. Строк подання заяви про перегляд судових рішень

Заява про перегляд судового рішення на підставі, передбаченій пунктом 1 частини першої статті 400-12 цього Кодексу, подається протягом трьох місяців з дня ухвалення судового рішення, відносно якого заявлено клопотання про перегляд, або з дня ухвалення судового рішення, на яке здійснюється посилання на підтвердження підстави, передбаченої пунктом 1 частини першої статті 400-12 цього Кодексу, якщо воно ухвалено пізніше.

Заява про перегляд судового рішення з підстав, передбачених пунктом 2 частини першої статті 400-12 цього Кодексу, може бути подана протягом одного місяця від дня, коли особи, на користь якої постановлено рішення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, стало відомо про набуття цим рішенням статусу остаточного.

Перегляд виправдувального вироку, ухвали чи постанови про закриття справи, інших судових рішень з метою погіршити становище засудженого, на підставі, передбаченій пунктом 1 частини першої статті 400-12 цього Кодексу, допускається лише протягом установлених законом строків давності притягнення до кримінальної відповідальності, але не пізніше одного року з дня постановлення такого судового рішення.

Відбуття покарання або смерть засудженого не є перешкодою для перегляду справи в інтересах його реабілітації.

У разі пропущення строку, встановленого частинами першою - третьою цієї статті, з причин, визнаних поважними, суд за клопотанням особи, яка подала заяву про перегляд судового рішення, може поновити цей строк. Заява про перегляд судового рішення залишається без розгляду, якщо особа, яка її подала, не порушує питання про поновлення цього строку, а також якщо в поновленні строку відмовлено. Питання про поновлення строку для подання заяви про перегляд судового рішення або про залишення заяви без розгляду вирішується судом без виклику осіб, які беруть участь у справі, та за результатами розгляду постановляється відповідна ухвала.

(Стаття 400-14 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 3932-VI](#) від 20.10.2011)

Стаття 400-15. Вимоги до заяви про перегляд судових рішень

Заява про перегляд судового рішення Верховним Судом України подається у письмовій формі.

У заяві про перегляд судового рішення зазначаються:

- 1) найменування суду, до якого подається заява;
- 2) особа, яка подає заяву, а також її поштова адреса, номер засобу зв'язку, адреса електронної пошти, якщо такі є;
- 3) конкретні різні за змістом судові рішення, в яких має місце неоднакове застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм кримінального закону щодо подібних суспільно небезпечних діянь, якщо заява подана на підставі, передбаченій пунктом 1 частини першої статті 400-12 цього Кодексу;
- 4) обґрунтування необхідності перегляду судових рішень у зв'язку з ухваленням рішення міжнародної судової установи, юрисдикція якої визнана Україною, якщо заява подана на підставі, передбаченій пунктом 2 частини першої статті 400-12 цього Кодексу;
- 5) вимоги особи, яка подає заяву;
- 6) у разі необхідності - клопотання;
- 7) перелік матеріалів, які додаються.

Заява підписується особою, яка її подає. До заяви додається оформлений належним чином документ, що підтверджує повноваження особи, яка її подає, відповідно до вимог цього Кодексу.

Стаття 400-16. Порядок подання заяви про перегляд судових рішень

Заява про перегляд судових рішень подається до Верховного Суду України через Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ. До заяви додаються:

- 1) копії заяви відповідно до кількості учасників процесу (за винятком випадку, коли заява подається особою, яка тримається під вартою);
- 2) копії судових рішень, про перегляд яких подано заяву;
- 3) копії різних за змістом судових рішень, в яких має місце неоднакове застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм кримінального закону щодо подібних суспільно небезпечних діянь, якщо заява про перегляд судових рішень подається на підставі, передбаченій пунктом 1 частини першої статті 400-12 цього Кодексу;
- 4) копія рішення міжнародної судової установи, юрисдикція якої визнана Україною, якщо заява про перегляд судових рішень подається на підставі, передбаченій пунктом 2 частини першої статті 400-12 цього Кодексу.

Стаття 400-17. Перевірка відповідності заяви вимогам цього Кодексу Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ

Заява про перегляд судового рішення, яка надійшла до Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, реєструється в день її надходження та не пізніше наступного дня передається судді-доповідачу, визначеному в порядку, встановленому частиною третьою статті 16-2 цього Кодексу.

Суддя-доповідач протягом трьох днів здійснює перевірку відповідності заяви вимогам цього Кодексу. У разі якщо заяву подано без додержання вимог статей 400-15 і 400-16 цього Кодексу, заявник письмово повідомляється про недоліки заяви та строк, протягом якого він зобов'язаний їх усунути.

Якщо заявник усунув недоліки заяви в установлений строк, вона вважається поданою у день первинного її подання до Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ.

Заява повертається заявнику у разі, якщо:

- 1) заявник не усунув її недоліки протягом встановленого строку;
- 2) заяву подано особою, яка не наділена правом на подання такої заяви;
- 3) заяву подано від імені особи, яка не має відповідних повноважень;
- 4) є ухвала Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ про відмову у допуску справи до провадження за наслідками її розгляду, прийнята з аналогічних підстав.

Повернення заяви з підстав, зазначених у частині четвертій цієї статті, не перешкоджає повторному зверненню у разі належного оформлення заяви або з інших підстав, ніж ті, які були предметом розгляду.

Стаття 400-18. Допуск Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ справи до провадження Вищим спеціалізованим судом України здійснюється колегією у складі п'яти суддів Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, яка формується без участі суддів, що прийняли рішення, яке оскаржується, у порядку, встановленому частиною третьою статті 16-2 цього Кодексу.

Про допуск справи до провадження або відмову в такому допуску Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ протягом п'ятнадцяти днів з дня надходження заяви постановляє ухвалу. Ухвала постановляється в нарадчій кімнаті з додержанням вимог, передбачених статтями 322 і 325 цього Кодексу, без виклику осіб, які беруть участь у справі. Ухвала про допуск справи до провадження або про відмову в такому допуску має бути мотивованою.

Ухвала про допуск справи до провадження разом із заявою про перегляд судового рішення та доданими до неї документами надсилається до Верховного Суду України протягом п'яти днів з дня її постановлення. Копія ухвали про допуск справи надсилається разом із копією заяви особам, визначеним у статті 384 цього Кодексу, а в разі відмови у допуску - особі, яка подала заяву.

Якщо за результатами розгляду питання про допуск справи до провадження з підстави, передбаченої пунктом 2 частини першої статті 400-12 цього Кодексу, буде встановлено, що порушення Україною міжнародних зобов'язань є наслідком недотримання норм процесуального права, Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ постановляє ухвалу про відкриття провадження у справі та вирішує питання про необхідність витребування справи. Розгляд такої справи здійснюється колегією у складі п'яти суддів Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ за правилами, встановленими для перегляду справ у касаційному порядку.

(Стаття 400-18 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 3932-VI](#) від 20.10.2011) (Положення статті 400-18, якими передбачено підстави і порядок вирішення питання про допуск вищим спеціалізованим судом справи до її провадження у Верховному Суді України, визнано конституційними згідно з Рішенням Конституційного Суду [N 17-рп/2011](#) від 13.12.2011)

Стаття 400-19. Підготовка справи до розгляду у Верховному Суді України

Ухвала про допуск справи до провадження разом із заявою про перегляд судового рішення та доданими до неї документами реєструється у день її надходження та не пізніше наступного дня передається судді-доповідачу, визначеному автоматизованою системою документообігу суду. Суддя-доповідач протягом трьох днів постановляє ухвалу про відкриття провадження у справі та надсилає її копії особам, які беруть участь у справі.

Суддя-доповідач протягом п'ятнадцяти днів з дня відкриття провадження здійснює підготовку справи до розгляду Верховним Судом України:

- 1) виносить ухвалу про витребування матеріалів справи та направляє її до відповідного суду;
- 2) визначає порядок розгляду справи (у відкритому або закритому судовому засіданні у випадках, установлених цим Кодексом);
- 2-1) вирішує питання про поновлення строку для подання заяви про перегляд судового рішення або про залишення заяви без розгляду, якщо таке питання не розглядалося у Вищому спеціалізованому суді України з розгляду цивільних і кримінальних справ;
- 3) доручає відповідним фахівцям науково-консультативної ради при Верховному Суді України підготувати науковий висновок щодо норми кримінального закону, яка неоднаково застосована судом касаційної інстанції щодо подібних суспільно небезпечних діянь;
- 4) визначає органи державної влади, представники яких можуть дати в суді пояснення, які будуть корисні для вирішення справи, та дає розпорядження про їх виклик до суду;
- 5) здійснює інші заходи, необхідні для вирішення питання про усунення розбіжностей у застосуванні норми матеріального права.

За результатами проведення підготовчих дій суддя-доповідач готує доповідь та постановляє ухвалу про закінчення підготовки та призначення справи до розгляду Верховним Судом України.

(Стаття 400-19 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 3932-VI](#) від 20.10.2011)

Стаття 400-20. Порядок розгляду справи Верховним Судом України

У Верховному Суді України справа про перегляд судового рішення з підстави, передбаченої пунктом 1 частини першої статті 400-12 цього Кодексу, розглядається на засіданні Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України. Засідання є правомочним за умови присутності на ньому не менше двох третин суддів від складу Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України.

Справа про перегляд судового рішення з підстави, передбаченої пунктом 2 частини першої статті 400-12 цього Кодексу, розглядається на спільному засіданні всіх судових палат Верховного Суду України. Засідання є правомочним за умови присутності на ньому не менше двох третин суддів від складу Верховного Суду України, визначеного законом.

Відкриття судового засідання, роз'яснення його учасникам прав та обов'язків, оголошення складу суду і роз'яснення права відводу здійснюються за правилами глави 25 розділу III цього Кодексу.

Після проведення процесуальних дій, зазначених у частині третій цієї статті, та розгляду клопотань осіб, які беруть участь у справі, суддя-доповідач доповідає в необхідному обсязі про зміст вимог, викладених у заяві, яка надійшла до Верховного Суду України, та результати проведених ним підготовчих дій.

Особа, яка подала заяву до Верховного Суду України, та особи, що приєдналися до неї, у разі їх прибуття у судові засідання мають право надати пояснення по суті заявлених вимог. Якщо такі заяви подали обидві сторони, першою дає пояснення сторона обвинувачення. Для з'ясування сутності норми кримінального закону, яка неоднаково застосована, можуть заслуховуватися пояснення представників органів державної влади.

Неприбуття осіб, які беруть участь у справі і належним чином повідомлені про дату, час і місце розгляду справи, для участі у судовому засіданні не перешкоджає судовому розгляду справи.

Після закінчення заслуховування пояснень осіб, зазначених у частині п'ятій цієї статті, суд виходить до нарадчої кімнати для ухвалення судового рішення.

Нарада суддів провадиться з додержанням вимог, передбачених статтями 322 і 325 цього Кодексу.

Строк розгляду справи Верховним Судом України не може перевищувати одного місяця з дня відкриття провадження у справі.

(Стаття 400-20 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 3932-VI](#) від 20.10.2011)

Стаття 400-21. Повноваження Верховного Суду України

За наслідками розгляду справи більшістю голосів від складу суду приймається одна з таких постанов:
про повне або часткове задоволення заяви;
про відмову в задоволенні заяви.

Судді, які не погоджуються з постановою, можуть висловити окрему думку, що додається до постанови.

Постанова Верховного Суду України є остаточною і не може бути оскаржена, крім як на підставі, передбаченій пунктом 2 частини першої статті 400-12 цього Кодексу.

[Стаття 400-22.](#) Постанова Верховного Суду України про задоволення заяви

Верховний Суд України задовольняє заяву в разі наявності однієї з підстав, передбачених частиною першою статті 400-12 цього Кодексу.

Якщо Верховний Суд України установить, що судові рішення у справі, яка переглядається з підстави, передбаченої пунктом 1 частини першої статті 400-12 цього Кодексу, є незаконним, він скасовує його повністю або частково і приймає нове судове рішення, яке має містити висновок про правильне застосування норми кримінального закону щодо суспільно небезпечного діяння та обґрунтування помилковості висновків суду касаційної інстанції з цього питання.

Якщо судове рішення у справі переглядається з підстави, визначеної пунктом 2 частини першої статті 400-12 цього Кодексу, Верховний Суд України скасовує оскаржуване рішення повністю або частково і має право прийняти нове судове рішення або направити справу на новий розгляд до суду, який виніс оскаржуване рішення.

Постанова Верховного Суду України про задоволення заяви має бути вмотивованою.

(Стаття 400-22 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 3932-VI](#) від 20.10.2011)

[Стаття 400-23.](#) Постанова Верховного Суду України про відмову в задоволенні заяви

Верховний Суд України відмовляє в задоволенні заяви, якщо обставини, які стали підставою для перегляду справи, не підтвердилися.

Постанова про відмову в задоволенні заяви повинна бути вмотивованою.

[Стаття 400-24.](#) Повідомлення про ухвалення рішення та його виготовлення

Постанова Верховного Суду України повинна бути виготовлена та направлена особам, зазначеним у статті 384 цього Кодексу, не пізніше п'яти днів з дня закінчення розгляду справи.

[Стаття 400-25.](#) Обов'язковість судових рішень Верховного Суду України

Рішення Верховного Суду України, прийняте за наслідками розгляду заяви про перегляд судового рішення з мотивів неоднакового застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм кримінального закону щодо подібних суспільно небезпечних діянь, є обов'язковим для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності зазначену норму закону, та для всіх судів України. Невиконання судових рішень тягне за собою відповідальність, встановлену законом.

Рішення Верховного Суду України, прийняті за результатами розгляду заяв про перегляд судового рішення з підстав, передбачених статтею 400-12 цього Кодексу, підлягають опублікуванню на офіційному веб-сайті Верховного Суду України не пізніше як через десять днів з дня їх прийняття.

(Стаття 400-25 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 3932-VI](#) від 20.10.2011) (Розділ четвертий доповнено главою 32-1 згідно із Законом [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо запровадження автоматизованої системи документообігу в судах вводяться в дію з 1 січня 2011 року, а щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року) (Розділ IV із змінами, внесеними згідно з Указами ПБВ [N 117-VIII](#) від 30.08.71, [N 6834-X](#) від 16.04.84, Законами [N 2464-XII](#) від 17.06.92, [N 2857-XII](#) від 15.12.92, [N 3129-XII](#) від 22.04.93, [N 3780-XII](#) від 23.12.93, [N 4018-XII](#) від 24.02.94, в редакції Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

Розділ п'ятий

ВИКОНАННЯ ВИРОКУ, УХВАЛИ І ПОСТАНОВИ СУДУ

Г л а в а 33

ВИКОНАННЯ ВИРОКУ, УХВАЛИ І ПОСТАНОВИ СУДУ

[Стаття 401.](#) Набрання вироком законної сили та його виконання

Вирок місцевого суду набирає законної сили після закінчення строку на подання апеляцій, а вирок апеляційного суду - після закінчення строку на подання касаційної скарги, якщо його не було оскаржено. У разі подачі апеляцій, касаційної скарги вирок, якщо його не скасовано, набирає законної сили після розгляду справи відповідно апеляційною чи касаційною інстанцією, якщо інше не передбачено цим Кодексом.

У разі якщо оскаржено тільки частину вироку або якщо засуджено декількох підсудних, а вирок оскаржено щодо одного з них, вирок в інших частинах або щодо інших засуджених осіб законної сили не набирає до моменту винесення апеляційною чи касаційною інстанцією ухвали.

Обвинувальний вирок виконується після набрання ним законної сили.

До набрання вироком законної сили засуджений, який перебуває під вартою, не може бути переведений в місця позбавлення волі, що знаходяться в іншій місцевості.

Виправдувальний вирок і вирок, що звільняє підсудного від покарання, виконуються негайно після проголошення вироку. Якщо підсудний перебуває під вартою, суд звільняє його з-під варти в залі судового засідання.

(Стаття 401 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2857-XII](#) від 15.12.92; в редакції Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001; із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

[Стаття 402.](#) Набрання ухвалою і постановою суду законної сили та їх виконання

Ухвала і постанова суду першої інстанції, якщо інше не передбачено цим Кодексом, набирають законної сили і виконуються після закінчення строку на подачу апеляцій, а ухвала і постанова апеляційного суду - після закінчення строку на подання касаційної скарги. Якщо на ці рішення були подані апеляції, касаційні скарги і якщо їх не було скасовано, то вони набирають законної сили і виконуються після розгляду їх апеляційним чи касаційним судом, крім випадків, передбачених цим Кодексом.

Ухвали і постанови апеляційної і касаційної інстанцій набирають законної сили негайно після їх оголошення, крім випадків, передбачених цим Кодексом.

Ухвала і постанова суду, які не підлягають оскарженню, набирають сили і виконуються негайно після їх винесення.

(Стаття 402 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2857-XII](#) від 15.12.92, в редакції Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001; із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

[Стаття 403.](#) Обов'язковість вироку, ухвали і постанови суду

Вирок, ухвала і постанова суду, що набрали законної сили, є обов'язковими для всіх державних і громадських підприємств, установ і організацій, посадових осіб та громадян і підлягають виконанню на всій території України.

(Стаття 403 із змінами, внесеними згідно з Указом ПБВ [N 6834-X](#) від 16.04.84, Законом [N 2857-XII](#) від 15.12.92)

[Стаття 404.](#) Порядок звернення вироку до виконання

Вирок, що набрав законної сили, звертається до виконання судом, який постановив вирок, не пізніше як через три доби з дня набрання ним законної сили або повернення справи з апеляційної чи касаційної інстанції.

Суд разом із своїм розпорядженням про виконання обвинувального вироку надсилає копію вироку тому органу, на який покладено обов'язок виконати вирок.

У разі якщо вирок або його частина підлягає виконанню органами державної виконавчої служби, суд видає виконавчий лист, який надсилається на виконання органам державної виконавчої служби відповідно до Закону України ["Про виконавче провадження"](#).

З метою забезпечення виховного впливу вироку, суд надсилає його копію в необхідних випадках підприємству, установі, організації за місцем

роботи засудженого.

У разі звільнення засудженого від відбування покарання з випробуванням відповідно до статей [75](#) і [104 Кримінального кодексу України](#), суд надсилає копію вироку органу виконання покарань за місцем проживання засудженого, а щодо неповнолітнього - також службі у справах неповнолітніх для здійснення контролю за його поведінкою, а щодо засуджених військовослужбовців - командирам військових частин, які відповідно до частини другої статті [76](#) Кримінального кодексу України здійснюють контроль за поведінкою таких засуджених.

Якщо у виправданого або у особи, щодо якої справа закрита, були вилучені документи, цінності та інші предмети чи був накладений арешт на майно, копія вироку, що набрав законної сили, або ухвала апеляційної чи касаційної інстанції направляються відповідним органам для повернення вилучених документів, цінностей та інших предметів, а також для зняття арешту з майна.

Вирок не може бути звернено до виконання або виконуватися в частині засудження за діяння, караність якого була усунена нововиданим кримінальним законом.

Свочасне звернення до виконання вироку, який набрав законної сили, покладається на суддю або голову відповідного суду, який постановив вирок.

Органи, що виконують вирок, постанову або ухвалу, повідомляють суд, який їх постановив про їх виконання.

(Стаття 404 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР [N 6834-X](#) від 16.04.84, Законом [N 2547-XII](#) від 07.07.92; в редакції Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001; із змінами, внесеними згідно із Законами [N 2670-III](#) від 12.07.2001, [N 2677-VI](#) від 04.11.2010) (Стаття 405 виключено на підставі Закону [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

Стаття 405-1. Порядок виконання закону, який звільняє від покарання або пом'якшує покарання

Звільнення від покарання і пом'якшення покарання у випадках, передбачених частинами 2 і 3 статті [74](#) Кримінального кодексу України, провадиться судом за заявою засудженого або за поданням прокурора чи органу, що відає виконанням покарання.

Ухвала суду про звільнення від покарання або пом'якшення покарання ґрунтується тільки на обставинах справи, встановлених судом при постановленні вироку, та їх юридичній оцінці, яку дано цим судом.

(Кодекс доповнено статтею 405-1 згідно із Законом [N 2547-XII](#) від 07.07.92, із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

Стаття 406. Зарахування в строк покарання часу перебування засудженого в лікувальній установі

Коли особу, яка позбавлена волі за вироком суду, під час відбуття покарання поміщено до лікарні в зв'язку з душевною або іншою хворобою, то час перебування засудженого в лікувальній установі зараховується в строк позбавлення волі.

Стаття 407. Порядок застосування умовно-дострокового звільнення від відбування покарання і заміни невідбутої частини покарання більш м'яким

Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання і заміна невідбутої частини покарання більш м'яким покаранням відповідно до статей [81](#) і [82](#) Кримінального кодексу України застосовуються суддею районного (міського) суду за місцем відбуття покарання засудженим за спільним поданням органу, що відає відбуванням покарання, і спостережної комісії або служби у справах неповнолітніх.

(Частину другу статті 407 виключено на підставі Закону [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

Зазначені подання розглядаються судом в десятиденний строк з моменту надходження їх до суду без витребування судової справи з участю прокурора, представника органу, що відає виконанням покарання, і, як правило, засудженого.

При розгляді судом спільного подання органу, що відає відбуванням покарання, і спостережної комісії служби у справах неповнолітніх суд повідомляє їх про час і місце розгляду цього подання.

Якщо суд відмовить в умовно-достроковому звільненні засудженого від відбування покарання або заміні невідбутої частини покарання більш м'яким покаранням, розгляд повторного подання в цьому питанні щодо осіб, засуджених за тяжкі та особливо тяжкі злочини, до позбавлення волі на строк не нижче п'яти років, може мати місце не раніше як через рік з дня винесення постанови про відмову, а щодо засуджених за інші злочини та неповнолітніх засуджених - не раніше як через шість місяців.

На постанову суду з питань, визначених у цій статті, протягом семи діб з дня її оголошення прокурор, засуджений вправі подати апеляції до апеляційного суду.

У разі подання прокурором апеляції виконання зазначеної постанови зупиняється.

(Стаття 407 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР від [N 117-VIII](#) 30.08.71, [N 862-VIII](#) від 21.07.72, [N 1851-IX](#) від 23.03.77, [N 6834-X](#) від 16.04.84, Законами [N 2464-XII](#) від 17.06.92, [N 4018-XII](#) від 24.02.94, [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001, [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

Стаття 407-1. Порядок звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років

Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років, відповідно до статті [83](#) Кримінального кодексу України здійснюється суддею районного (міського) суду за місцем відбування покарання засудженим за спільним поданням органу, що відає відбуванням покарання, і спостережної комісії.

(Кодекс доповнено статтею 407-1 згідно з Указом ПВР [N 1851-IX](#) від 23.03.77; із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР [N 6834-X](#) від 16.04.84, Законами [N 2464-XII](#) від 17.06.92, [N 4018-XII](#) від 24.02.94, в редакції Закону [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

Стаття 408. Звільнення від покарання за хворобою

За наявності підстав, передбачених статтею [84](#) Кримінального кодексу України, суддя районного (міського) суду за місцем відбування покарання розглядає подання установи, яка відає відбуванням покарання, та висновок лікарської комісії і звільняє засудженого від покарання чи подальшого його відбування.

При звільненні від дальшого відбування покарання засудженого, який захворів на хронічну душевну хворобу, суддя вправі застосувати примусові заходи медичного характеру відповідно до статей [92](#) - [95](#) Кримінального кодексу України.

Якщо на психічну чи іншу тяжку хворобу захворів засуджений до виправних чи громадських робіт або штрафу, суддя у всіх випадках виносить постанову про звільнення його від дальшого відбування покарання.

На постанову суду з питань, визначених у цій статті, протягом семи діб з дня її оголошення прокурор, засуджений вправі подати апеляції до апеляційного суду.

(Стаття 408 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР [N 117-VIII](#) від 30.08.71, [N 6834-X](#) від 16.04.84, Законами [N 2464-XII](#) від 17.06.92, [N 4018-XII](#) від 24.02.94, [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001, [N 2670-III](#) від 12.07.2001, [N 487-IV](#) від 06.02.2003)

Стаття 408-1. Порядок звільнення від покарання з випробуванням після закінчення іспитового строку

Звільнення засудженого від призначеного йому покарання з підстав, передбачених частиною першою статті [78 Кримінального кодексу України](#), здійснюється суддею районного (міського) суду за місцем проживання засудженого за заявою засудженого або за поданням прокурора чи органу, що відає відбуванням покарання.

(Кодекс доповнено статтею 408-1 згідно з Указом ПВР [N 1851-IX](#) від 23.03.77, із змінами, внесеними згідно із Законами [N 2464-XII](#) від 17.06.92, [N 4018-XII](#) від 24.02.94, в редакції Закону [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

Стаття 408-2. Порядок скасування звільнення від відбування покарання з випробуванням

Скасування звільнення засудженого від відбування покарання з випробуванням, призначеного вироком суду відповідно до статей [75](#) і [104](#) Кримінального кодексу України, здійснюється суддею районного (міського) суду за місцем проживання засудженого за поданням органу виконання покарання, а щодо неповнолітнього - за спільним поданням органу, який відає відбуванням покарання та службою у справах

неповнолітніх, за наявності підстав, передбачених частиною другою статті [78](#) Кримінального кодексу України.

(Частина другу статті 408-2 виключено на підставі Закону [N 2670-III](#) від 12.07.2001)(Частина третю статті 408-2 виключено на підставі Закону [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

При розгляді передбачених у цій статті питань у судовому засіданні беруть участь представники органів, які видають відбуванням покарання і на які згідно з частиною другою статті [76](#) Кримінального кодексу України покладено контроль за поведінкою таких засуджених.

На постанову суду з питань, визначених у цій статті, протягом семи діб з дня її оголошення прокурор, засуджений вправі подати апеляції до апеляційного суду.

(Кодекс доповнено статтею 408-2 згідно з Указом ПВР [N 6834-X](#) від 16.04.84, із змінами, внесеними згідно із Законами [N 2464-XII](#) від 17.06.92, [N 4018-XII](#) від 24.02.94, [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001, [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

[Стаття 408-3](#). Порядок скасування звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років за наявності підстав, передбачених частинами четвертою і п'ятою статті [83](#) Кримінального кодексу України, суддя районного (міського) суду за поданням кримінально-виконавчої інспекції за місцем проживання засудженої розглядає питання про скасування звільнення її від відбування покарання або заміну його більш м'яким покаранням чи направлення засудженої для відбування покарання, призначеного за вироком.

(Частина другу статті 408-3 виключено на підставі Закону [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

Зазначені подання надсилаються до суду з матеріалами, які підтверджують обставини, передбачені частинами четвертою і п'ятою статті [83](#) Кримінального кодексу України, і розглядаються суддею в десятиденний строк з моменту надходження їх до суду з участю прокурора, представника органу, що видає виконанням покарання або здійснює контроль за поведінкою засудженої, і, як правило, самої засудженої. На постанову суду з питань, визначених у цій статті, протягом семи діб з дня її оголошення прокурор, засуджений вправі подати апеляції до апеляційного суду.

(Кодекс доповнено статтею 408-3 згідно із Законом [N 137/94-ВР](#) від 27.07.94, із змінами, внесеними згідно із Законами [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001, [N 2670-III](#) від 12.07.2001, [N 1254-VI](#) від 14.04.2009)

[Стаття 409](#). Суд, що вирішує питання, зв'язані з виконанням вироку

Питання про всього роду сумніви і протиріччя, що виникають при виконанні вироку, включаючи визначення розміру і розподілення судових витрат, якщо суд не вирішив цих питань, вирішуються судом, який постановив вирок.

(Частина другу статті 409 виключено на підставі Закону [N 4025-VI](#) від 15.11.2011)

Питання приведення у відповідність із новим законом, який звільняє від покарання або пом'якшує покарання, вироку щодо осіб, які відбувають покарання, вирішується ухвалою суду за місцем відбування покарання.

Питання про звільнення засудженого від відбування покарання в зв'язку з хворобою, відповідно до статті 408 цього Кодексу, вирішуються суддею районного, районного у місті, міського, міськрайонного суду за місцем відбування покарання незалежно від того, яким судом було винесено вирок.

(Частина п'яту статті 409 виключено на підставі Закону [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

(Стаття 409 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР [N 1851-IX](#) від 23.03.77, [N 6834-X](#) від 16.04.84, Законами [N 2464-XII](#) від 17.06.92, [N 2547-XII](#) від 07.07.92, [N 4018-XII](#) від 24.02.94, [N 2670-III](#) від 12.07.2001, [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року; із змінами, внесеними згідно із Законом [N 4025-VI](#) від 15.11.2011)

(Стаття 409-1 виключено на підставі Закону [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

[Стаття 410](#). Порядок заміни штрафу покаранням у виді громадських робіт, виправних робіт або позбавлення волі, виправних робіт штрафом, обмеження волі чи позбавлення волі службовим обмеженням, позбавлення волі триманням у дисциплінарному батальйоні

Питання про заміну покарання у виді штрафу громадськими роботами, виправними роботами або позбавленням волі відповідно до частини п'ятої статті [53 Кримінального кодексу України](#) вирішуються суддею суду, який постановив вирок.

Питання про заміну покарання у виді виправних робіт штрафом відповідно до частини третьої статті [57 Кримінального кодексу України](#), обмеження волі чи позбавлення волі службовим обмеженням для військовослужбовців відповідно до частини першої статті [58 Кримінального кодексу України](#), позбавлення волі триманням у дисциплінарному батальйоні відповідно до частини першої статті [62 Кримінального кодексу України](#) вирішуються суддею районного (міського) суду за місцем виконання вироку за поданням органу, що видає відбуванням покарання, або за клопотанням колективу.

Усі питання, передбачені цією статтею, розглядаються за участю прокурора, представника органу, що видає виконанням покарання, і, як правило, засудженого.

Якщо справа розглядається судом за поданням адміністрації установи виконання покарань, погодженим із спостережною комісією або службою у справах неповнолітніх, суд повідомляє відповідну комісію про час і місце розгляду подання.

Після доповіді в справі суд заслуховує пояснення викликаних осіб і висновок прокурора, потім у нарадчій кімнаті виносить постанову.

На постанову суду з питань, визначених у цій статті, протягом семи діб з дня її оголошення прокурор, засуджений вправі подати апеляції до апеляційного суду.

(Стаття 410 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР [N 117-VIII](#) від 30.08.71, [N 1851-IX](#) від 23.03.77, [N 6834-X](#) від 16.04.84, Законами [N 2464-XII](#) від 17.06.92, [N 4018-XII](#) від 24.02.94, [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001, [N 2670-III](#) від 12.07.2001, [N 2377-IV](#) від 20.01.2005, [N 2677-VI](#) від 04.11.2010; в редакції Закону [N 4025-VI](#) від 15.11.2011)

[Стаття 410-1](#). Порядок тимчасового залишення засудженого в слідчому ізоляторі на гауптвахті Військової служби правопорядку у Збройних Силах України чи в тюрмі і переведення з установи виконання покарань в слідчий ізолятор на гауптвахту Військової служби правопорядку у Збройних Силах України

Питання про тимчасове залишення в слідчому ізоляторі на гауптвахті Військової служби правопорядку у Збройних Силах України засудженого до позбавлення волі з відбуванням покарання в установі виконання покарань, дисциплінарному батальйоні, а також про тимчасове переведення засудженого з установи виконання покарань в слідчий ізолятор на гауптвахту Військової служби правопорядку у Збройних Силах України при необхідності провадження слідчих дій у справі про злочин, вчинений іншою особою, вирішуються слідчим або органом дізнання з санкції прокурора Автономної Республіки Крим, області, прокурора міста Києва, а також прирівняних до них прокурорів у випадках залишення або переведення засудженого на строк до двох місяців, з санкції заступника Генерального прокурора України - до чотирьох місяців, а з санкції Генерального прокурора України - до шести місяців.

Якщо тимчасове залишення засудженого в слідчому ізоляторі на гауптвахті Військової служби правопорядку у Збройних Силах України або переведення його з установи виконання покарань в слідчий ізолятор на гауптвахту Військової служби правопорядку у Збройних Силах України необхідно в зв'язку з розглядом справи в суді, ці питання вирішуються судом, в провадженні якого знаходиться справа.

(Кодекс доповнено статтею 410-1 згідно з Указом ПВР [N 117-VIII](#) від 30.08.71, із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР [N 6834-X](#) від 16.04.84, Законами [N 2857-XII](#) від 15.12.92, [N 743-IV](#) від 15.05.2003, [N 2377-IV](#) від 20.01.2005)

[Стаття 411](#). Порядок вирішення питань, зв'язаних з виконанням вироку

Питання зв'язані з виконанням вироку, вирішуються судом у судовому засіданні з участю прокурора.

В судові засідання, як правило, викликається засуджений, а за його клопотанням і захисник. Якщо питання стосується виконання вироку в

частині цивільного позову, викликається також при необхідності цивільний позивач і цивільний відповідач. Неявка цих осіб не зупиняє розгляду справи.

При вирішенні судом питання про звільнення від відбуття покарання в зв'язку з хворобою обов'язкова присутність представника лікарської комісії, що дала висновок про стан здоров'я засудженого.

Розгляд справи починається доповіддю судді, після чого заслуховуються пояснення осіб, що з'явилися в судові засідання, і думка прокурора. Потім суддя виходить до нарадчої кімнати для винесення постанови.

При вирішенні судом питань, зв'язаних з виконанням вироку, ведеться протокол судового засідання.

(Стаття 411 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР від 10.09.62, [N 1851-IX](#) від 23.03.77, Законами [N 2464-XII](#) від 17.06.92, [N 2670-III](#) від 12.07.2001, [N 3150-IV](#) від 30.11.2005)

[Стаття 411-1](#). Порядок застосування судом примусового лікування до засуджених, які є алкоголіками чи наркоманами, і його припинення

Питання про застосування примусового лікування до засуджених, які є алкоголіками чи наркоманами і відбувають покарання в установі виконання покарань, якщо примусове лікування не було їм призначено вироком суду відповідно до статті [96 Кримінального кодексу України](#), вирішується суддею районного (міського) суду за місцем відбування ними покарання за поданням адміністрації установи виконання покарань на підставі висновку лікарської комісії.

Питання про припинення примусового лікування від алкоголізму чи наркоманії, призначеного відповідно до статті [96 Кримінального кодексу України](#), вирішується суддею районного (міського) суду за місцем знаходження установи виконання покарань або медичного закладу, де засуджений перебуває на лікуванні, за поданням адміністрації цієї установи чи закладу на підставі висновку лікарської комісії.

Суддя розглядає зазначені в цій статті питання з участю прокурора, представника адміністрації установи виконання покарань або медичного закладу, що звернулася з поданням, представника лікарської комісії, що дала висновок, і, як правило, засудженого. Неявка в судові засідання прокурора не зупиняє розгляду суддею цих питань.

Після доповіді судді заслуховуються пояснення осіб, викликаних в судові засідання, і думка прокурора, після чого суддя в нарадчій кімнаті виносить постанову.

На постанову суду з питань, визначених у цій статті, протягом семи діб з дня її оголошення прокурор, засуджений вправі подати апеляції до апеляційного суду.

(Кодекс доповнено статтею 411-1 згідно Указом ПВР [N 117-VIII](#) від 30.08.71, із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР [N 1851-IX](#) від 23.03.77, в редакції Указу ПВР [N 2281-IX](#) від 01.07.77, із змінами, внесеними згідно із Законами [N 2464-XII](#) від 17.06.92, [N 4018-XII](#) від 24.02.94, [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001, [N 2670-III](#) від 12.07.2001, [N 2377-IV](#) від 20.01.2005) (Статтю 412 виключено на підставі Указу ПВР [N 117-VIII](#) від 30.08.71)

[Стаття 413](#). Визначення порядку застосування покарання при наявності декількох вироків

Коли щодо засудженого є вирок, який не виконано і про який не було відомо суду, що постановив останній за часом вирок, суд за місцем виконання вироку зобов'язаний визначити порядок застосування покарання за всіма вирокami відповідно до статті [71 Кримінального кодексу України](#). Це питання вирішується в порядку, передбаченому статтею 411 цього Кодексу, - постановою судді районного, районного у місті, міського, міськрайонного суду, якщо всі вироки постановлені суддями одноособово; ухвалою районного, районного у місті, міського, міськрайонного суду, якщо хоча б один із вироків постановлено районним, районним у місті, міським, міськрайонним судом у колегіальному складі; ухвалою Апеляційного суду Автономної Республіки Крим, апеляційних судів областей, міст Києва і Севастополя, якщо хоча б один із вироків постановлено Апеляційним судом Автономної Республіки Крим, апеляційними судами областей, міст Києва і Севастополя.

(Стаття 413 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР [N 6834-X](#) від 16.04.84; в редакції Закону [N 4018-XII](#) від 24.02.94; із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2670-III](#) від 12.07.2001; текст статті 413 в редакції Закону [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

[Стаття 414](#). Порядок розгляду судом клопотання про зняття судимості

Клопотання осіб, які відбули покарання, і колективу підприємства, установи чи організації про дострокове зняття судимості відповідно до статті [91 Кримінального кодексу України](#) розглядаються суддею суду, який постановив вирок.

Клопотання про зняття судимості розглядається за участю особи, яка його порушила, а у разі звернення з клопотанням колективу підприємства, установи, організації - за участю також їх представника. Ці клопотання розглядаються суддею без витребування судової справи.

Суддя, якщо визнає потрібним, може витребувати необхідні документи.

В розгляді цих клопотань бере участь прокурор. Неявка прокурора в судові засідання не зупиняє розгляду клопотання суддею.

Після розгляду клопотань суддя виносить мотивовану постанову в нарадчій кімнаті. Постанова судді оголошується в судовому засіданні, і копія її видається особі, щодо якої вирішено питання про погашення або про дострокове зняття судимості.

На постанову суду з питань, визначених у цій статті, протягом семи діб з дня її оголошення прокурор, засуджений вправі подати апеляції до апеляційного суду.

Якщо суддя відмовить у достроковому знятті судимості, повторне клопотання може бути порушено не раніше як через рік з дня відмовлення.

(Стаття 414 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР [N 6834-X](#) від 16.04.84, Законами [N 2464-XII](#) від 17.06.92, [N 4018-XII](#) від 24.02.94, [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001, [N 2670-III](#) від 12.07.2001, [N 1276-VI](#) від 16.04.2009, [N 4025-VI](#) від 15.11.2011)

(Статтю 414-1 виключено на підставі Закону [N 2377-IV](#) від 20.01.2005)

[Стаття 415](#). Нагляд за законністю виконання вироків та інших судових рішень

Нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи людини здійснюється прокурором.

Розпорядження прокурора, що стосуються виконання вироків, ухвал і постанов суду, обов'язкові для всіх органів і посадових осіб, які їх виконують.

(Стаття 415 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

Розділ шостий

ЗАСТОСУВАННЯ ПРИМУСОВИХ ЗАХОДІВ МЕДИЧНОГО ХАРАКТЕРУ

Г л а в а 34

ЗАСТОСУВАННЯ ПРИМУСОВИХ ЗАХОДІВ МЕДИЧНОГО ХАРАКТЕРУ

[Стаття 416](#). Підстави до застосування примусових заходів медичного характеру

Застосування примусових заходів медичного характеру, встановлених статтею [94 Кримінального кодексу України](#), до осіб, які визначені у статті [93 Кримінального кодексу України](#), проводиться за ухвалою суду або постановою судді.

Примусові заходи медичного характеру застосовуються лише до осіб, які є суспільно небезпечними.

(Стаття 416 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

[Стаття 417](#). Порядок провадження досудового слідства в справах про діяння неосудних або обмежено осудних осіб

Досудове слідство в справах про суспільно небезпечні діяння, вчинені особами у стані неосудності або обмеженої осудності, а також про злочини осіб, які вчинили його у стані осудності, але захворіли на психічну хворобу до постановлення вироку, проводиться органами досудового слідства за правилами, передбаченими статтями 111-130, 148-222 цього Кодексу.

При досудовому слідстві провадяться всі необхідні слідчі дії для всебічного і повного з'ясування обставин вчиненого суспільно небезпечного

діяння і особи того, хто його вчинив, а також обставин, які характеризують цю особу та її психічне захворювання.

По закінченні досудового слідства, якщо буде встановлено неосудність або обмежену осудність особи, що вчинила суспільно небезпечне діяння, складається постанова про направлення справи до суду для вирішення питання про застосування примусових заходів медичного характеру. В постанові повинні бути викладені всі обставини, які підтверджують вчинення цією особою суспільно небезпечного діяння, а також дані, які підтверджують, що ця особа захворіла на психічну хворобу. Ця постанова разом з справою надсилається прокуророві.

(Стаття 417 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР [N 6834-X](#) від 16.04.84, Законом [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

[Стаття 418.](#) Дії прокурора в справах неосудних або обмежено осудних осіб

Одержавши справу з постановою, складеною відповідно до статті 417 цього Кодексу, прокурор:

1) погодившись з постановою, затверджує її і надсилає справу до суду;

2) визнавши, що психіатрична експертиза та інші докази, зібрані в справі, є недостатніми для того, щоб зробити висновок про психічний стан обвинуваченого, або що в справі не зібрано достатніх доказів про те, що суспільно небезпечне діяння, щодо якого провадилось досудове слідство, вчинено даною особою, повертає справу з своєю письмовою вказівкою слідчому для проведення додаткового досудового слідства.

(Стаття 418 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

[Стаття 419.](#) Порядок судового розгляду справ про застосування примусових заходів медичного характеру

Справи, що надійшли до суду від прокурора в порядку, передбаченому статтею 418 цього Кодексу, народний суддя або голова суду, якщо погодиться з постановою слідчого, вносить безпосередньо в судові засідання.

Розгляд зазначених справ провадиться у відкритому судовому засіданні з обов'язковою участю прокурора та захисника за правилами, передбаченими главами 25 і 26 цього Кодексу.

Участь особи, щодо якої розглядається справа, не є обов'язковою і може мати місце лише в тому разі, якщо цьому не перешкоджає характер її захворювання.

В судовому засіданні допитуються свідки та перевіряються докази, що доводять або спростовують вчинення даною особою суспільно небезпечного діяння, а також перевіряються інші обставини, які мають істотне значення для вирішення питання про застосування примусових заходів медичного характеру. В необхідних випадках в судове засідання викликається експерт.

Якщо особа, щодо якої розглядається справа, викликана в судове засідання, суд вислухує її пояснення, а потім висновок експерта. Після закінчення судового слідства висловлює свою думку прокурор, потім захисник.

(Стаття 419 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

[Стаття 420.](#) Питання, які вирішуються судом у справах про застосування примусових заходів медичного характеру

Заслухавши думку прокурора і захисника, суд виходить у нарадчу кімнату для винесення ухвали, де вирішує такі питання:

1) чи мало місце суспільно небезпечне діяння, з приводу якого порушена справа;

2) чи вчинено це діяння особою, щодо якої розглядається справа;

3) чи вчинила особа зазначене діяння в стані неосудності або обмеженої осудності, чи захворіла вона після вчинення злочину на психічну хворобу, яка виключає застосування покарання;

4) чи слід застосувати до цієї особи заходи медичного характеру і якщо слід, то які саме.

(Стаття 420 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

[Стаття 421.](#) Рішення суду в справах про застосування примусових заходів медичного характеру

Коли буде встановлено, що дана особа вчинила суспільно небезпечне діяння в стані неосудності або обмеженої осудності або після вчинення злочину захворіла на психічну хворобу, яка виключає застосування покарання, суд, коли визнає за потрібне, виносить ухвалу, а суддя - постанову про застосування до цієї особи примусових заходів медичного характеру, з зазначенням яких саме. Коли суд визнає непотрібним застосовувати примусові заходи медичного характеру, справу належить закрити, про що виноситься ухвала (постанова).

Якщо неосудність або обмежена осудність особи на момент вчинення суспільно небезпечного діяння або на час розгляду справи не встановлена, суд виносить ухвалу, а суддя - постанову про направлення справи для досудового розслідування в загальному порядку.

Якщо вчинення суспільно небезпечного діяння особою, щодо якої розглядається справа, не буде доведено, суд своєю ухвалою, а суддя - постановою закриває справу.

(Стаття 421 із змінами, внесеними згідно із Законами [N 2464-XII](#) від 17.06.92, [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

[Стаття 422.](#) Скасування або зміна примусових заходів медичного характеру

Скасування або зміна призначених судом примусових заходів медичного характеру може мати місце лише за ухвалою суду чи постановою судді, який застосував ці заходи, або суду за місцем лікування.

Скасування або зміна примусових заходів медичного характеру може мати місце, коли особа, яка вчинила суспільно небезпечне діяння в стані неосудності або обмеженої осудності, видужала або коли в результаті змін в стані її здоров'я відпала потреба в раніше застосованих заходах медичного характеру.

Розгляд питання про скасування чи зміну примусових заходів медичного характеру провадиться за правилами статті 419 цього Кодексу за поданням головного психіатра органу охорони здоров'я, якому підпорядкований медичний заклад, де тримають дану особу. До подання додається висновок комісії лікарів-психіатрів.

(Стаття 422 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР [N 5397-XI](#) від 10.02.88, Законами [N 2464-XII](#) від 17.06.92, [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

[Стаття 423.](#) Відновлення кримінальної справи щодо особи, до якої були застосовані примусові заходи медичного характеру

Коли особа, щодо якої були застосовані примусові заходи медичного характеру внаслідок її психічного захворювання після вчинення злочину, видужає, то суд на підставі висновку медичної комісії в порядку статті 419 цього Кодексу виносить ухвалу, а суддя - постанову про скасування застосованого заходу медичного характеру та направлення справи для провадження досудового слідства чи судового розгляду, якщо неосудність або обмежена осудність була встановлена під час судового слідства. Час перебування в медичній установі, якщо ця особа засуджена до позбавлення волі або виправних робіт, зараховується в строк відбування покарання.

Ухвала (постанова) про відновлення справи може бути винесена в межах встановленої законом давності притягнення до кримінальної відповідальності.

(Стаття 423 із змінами, внесеними згідно із Законами [N 2464-XII](#) від 17.06.92, [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

[Стаття 424.](#) Оскарження ухвали, постанови судді або суду про застосування, скасування чи зміну примусових заходів медичного характеру

На ухвалу, постанову, винесені суддею або судом в порядку, передбаченому цим розділом, може бути подано апеляційну чи касаційну скаргу в загальному порядку.

(Стаття 424 в редакції Законів [N 2857-XII](#) від 15.12.92, [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001; із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію післяпочатку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

Розділ сьомий

ПРОТОКОЛЬНА ФОРМА ДОСУДОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАТЕРІАЛІВ

(Кодекс доповнено розділом сьомим згідно з Указом ПВР від 24.01.67, назви розділу сьомого і глави 35 змінено згідно з Указом ПВР [N 8627-X](#) від 20.03.85)

Г л а в а 35

ПРОТОКОЛЬНА ФОРМА ДОСУДОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАТЕРІАЛІВ

[Стаття 425.](#) Здійснення провадження за протокольною формою досудової підготовки матеріалів

Порядок провадження у справах про злочини, передбачені частиною 1 статті [133](#), статтею [164](#), частиною 1 статті [185](#), частиною 1 статті [186](#), частиною 1 статті [190](#), частиною 1 статті [194](#), частиною 1 статті [194-1](#), частиною 1 статті [205](#), частиною 1 статті [212](#), частиною 1 статті [212-1](#), частиною 1 статті [213](#), частиною 1 статті [245](#), статтями [246](#), [247](#), частиною 1 статті [248](#), частиною 1 статті [249](#), статтею [250](#), частиною 1 статті [270-1](#), частиною 1 статті [296](#), статтею [395 Кримінального кодексу України](#) визначається загальними правилами цього Кодексу за винятками, встановленими статтями цієї Глави.

(Стаття 425 в редакції Указу ПВР [N 8627-X](#) від 20.03.85, із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР [N 704-XI](#) від 01.08.85, із змінами, внесеними згідно із Законами [N 1255-XII](#) від 25.06.91, [N 2547-XII](#) від 07.07.92, [N 2703-XII](#) від 16.10.92, [N 3888-XII](#) від 28.01.94 [N 299/94-ВР](#) від 16.12.94, [N 44/97-ВР](#) від 05.02.97, [N 1945-III](#) від 14.09.2000, [N 1981-III](#) від 21.09.2000; в редакції Закону [N 2670-III](#) від 12.07.2001; із змінами, внесеними згідно із Законами [N 2598-IV](#) від 31.05.2005, [N 3108-IV](#) від 17.11.2005, [N 270-VI](#) від 15.04.2008, [N 2924-VI](#) від 13.01.2011, [N 4025-VI](#) від 15.11.2011)

[Стаття 426.](#) Порядок надіслання матеріалів до суду

У справах про злочини, перелічені в статті 425 цього Кодексу, органи дізнання не пізніше як у десятиденний строк встановлюють обставини вчиненого злочину і особу правопорушника, одержують пояснення від правопорушника, очевидців та інших осіб, витребують довідку про наявність або відсутність судимості у правопорушника, характеристику з місця його роботи або навчання та інші матеріали, які мають значення для розгляду справи в суді. У виняткових випадках, в разі неможливості у десятиденний строк зібрати необхідні матеріали, цей строк може бути продовжено відповідним прокурором, але не більш як до двадцяти днів.

У правопорушника відбирається зобов'язання з'являтися за викликами органів дізнання і суду та повідомляти їм про зміну місця проживання. Про обставини вчиненого злочину складається протокол, в якому зазначаються: час і місце його складення; ким складено протокол; дані про особу правопорушника; місце і час вчинення злочину, його способи, мотиви, наслідки та інші істотні обставини; фактичні дані, що підтверджують наявність злочину і винність правопорушника; кваліфікація злочину за статтею Кримінального кодексу України. До протоколу приєднуються всі матеріали, а також список осіб, які підлягають виклику в суд.

Протокол затверджується начальником органу дізнання, після чого всі матеріали пред'являються правопорушнику для ознайомлення, про що робиться відповідна відмітка в протоколі, яка засвідчується підписом правопорушника. Протокол разом з матеріалами надсилається прокурором.

(Стаття 426 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР [N 6834-X](#) від 16.04.84, в редакції Указу ПВР [N 8627-X](#) від 20.03.85, зі змінами, внесеними згідно з Указом ПВР [N 838-XII](#) від 18.03.91, Законами [N 299/94-ВР](#) від 16.12.94, [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001) (Статтю 427 виключено на підставі Закону [N 3351-XII](#) від 30.06.93) (Статтю 428 виключено на підставі Закону [N 3351-XII](#) від 30.06.93) (Статтю 429 виключено на підставі Указу ПВР [N 1851-IX](#) від 23.03.77)

[Стаття 430.](#) Порухення справи прокурором

Визнавши матеріали про злочини, перелічені в статті 425 цього Кодексу, достатніми для розгляду в судовому засіданні, прокурор виносить постанову про порушення кримінальної справи, обирає щодо правопорушника в необхідних випадках запобіжний захід і складає обвинувальний висновок та направляє справу до суду або повертає матеріали для провадження досудового слідства, а в разі відсутності підстав до порушення кримінальної справи відмовляє в її порушенні.

(Стаття 430 в редакції Указу ПВР [N 8627-X](#) від 20.03.85, із змінами, внесеними згідно із Законами [N 2464-XII](#) від 17.06.92, [N 3351-XII](#) від 30.06.93, в редакції Закону [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

[Стаття 431.](#) Розгляд справи в суді

Справи про злочини, перелічені в статті 425 цього Кодексу, підлягають розгляду в суді не пізніше як у десятиденний строк з моменту надходження матеріалів до суду. При розгляді таких справ суд вправі повернути їх для провадження досудового слідства, якщо виникає необхідність з'ясування істотних додаткових обставин, які не можуть бути встановлені в судовому засіданні.

(Стаття 431 в редакції Указу ПВР [N 8627-X](#) від 20.03.85, із змінами, внесеними згідно із Законом [N 3351-XII](#) від 30.06.93)

Розділ восьмий

ПРОВАДЖЕННЯ В СПРАВАХ ПРО ЗЛОЧИНИ НЕПОВНОЛІТНІХ

(Кодекс доповнено розділом восьмим згідно з Указом ПВР [N 117-VIII](#) від 30.08.71)

Г л а в а 36

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВАДЖЕННЯ В СПРАВАХ ПРО ЗЛОЧИНИ НЕПОВНОЛІТНІХ

[Стаття 432.](#) Порядок провадження в справах про злочини неповнолітніх

Порядок провадження в справах про злочини неповнолітніх визначається загальними правилами цього Кодексу і, крім того, статтями цієї глави.

Положення цієї глави застосовуються в справах про злочини осіб, які на момент провадження в кримінальній справі не досягли вісімнадцятирічного віку.

[Стаття 433.](#) Обставини, що підлягають встановленню в справах про злочини неповнолітніх

При провадженні досудового слідства та розгляді в суді справи про злочини неповнолітнього, крім обставин, зазначених у статті 64 цього Кодексу, необхідно також з'ясувати:

- 1) вік неповнолітнього (число, місяць, рік народження);
- 2) стан здоров'я та загального розвитку неповнолітнього. При наявності даних про розумову відсталість неповнолітнього, не пов'язану з душевним захворюванням, повинно бути також з'ясовано, чи міг він повністю усвідомлювати значення своїх дій і в якій мірі міг керувати ними;
- 3) характеристику особи неповнолітнього;
- 4) умови життя та виховання неповнолітнього;
- 5) обставини, що негативно впливали на виховання неповнолітнього;
- 6) наявність дорослих підмовників та інших осіб, які втягнули неповнолітнього в злочинну діяльність.

Для встановлення зазначених обставин мають бути допитані як свідки батьки неповнолітнього та інші особи, які можуть дати потрібні відомості, а також витребувані необхідні документи і проведені інші слідчі та судові дії.

У необхідних випадках для встановлення стану загального розвитку неповнолітнього, рівня його розумової відсталості та з'ясування питання, чи міг він повністю усвідомлювати значення своїх дій і в якій мірі міг керувати ними, повинна бути проведена експертиза спеціалістами в галузі дитячої та юнацької психології (психолог, педагог) або зазначені питання можуть бути поставлені на вирішення експерта-психіатра.

[Стаття 434.](#) Затримання та взяття під варту неповнолітнього

Затримання та взяття під варту як запобіжний захід можуть застосовуватися до неповнолітнього лише у виняткових випадках, коли це викликається тяжкістю злочину у вчиненні якого він обвинувачується, при наявності підстав і в порядку, що встановлені статтями 106, 148, 150, 155 і 157 цього Кодексу.

Про затримання і взяття під варту неповнолітнього обов'язково сповіщаються його батьки чи особи, що їх замінюють.

(Стаття 434 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР [N 3084-IX](#) від 16.02.78, [N 6834-X](#) від 16.04.84, із Законом [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001) (Статтю 435 виключено на підставі Указу ПВР [N 6834-X](#) від 16.04.84)

Стаття 436. Віддання неповнолітнього під нагляд батьків, опікунів, піклувальників або адміністрації дитячої установи До неповнолітніх обвинувачених, крім запобіжних заходів, передбачених статтею 149 цього Кодексу, може застосовуватися передача їх під нагляд батьків, опікунів чи піклувальників, а до неповнолітніх, які виховуються в дитячій установі - передача їх під нагляд адміністрації цієї установи.

Від батьків, опікунів, піклувальників або адміністрації дитячої установи в цих випадках відбирається письмове зобов'язання про забезпечення ними належної поведінки неповнолітнього та його явки до слідчого, прокурора і суду. При цьому зазначені особи попереджаються про характер обвинувачення, пред'явленого неповнолітньому, і про їх відповідальність в разі неявки його до слідчого, прокурора або до суду. При порушенні цього зобов'язання до батьків, опікунів і піклувальників може бути застосоване грошове стягнення в розмірі до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян в порядку, передбаченому статтею 153 цього Кодексу.

(Стаття 436 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

Стаття 437. Порядок виклику неповнолітнього обвинуваченого

Неповнолітній обвинувачений викликається до слідчого, прокурора чи до суду, як правило, через його батьків або інших законних представників. Інший порядок виклику допускається лише у випадку, коли це обумовлюється обставинами справи.

Неповнолітній, який перебуває під вартою, викликається через адміністрацію місця попереднього ув'язнення.

Стаття 438. Пред'явлення обвинувачення і допит неповнолітнього обвинуваченого

Пред'явлення обвинувачення неповнолітньому та його допит провадяться за правилами, передбаченими статтями 140, 141, 142 і 143 цього Кодексу, у присутності захисника.

В разі, коли неповнолітній не досяг шістнадцяти років або якщо неповнолітнього визнано розумово відсталим, при пред'явленні йому обвинувачення та його допиті за розсудом слідчого чи прокурора або за клопотанням захисника можуть бути присутні педагог або лікар, батьки чи інші законні представники неповнолітнього.

Слідчий роз'яснює педагогу або лікарю, батькам чи іншим законним представникам неповнолітнього, які присутні при пред'явленні обвинувачення та допиті, їх право задавати обвинуваченому запитання і викладати свої зауваження.

Запитання, поставлені обвинуваченому згаданими особами, та їх зауваження заносяться до протоколу допиту. Слідчий вправі відвести поставлене запитання, але відведене запитання повинно бути занесено до протоколу.

Стаття 439. Виділення справи про злочин неповнолітнього в окреме провадження

Якщо неповнолітній брав участь у вчиненні злочину разом з дорослим, в кожному випадку повинна бути з'ясована можливість виділення справи про неповнолітнього в окреме провадження в стадії досудового слідства з додержанням вимог статті 26 цього Кодексу.

В разі, коли неповнолітній обвинувачений притягається до відповідальності в одній справі з дорослим, до нього застосовуються правила цієї глави.

Стаття 440. Пред'явлення матеріалів справи неповнолітньому обвинуваченому

Оголошення неповнолітньому обвинуваченому про закінчення досудового слідства і пред'явлення йому для ознайомлення матеріалів справи провадяться за правилами, передбаченими статтями 218, 219, 220, 221 і 222 цього Кодексу, з участю захисника.

При оголошенні неповнолітньому обвинуваченому про закінчення слідства і пред'явленні йому матеріалів справи з дозволу слідчого може бути присутній законний представник неповнолітнього.

Стаття 441. Участь законного представника неповнолітнього підсудного в судовому розгляді

В судові засідання викликаються батьки або інші законні представники неповнолітнього підсудного.

Законний представник підсудного має право заявляти відводи і клопотання, подавати докази, брати участь в дослідженні доказів. Зазначені права роз'яснюються законному представникові підсудного у підготовчій частині судового засідання.

При необхідності допитати батьків або інших законних представників неповнолітнього як свідків суд заслуховує їх показання. Законні представники підсудного перебувають в залі судового засідання протягом всього судового розгляду.

У виняткових випадках, коли участь законного представника в судовому засіданні може завдати шкоди інтересам неповнолітнього підсудного, суд вправі своєю мотивованою ухвалою обмежити участь законного представника в тій чи іншій частині судового засідання або усунути його від участі в судовому розгляді і допустити замість нього іншого законного представника неповнолітнього підсудного.

Неявка законного представника підсудного не зупиняє розгляду справи, якщо суд не визнає його участь необхідною.

Стаття 442. Участь у судовому розгляді представників служби у справах неповнолітніх та міліції у справах неповнолітніх

Про час і місце розгляду справи неповнолітнього суд повідомляє службу у справах неповнолітніх та міліцію у справах неповнолітніх. Суд вправі викликати в судові засідання представників служби у справах неповнолітніх та міліції у справах неповнолітніх.

Представник служби у справах неповнолітніх у судовому засіданні вправі заявляти клопотання, ставити запитання підсудному, його законним представникам, потерпілому, свідкам, експертів та спеціалістів, висловлювати думку з приводу найбільш доцільної форми перевиховання підсудного. Зазначені права роз'яснюються представникові служби у справах неповнолітніх у підготовчій частині судового засідання.

Представник міліції у справах неповнолітніх має право бути присутнім у залі судового засідання і з дозволу суду дає пояснення.

Названі в цій статті особи у необхідних випадках можуть бути допитані як свідки.

(Стаття 442 в редакції Указу ПВР [N 6834-X](#) від 16.04.84, із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

Стаття 443. Участь у судовому розгляді представників підприємств, установ і організацій

Про час і місце розгляду справи неповнолітнього суд повідомляє підприємство, установу та організацію, в яких навчався чи працював неповнолітній, а в разі потреби й інші організації. Суд вправі викликати в судові засідання представників цих організацій, а також представників громадських організацій за місцем роботи батьків, опікуна або піклувальника підсудного.

Представники зазначених організацій мають право бути присутніми в залі судового засідання і з дозволу суду дають пояснення. В необхідних випадках вони можуть бути допитані як свідки.

(Стаття 443 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР [N 6834-X](#) від 16.04.84)

Стаття 444. Видалення неповнолітнього підсудного з залу судового засідання

Суд, вислухавши думку захисника і законного представника підсудного та прокурора, вправі своєю ухвалою видалити неповнолітнього з залу судового засідання на час дослідження обставин, що можуть негативно вплинути на неповнолітнього. Якщо обставини, які досліджувалися у відсутності неповнолітнього підсудного, пов'язані з його обвинуваченням, головуєчий повідомляє про них підсудного після повернення його до залу судового засідання.

(Стаття 444 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2857-XII](#) від 15.12.92)

Стаття 445. Питання, що вирішуються судом при постановленні вироку

При постановленні вироку, крім питань, зазначених у статті 324 цього Кодексу, суд зобов'язаний в разі звільнення неповнолітнього від відбування покарання з випробуванням чи застосування до нього покарання, не зв'язаного з позбавленням волі, обговорити питання про необхідність призначення неповнолітньому громадського вихователя.

(Стаття 445 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР [N 1851-IX](#) від 23.03.77, [N 6834-X](#) від 16.04.84, в редакції Закону [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

Стаття 446. Зміст вироку

У вироку в справі неповнолітнього, крім даних, передбачених статтями 333, 334 і 335 цього Кодексу, повинно бути зазначено: у мотивувальній частині - підстави, з яких суд вважає необхідним призначення громадського вихователя;

у резолютивній частині - про необхідність призначення громадського вихователя у випадках застосування покарання, не зв'язаного з позбавленням волі, або звільнення від покарання з випробуванням відповідно до статті [104](#) Кримінального кодексу України.
(Стаття 446 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР [N 1851-IX](#) від 23.03.77, [N 6834-X](#) від 16.04.84, Законом [N 2670-III](#) від 12.07.2001) (Стаття 446-1 виключено на підставі Указу ПВР [N 6834-X](#) від 16.04.84)

[Стаття 447](#). Порядок застосування до неповнолітнього примусових заходів виховного характеру

Коли суд при розгляді кримінальної справи, що надійшла з обвинувальним висновком, прийде до висновку про можливість виправлення неповнолітнього, який вчинив злочин невеликої або середньої тяжкості, без застосування кримінального покарання, він виносить ухвалу, а суддя - постанову про закриття кримінальної справи і вирішує питання про застосування до неповнолітнього одного з примусових заходів виховного характеру, передбачених частиною другою статті [105](#) Кримінального кодексу України.

Справу, що надійшла до суду від прокурора в порядку, передбаченому статтею 7-3 або 9 цього Кодексу, народний суддя або голова суду, якщо він згоден з рішенням, прийнятим слідчим або прокурором, признає до розгляду в судовому засіданні у строк не пізніше десяти днів, а в разі незгоди - повертає прокурору мотивованою постановою.

Розгляд справ, зазначених у частині другій цієї статті, провадиться у відкритому судовому засіданні з обов'язковою участю прокурора і захисника. При цьому заслуховуються пояснення неповнолітнього, його законного представника, перевіряються докази, які доводять або спростовують вчинення даною особою суспільно небезпечного діяння, а також перевіряються інші обставини, які мають істотне значення для вирішення питання про застосування примусового заходу виховного характеру. Під час розгляду справи ведеться протокол судового засідання. Після закінчення судової перевірки справи свої думки висловлюють прокурор, потім захисник.

В разі наявності достатніх підстав вважати, що особа, яка підлягає за ухвалою суду направленню до спеціального навчально-виховного закладу, буде займатися протиправною діяльністю, а також з метою забезпечення виконання своєї ухвали суд вправі тимчасово, строком до 30 діб, помістити цю особу у приймальник-розподільник для неповнолітніх, який доставляє її до спеціального навчально-виховного закладу.

(Стаття 447 із змінами, внесеними згідно із Законами [N 2464-XII](#) від 17.06.92, [N 3787-XII](#) від 23.12.93, [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

[Стаття 448](#). Питання, які підлягають вирішенню судом у справах про застосування примусових заходів виховного характеру

Заслухавши у судовому засіданні думки прокурора і захисника щодо справи, яка надійшла згідно з пунктом 1 статті 232-1 цього Кодексу, суд виходить у нарадчу кімнату для винесення ухвали або постанови, де вирішує такі питання:

- 1) чи мало місце суспільно небезпечне діяння, з приводу якого провадилося досудове слідство;
- 2) чи винна у цьому діянні особа, щодо якої розглядається справа;
- 3) який саме примусовий захід виховного характеру з передбачених частиною другою статті [105](#) Кримінального кодексу України має бути застосовано до цієї особи.

За результатами розгляду цих справ суд виносить ухвалу.

(Кодекс доповнено статтею 448 згідно із Законом [N 3787-XII](#) від 23.12.93, із змінами, внесеними згідно із Законом [N 2670-III](#) від 12.07.2001)

[Стаття 449](#). Оскарження ухвали, постанови суду про застосування примусових заходів виховного характеру

На ухвалу, постанову винесену судом у порядку, передбаченому статтями 447 і 448 цього Кодексу, може бути подано апеляційну скаргу у загальному порядку.

(Кодекс доповнено статтею 449 згідно із Законом [N 3787-XII](#) від 23.12.93, із змінами, внесеними згідно із Законами [N 2533-III](#) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001, [N 2670-III](#) від 12.07.2001, [N 2453-VI](#) від 07.07.2010 - зміни щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вводяться в дію післяпочатку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ - з 1 листопада 2010 року)

Розділ дев'ятий

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВАХ

(Назва розділу дев'ятого в редакції Закону [N 3529-VI](#) від 16.06.2011)

Глава 37

ВИДАЧА ОСОБИ (ЕКСТРАДИЦІЯ)

[Стаття 450](#). Визначення термінів

Видача особи (екстрадиція) - видача особи державі, компетентними органами якої ця особа розшукується для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку. Екстрадиція включає офіційний запит про видачу особи, її встановлення на території однієї держави, перевірку обставин, що можуть перешкоджати видачі, а також прийняття рішення за запитом та фактичну передачу такої особи іншій державі, компетентні органи якої звернулися із запитом про видачу.

Екстрадиційна перевірка - діяльність визначених законом органів щодо встановлення та дослідження визначених міжнародним договором України, іншими актами законодавства України обставин, що можуть перешкоджати видачі особи (екстрадиції), яка вчинила злочин.

Екстрадиційний арешт - взяття особи під варту з метою забезпечення її видачі (екстрадиції).

Тимчасовий арешт - взяття особи, затриманої за підозрою у вчиненні злочину за межами України, під варту на строк, визначений цим Кодексом або міжнародним договором України, до отримання запиту про видачу (екстрадицію).

Тимчасова видача - видача на певний строк особи, яка відбуває покарання на території однієї держави, іншій державі для проведення процесуальних дій з її участю та притягнення до кримінальної відповідальності, з метою запобігання закінченню строків давності або втрати доказів у кримінальній справі.

[Стаття 451](#). Загальні умови видачі особи (екстрадиції)

Запит про видачу особи (екстрадицію) направляється за умови, якщо за законом України хоча б за один із злочинів, у зв'язку з якими запитується видача, передбачено покарання у виді позбавлення волі на максимальний строк не менше одного року або особу засуджено до покарання у виді позбавлення волі і невідбутий строк становить не менше чотирьох місяців.

Запит компетентного органу іноземної держави про видачу може розглядатися лише у разі дотримання вимог, передбачених частиною першою цієї статті.

Запити про тимчасову видачу і транзитне перевезення направляються та розглядаються у такому самому порядку, як і запити про видачу особи (екстрадицію).

[Стаття 452](#). Центральні органи щодо видачі особи (екстрадиції)

Центральними органами щодо видачі особи (екстрадиції), якщо інше не передбачено міжнародним договором України, є відповідно Генеральна прокуратура України та Міністерство юстиції України.

Генеральна прокуратура України є центральним органом щодо видачі (екстрадиції) обвинувачених (підозрюваних) у справах на стадії досудового слідства.

Міністерство юстиції України є центральним органом щодо видачі (екстрадиції) підсудних (засуджених) у справах на стадії судового розгляду або виконання вироку.

Центральні органи щодо видачі особи (екстрадиції) відповідно до цього Кодексу:

- 1) звертаються до компетентних органів іноземних держав із запитами про видачу особи (екстрадицію), тимчасову видачу або транзитне перевезення;
- 2) розглядають запити компетентних органів іноземних держав про видачу (екстрадицію), тимчасову видачу або транзитне перевезення та приймають рішення щодо них;

- 3) організують проведення екстрадиційної перевірки;
- 4) організують прийом-передачу осіб, щодо яких прийнято рішення про видачу (екстрадицію), тимчасову видачу чи транзитне перевезення;
- 5) здійснюють інші повноваження, визначені цим розділом або міжнародним договором про видачу особи (екстрадицію).

Стаття 453. Порядок підготовки документів та направлення запитів

Документи про видачу особи в Україну готує орган досудового слідства чи суд, у провадженні якого перебуває кримінальна справа або яким постановлено вирок, з дотриманням вимог, передбачених цим Кодексом та відповідним міжнародним договором України.

Документи складаються у письмовій формі і повинні містити дані про особу, видача якої вимагається, обставини і кваліфікацію вчиненого нею злочину. До них додаються:

- 1) копія постанови судді про взяття особи під варту або про дачу дозволу на її затримання і доставку в суд під вартою або копія вироку з підтвердженням про набрання ним законної сили;
- 2) копія постанови про притягнення особи як обвинуваченого, якщо у справі не винесено вирок;
- 3) копія постанови про розшук особи;
- 4) текст статті [Кримінального кодексу України](#), згідно з якою кваліфікується вчинений злочин;
- 5) документи про громадянство розшукуваної особи;
- 6) довідка про частину невідбутого покарання, якщо запитується видача особи, яка вже відбула частину призначеного покарання;
- 7) інші відомості, передбачені міжнародним договором України, який також чинний для іноземної держави, на території якої встановлено розшукувану особу.

Документи підписуються слідчим або суддею, засвідчуються печаткою відповідного органу та перекладаються мовою, передбаченою міжнародним договором України.

Документи про видачу особи (екстрадицію) передаються до відповідного центрального органу через прокуратуру Автономної Республіки Крим, області, міст Києва і Севастополя, військову прокуратуру регіону України та Військово-Морських Сил України (далі у цьому розділі - прокуратура області) у десятиденний строк з дня затримання особи на території іноземної держави. У зазначений строк Генеральній прокуратурі України безпосередньо передаються документи про видачу особи (екстрадицію) слідчих підрозділів у складі Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Державної податкової адміністрації України.

Центральний орган за наявності підстав, передбачених міжнародним договором України, звертається до компетентного органу іноземної держави із запитом про видачу особи в Україну. Запит про видачу направляється керівником центрального органу або його заступником протягом п'яти днів з дня отримання документів органу досудового слідства чи суду.

Стаття 454. Межі кримінальної відповідальності виданої особи

Видана в Україну особа може бути притягнена до кримінальної відповідальності або щодо неї може бути виконано вирок суду лише за ті злочини, за які здійснена видача (екстрадиція).

Обмеження, висловлені компетентним органом іноземної держави при прийнятті рішення про видачу особи в Україну, є обов'язковими при прийнятті відповідних процесуальних рішень органом досудового слідства, прокурором або судом.

Якщо застереження компетентного органу іноземної держави щодо обмежень у видачі особи стосується виконання вироку, суд, який ухвалив вирок, вирішує питання про приведення його до виконання лише за ті діяння, за які відбулася видача.

У разі вчинення особою до її видачі (екстрадиції) іншого злочину, не зазначеного у запиті про видачу, притягти таку особу до кримінальної відповідальності або виконати вирок суду за цей злочин можна лише після отримання згоди компетентного органу іноземної держави, що видала особу.

Запит про надання такої згоди готується та надсилається в порядку, передбаченому статтею 453 цього Кодексу для запиту про видачу особи (екстрадицію).

У разі притягнення особи до кримінальної відповідальності за злочин, вчинений нею після видачі, отримання такої згоди не вимагається.

Стаття 455. Зарахування строку тримання виданої особи під вартою

Час тримання особи під вартою на території іноземної держави, а також час її етапування зараховуються до загального строку відбування покарання, призначеного вироком суду.

Стаття 456. Інформування про результати провадження у справі стосовно виданої особи

Про результати провадження у справі стосовно виданої особи центральний орган інформує компетентний орган іноземної держави, який прийняв рішення про видачу (екстрадицію).

Стаття 457. Тимчасова видача

У разі необхідності запобігання закінченню строків давності притягнення до кримінальної відповідальності або втраті доказів у кримінальній справі слідчий або суд, у провадженні якого знаходиться кримінальна справа, готує документи про тимчасову видачу. Зазначені документи, а також підготовлений на їх підставі запит про тимчасову видачу надсилаються компетентному органу іноземної держави в порядку, передбаченому статтею 453 цього Кодексу.

У разі задоволення компетентним органом іноземної держави запиту про тимчасову видачу така особа має бути повернута до відповідної іноземної держави у погоджений строк.

У разі необхідності орган досудового слідства чи суд, у провадженні якого перебуває кримінальна справа, готує документи про продовження строку тимчасової видачі, що надсилаються відповідному центральному органу не пізніше як за двадцять днів до закінчення строку тимчасової видачі.

Стаття 458. Особливості тримання під вартою

Рішення компетентного органу іноземної держави про взяття особи під варту або призначення їй покарання у виді позбавлення волі є підставою для тримання осіб під вартою на території України, які:

- 1) транзитно перевозяться територією України;
- 2) тимчасово видані в Україну.

Стаття 459. Особливості участі захисника у процесі видачі особи (екстрадиції)

Розшукувана іноземною державою особа має право на захисника на будь-якому етапі її видачі (екстрадиції), але не пізніше як з моменту затримання.

З моменту допуску захисника до участі у справі він має права, передбачені пунктами 1, 2, 3, 6, 10, 11, 12 частини другої статті 48 цього Кодексу.

Реалізація прав захисника, передбачених пунктами 7, 8, 13 частини другої статті 48 цього Кодексу, а також обов'язків захисника, передбачених цим Кодексом, здійснюється у межах, пов'язаних з розглядом та вирішенням запиту про видачу особи (екстрадицію).

Орган дізнання, який затримав таку особу, може призначити захисника у випадках і порядку, передбачених цим Кодексом, через адвокатське об'єднання. Вимога про призначення захисника є обов'язковою для керівника адвокатського об'єднання.

Стаття 460. Особливості участі перекладача у процесі видачі особи (екстрадиції)

На будь-якому етапі видачі особи (екстрадиції) орган дізнання, який затримав таку особу, суд або орган, який проводить екстрадиційну перевірку, може запросити перекладача, якщо така особа не володіє мовою, якою здійснюється провадження, чи є необхідність для забезпечення перекладу документів.

Стаття 461. Особливості затримання особи, яка вчинила злочин за межами України

Затримання на території України особи, яка розшукується іноземною державою у зв'язку із вчиненням злочину, здійснюється органом дізнання.

Про затримання негайно інформується прокурор, який здійснює нагляд за додержанням законів органом дізнання, що здійснив затримання. Повідомлення прокурору, до якого додається копія протоколу затримання, повинно містити докладну інформацію щодо підстав та мотивів затримання.

Прокурор, отримавши повідомлення, перевіряє законність затримання особи, яка розшукується компетентними органами іноземних держав, та негайно інформує прокуратуру області.

Про затримання таких осіб прокуратура області протягом сімдесяти двох годин після затримання повідомляє відповідний центральний орган, який протягом трьох днів інформує компетентний орган іноземної держави.

Про кожен випадок затримання громадянина іноземної держави, який вчинив злочин за межами України, прокуратура області також повідомляє Міністерство закордонних справ України.

Затримана особа негайно звільняється у разі, якщо:

- 1) протягом сімдесяти двох годин з моменту затримання їй не вручено вмотивованого рішення суду про застосування тимчасового або екстрадиційного арешту;
- 2) встановлено обставини, за наявності яких видача (екстрадиція) не здійснюється.

Порядок затримання таких осіб та розгляду скарг про їх затримання здійснюється відповідно до статті 106 цього Кодексу з урахуванням особливостей, встановлених цим розділом.

[Стаття 462.](#) Тимчасовий арешт

До затриманої особи, яка вчинила злочин за межами України, застосовується тимчасовий арешт на 40 діб або інший встановлений відповідним міжнародним договором України строк до надходження запиту про її видачу.

У разі якщо максимальний строк тимчасового арешту, передбачений частиною першою цієї статті, закінчився, а запит про видачу цієї особи не надійшов, особа підлягає негайному звільненню з-під арешту.

Орган дізнання, який затримав особу, вносить за згодою прокурора до суду за місцем затримання подання про застосування тимчасового арешту. Таке саме подання має право внести прокурор.

До подання додаються:

- 1) протокол затримання особи;
- 2) документи, що містять дані про вчинення особою злочину на території іноземної держави та обрання щодо неї запобіжного заходу компетентним органом іноземної держави;
- 3) документи, що підтверджують особу затриманого.

Подання має бути розглянуто протягом сімдесяти двох годин з моменту затримання особи.

При розгляді подання суддя встановлює особу затриманого, пропонує йому зробити заяву, перевіряє наявність документів, передбачених пунктом 2 частини третьої цієї статті, вислуховує думку прокурора, інших учасників і виносить постанову про:

- 1) застосування тимчасового арешту;
- 2) відмову в застосуванні тимчасового арешту, якщо для його обрання немає підстав.

На постанову судді до апеляційного суду прокурором, особою, до якої застосовано тимчасовий арешт, її захисником чи законним представником протягом трьох діб з дня винесення постанови може бути подана апеляція. Подання апеляції на постанову судді не зупиняє набрання нею законної сили та її виконання. Ухвала апеляційного суду оскарженню не підлягає.

Звільнення особи з-під тимчасового арешту у зв'язку з несвоєчасним надходженням до центрального органу запиту про видачу не перешкоджає застосуванню до неї екстрадиційного арешту в разі отримання в подальшому такого запиту.

У разі надходження запиту про видачу особи (екстрадицію) до закінчення призначеного їй судом строку тимчасового арешту постановою судді про застосування тимчасового арешту втрачає юридичну силу з моменту винесення судом постанови про застосування екстрадиційного арешту щодо цієї особи.

(Стаття 462 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 3453-VI](#) від 02.06.2011)

[Стаття 463.](#) Екстрадиційний арешт

Після надходження запиту компетентного органу іноземної держави про видачу особи за дорученням (зверненням) центрального органу прокурор вносить подання про її екстрадиційний арешт до суду за місцем тримання особи під вартою.

Разом із поданням на розгляд суду подаються:

- 1) копія запиту компетентного органу іноземної держави про видачу особи (екстрадицію), засвідчена центральним органом;
- 2) документи про громадянство особи;
- 3) наявні матеріали екстрадиційної перевірки.

Матеріали, що подаються до суду, мають бути перекладені державною мовою або іншою мовою, передбаченою міжнародним договором України.

Після одержання подання суддя встановлює особу, пропонує їй зробити заяву, перевіряє запит про видачу та наявні матеріали екстрадиційної перевірки, вислуховує думку прокурора, інших учасників і виносить постанову про:

- 1) застосування екстрадиційного арешту;
- 2) відмову в застосуванні екстрадиційного арешту, якщо для його обрання немає підстав.

При розгляді подання суддя не досліджує питання про винуватість та не перевіряє законність процесуальних рішень, прийнятих компетентними органами іноземної держави у справі стосовно особи, щодо якої надійшов запит про видачу.

На постанову судді до апеляційного суду прокурором, особою, щодо якої застосовано екстрадиційний арешт, її захисником чи законним представником протягом трьох діб з дня винесення постанови може бути подана апеляція. Подання апеляції на постанову судді не зупиняє набрання нею законної сили та її виконання. Ухвала апеляційного суду оскарженню не підлягає.

Екстрадиційний арешт застосовується до вирішення питання про видачу особи (екстрадицію) та її фактичної передачі, але не може тривати більше вісімнадцяти місяців.

У межах цього терміну суддя за місцем тримання особи під вартою за поданням прокурора не рідше одного разу на два місяці перевіряє наявність підстав для подальшого тримання особи під вартою або її звільнення.

За скаргою особи, до якої застосовано екстрадиційний арешт, або її захисника чи законного представника суддя за місцем тримання особи під вартою не частіше одного разу на місяць перевіряє наявність підстав для звільнення особи з-під варті.

У разі якщо максимальний строк екстрадиційного арешту, передбачений частиною сьомою цієї статті, закінчився, а питання щодо видачі особи (екстрадиції) та її фактичної передачі центральним органом не вирішено, особа підлягає негайному звільненню з-під арешту.

Звільнення особи з-під екстрадиційного арешту судом не перешкоджає повторному його застосуванню з метою фактичної передачі особи іноземній державі на виконання рішення про видачу, якщо інше не передбачено міжнародним договором України.

У разі звільнення особи з-під варті судом прокурор області або його заступник за погодженням з відповідним центральним органом виносить постанову про застосування інших необхідних заходів для запобігання втечі особи та забезпечення у подальшому її видачі.

Такі заходи мають бути достатніми, щоб гарантувати можливість виконання рішення про видачу особи (екстрадицію), і можуть, зокрема, передбачати заставу, встановлення обмежень пересування особи та контролю за місцем її перебування. Застосування застави та встановлення

обмежень пересування особи здійснюються у порядку, передбаченому статтями 981, 151 та 154-1 цього Кодексу, з урахуванням особливостей цього розділу.

Про винесення постанови прокурор області або його заступник повідомляє особу, щодо якої вона винесена, її захисника або законного представника.

Виконання постанови може доручатися прокурором області або його заступником органам дізнання.

(Стаття 463 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 3453-VI](#) від 02.06.2011)

Стаття 464. Припинення тимчасового або екстрадиційного арешту

Тимчасовий або екстрадиційний арешт припиняється у разі, якщо:

- 1) центральний орган у передбачені міжнародним договором України строки не отримав запит про видачу особи (екстрадицію);
- 2) під час екстрадиційної перевірки встановлено обставини, за наявності яких видача особи (екстрадиція) не здійснюється;
- 3) компетентний орган іноземної держави відмовився вимагати видачу особи;
- 4) центральним органом прийнято рішення про відмову у видачі особи (екстрадиції).

Звільнення особи з-під варті здійснюється прокурором області або його заступником за дорученням (зверненням) центрального органу, а у випадку, передбаченому пунктом 2 частини першої цієї статті, за погодженням з відповідним центральним органом. Копія постанови про звільнення з-під варті надсилається начальнику місця попереднього ув'язнення та суду, який приймав рішення про застосування тимчасового або екстрадиційного арешту.

Стаття 465. Проведення екстрадиційної перевірки

Екстрадиційна перевірка обставин, що можуть перешкоджати видачі особи, проводиться центральним органом або за його дорученням (зверненням) прокуратурою області.

Екстрадиційна перевірка здійснюється протягом тридцяти днів. Цей строк може бути продовжено відповідним центральним органом.

Матеріали екстрадиційної перевірки разом із висновком щодо такої перевірки надсилаються відповідному центральному органу.

Стаття 466. Відмова у видачі особи (екстрадиції)

У видачі особи іноземній державі відмовляється у разі, якщо:

- 1) особа, стосовно якої надійшов запит про видачу, відповідно до законів України на час прийняття рішення про видачу (екстрадицію) є громадянином України або особою без громадянства, що постійно проживає в Україні;
- 2) злочин, за який запитано видачу, не передбачає покарання у виді позбавлення волі за законом України;
- 3) закінчилися передбачені законом України строки давності притягнення особи до кримінальної відповідальності за злочин, за який запитано видачу;
- 4) компетентний орган іноземної держави не надав на вимогу центрального органу додаткових матеріалів або даних, без яких неможливе прийняття рішення за запитом про видачу (екстрадицію);
- 5) видача особи (екстрадиція) суперечить зобов'язанням України за міжнародними договорами України;
- 6) наявні інші підстави, передбачені міжнародним договором України.

Біженець чи особа, яка потребує додаткового захисту або якій надано тимчасовий захист, не може бути видана іноземній державі, де її життю або свободі загрожує небезпека за ознаками раси, віросповідання, національності, громадянства (підданства), належності до певної соціальної групи або політичних переконань, або іноземній державі, з якої вона може бути вислана або примусово повернута до таких іноземних держав, а також іноземній державі, де вона може зазнати катувань чи інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведінки і покарання.

У разі відмови у видачі з мотивів громадянства та з підстав, передбачених частиною другою цієї статті, або з інших підстав, що не виключають провадження у справі, за клопотанням компетентного органу іноземної держави Генеральна прокуратура України надає доручення органу досудового слідства здійснити розслідування кримінальної справи стосовно цієї особи в порядку, передбаченому цим Кодексом.

(Стаття 466 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 5290-VI](#) від 18.09.2012)

Стаття 467. Рішення за запитом про видачу особи (екстрадицію)

Після вивчення матеріалів екстрадиційної перевірки центральний орган приймає рішення про видачу особи (екстрадицію) або відмову у видачі (екстрадиції) іноземній державі. Рішення виносить керівником центрального органу або його заступником.

Про своє рішення центральний орган повідомляє компетентний орган іноземної держави, а також особу, щодо якої воно прийнято.

У разі прийняття рішення про видачу (екстрадицію) такій особі вручається його копія. Якщо впродовж семи днів зазначене рішення не оскаржено до суду, організовується фактична видача цієї особи компетентним органам іноземної держави.

Стаття 468. Порядок оскарження рішення про видачу особи (екстрадицію)

Рішення про видачу особи (екстрадицію) може бути оскаржено особою, стосовно якої воно прийняте, її захисником чи законним представником до місцевого суду за місцем тримання такої особи під вартою.

У разі якщо скаргу на рішення про видачу подає особа, яка перебуває під вартою, начальник місця попереднього ув'язнення негайно надсилає скаргу до суду і повідомляє про це прокуратуру області.

Після прийняття до свого провадження скарги на рішення про видачу (екстрадицію) суд призначає її до розгляду та повідомляє про це відповідний центральний орган і прокуратуру області.

Прокуратура області на вимогу суду надсилає матеріали, які підтверджують законність і обґрунтованість рішення про видачу особи.

Розгляд скарги здійснюється суддею одноособово протягом десяти днів з дня її надходження до суду. Судовий розгляд проводиться за участю прокурора, особи, щодо якої прийнято рішення про видачу, її захисника чи законного представника, якщо він бере участь у справі.

При розгляді скарги суддя не досліджує питання про винуватість та не перевіряє законність процесуальних рішень, прийнятих компетентними органами іноземної держави у справі стосовно особи, щодо якої надійшов запит про видачу (екстрадицію).

За результатами розгляду суддя приймає вмотивовану постанову, якою:

- 1) залишає скаргу без задоволення;
- 2) задовольняє скаргу і скасовує рішення про видачу (екстрадицію).

Після набрання постановою судді про скасування рішення про видачу (екстрадицію) законної сили особа негайно звільняється з-під варті.

На постанову судді до апеляційного суду прокурором, який брав участь у розгляді справи судом першої інстанції, особою, щодо якої прийнято рішення, її захисником чи законним представником протягом семи днів з дня винесення постанови може бути подана апеляція. Подання апеляції на постанову судді зупиняє набрання нею законної сили та її виконання.

Рішення суду апеляційної інстанції може бути оскаржено лише прокурором і з мотивів неправильного застосування судом норм міжнародних договорів України, якщо скасування рішення про видачу (екстрадицію) перешкоджає подальшому провадженню у справі щодо особи, видача якої запитувалася іноземною державою.

(Стаття 468 із змінами, внесеними згідно із Законом [N 3453-VI](#) від 02.06.2011)

Стаття 469. Відстрочка передачі

Після прийняття рішення про видачу особи (екстрадицію) центральний орган може відстрочити фактичну передачу особи до іноземної держави у разі, якщо:

- 1) особа, щодо якої прийнято рішення про видачу (екстрадицію), притягається до кримінальної відповідальності або відбуває покарання у виді позбавлення чи обмеження волі за інший злочин на території України - до закінчення досудового розслідування або судового розгляду справи,

відбуття покарання чи звільнення від покарання з будь-яких законних підстав;

2) особа, щодо якої надійшов запит про видачу, тяжко хворіє і за станом здоров'я не може бути видана без шкоди її здоров'ю - до її видужання. Після прийняття рішення про відстрочку передачі прокуратура області за дорученням (зверненням) центрального органу здійснює нагляд за процесом відбування особою покарання або контролює хід її лікування.

У разі відсутності підстав для відстрочки фактичної передачі особи, передбачених частиною першою цієї статті, прокуратура області забезпечує застосування екстрадиційного арешту в порядку, визначеному статтею 463 цього Кодексу.

Якщо у період відстрочки настали обставини, які можуть перешкоджати видачі особи, центральний орган має право переглянути своє рішення про видачу (екстрадицію).

Стаття 470. Фактична передача особи

З метою фактичної передачі особи, щодо якої прийнято рішення про видачу (екстрадицію), центральний орган після набрання чинності цим рішенням надає відповідні доручення (направляє звернення) компетентним органам України.

Передача особи має бути здійснена протягом п'ятнадцяти днів з дати, встановленої для її передачі. Цей строк може бути продовжено центральним органом до тридцяти днів, після чого особа підлягає звільненню з-під варти.

Якщо компетентний орган іноземної держави з не залежних від нього обставин не може прийняти таку особу, центральний орган встановлює нову дату передачі у строки, передбачені частиною другою цієї статті.

Під час фактичної передачі особи компетентний орган іноземної держави інформується про строк перебування її під вартою в Україні.

Глава 38

Міжнародна правова допомога у кримінальних справах

Стаття 471. Підстави та порядок зносин з компетентними органами іноземних держав

Міжнародна правова допомога у кримінальних справах надається і отримується на підставі міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Надання та отримання міжнародної правової допомоги допускається за відсутності міжнародного договору України з відповідною іноземною державою в разі наявності письмових гарантій взаємності надання аналогічної допомоги у майбутньому.

Центральними органами України щодо міжнародної правової допомоги є, якщо інше не передбачено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, Генеральна прокуратура України та Міністерство юстиції України. Генеральна прокуратура України звертається із запитом про міжнародну правову допомогу та розглядає запити (доручення) компетентних органів іноземних держав у справах на стадії досудового слідства, а Міністерство юстиції України - у справах на стадії судового слідства.

У разі якщо міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, передбачено безпосередній порядок зносин під час надання міжнародної правової допомоги, визначеним таким договором органам надаються повноваження, передбачені частиною третьою цієї статті.

Виключно центральним органом України щодо міжнародної правової допомоги приймається рішення за запитом (дорученням) про міжнародну правову допомогу щодо:

- 1) присутності представника компетентного органу іноземної держави під час надання міжнародної правової допомоги (якщо запит (доручення) про міжнародну правову допомогу, що передбачає присутність представника, надійшов відповідно до частини четвертої цієї статті, його копію невідкладно надсилають до центрального органу для вирішення у цій частині);
- 2) обміну інформацією та повідомленнями, які можуть бути приводом для порушення кримінальної справи;
- 3) надання компетентним органам іноземної держави гарантій щодо умов виконання запиту (доручення), передбачених частиною другою цієї статті, та отримання таких гарантій від інших держав;
- 4) тимчасової передачі особи, яка відбуває покарання на території однієї держави, до іншої держави для дачі показань або участі у процесуальних діях.

Центральний орган України щодо міжнародної правової допомоги може приймати рішення стосовно виконання запиту (доручення) компетентного органу іноземної держави про міжнародну правову допомогу в інших випадках, коли визнає це за необхідне.

Стаття 472. Загальні вимоги щодо надання міжнародної правової допомоги

Міжнародна правова допомога полягає у виконанні слідчих та інших процесуальних дій у кримінальній справі на території однієї держави за запитом (дорученням) компетентного органу іншої держави.

Міжнародна правова допомога на території України надається на підставі запиту (доручення) компетентного органу іноземної держави.

Отримання міжнародної правової допомоги на території іноземної держави здійснюється за запитом центрального органу України щодо міжнародної правової допомоги на підставі запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу, складеного органом дізнання, досудового слідства, суддею або судом, у провадженні якого перебуває кримінальна справа, чи прокурором, якщо інше не передбачено міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

Запит (доручення) про міжнародну правову допомогу складається згідно з вимогами цього Кодексу, якщо інше не передбачено відповідним міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

Запит (доручення) про міжнародну правову допомогу має містити назву органу, що звертається з проханням, предмет і причину прохання, у міру можливості відомості про відповідну особу та її громадянство, прізвище і адресу відповідної особи, інформацію про обставини вчиненого злочину, його кваліфікацію, текст відповідної статті [Кримінального кодексу України](#), дані про причетних осіб та їх процесуальний статус, чіткий перелік слідчих та інших процесуальних дій, які підлягають проведенню, з обґрунтуванням зв'язку між необхідною допомогою і предметом розслідування у кримінальній справі, дані про фізичних і юридичних осіб, стосовно яких направляється запит (доручення). Запит (доручення) може містити інші відомості залежно від характеру запитуваних дій, а також додаткові дані та документи, які сприятимуть його виконанню.

Запит (доручення) про міжнародну правову допомогу підписується дізнавачем, слідчим, прокурором або суддею та засвідчується печаткою відповідного органу. Запит (доручення) та додані до нього документи направляються до центрального органу України щодо міжнародної правової допомоги разом з перекладом їх офіційною мовою держави, до якої вони направляються, або іншою мовою, передбаченою міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

Стаття 473. Порядок передачі запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу

Орган дізнання або досудового слідства погоджує запит (доручення) про міжнародну правову допомогу з прокурором, який здійснює нагляд за розслідуванням кримінальної справи.

Погоджений прокурором запит (доручення) про міжнародну правову допомогу, підготовлений органом дізнання або слідчим, а також запит (доручення) про міжнародну правову допомогу, підготовлений самим цим прокурором, направляються прокурору вищого рівня з дотриманням вимог, установлених статтею 471 цього Кодексу.

Запит (доручення) суду про міжнародну правову допомогу направляється компетентному органу іноземної держави через Міністерство юстиції України.

Якщо міжнародний договір, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлює інший порядок зносин з іноземною державою, запит (доручення) про міжнародну правову допомогу, підготовлений органом дізнання, досудового слідства, прокурором або судом, направляється у порядку, визначеному таким договором.

Центральний орган України щодо міжнародної правової допомоги або орган, уповноважений здійснювати безпосередні зносини з

компетентними органами іноземних держав відповідно до частини четвертої статті 471 цього Кодексу, за результатами вивчення запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу, підготовленого органом дізнання, досудового слідства, прокурором, суддею або судом, приймає рішення про:

- 1) направлення запиту (доручення) до компетентного органу іноземної держави;
- 2) повернення запиту (доручення) у зв'язку з відсутністю підстав для звернення або у зв'язку з порушенням вимог цього Кодексу чи міжнародного договору про міжнародну правову допомогу, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

Запит (доручення) про міжнародну правову допомогу направляється компетентному органу іноземної держави у порядку, передбаченому міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, а за відсутності договору - дипломатичними каналами.

Запит (доручення) про міжнародну правову допомогу надсилається поштою. У невідкладних випадках доручення може бути передано за допомогою електронних або інших засобів зв'язку з подальшим надсиланням його оригіналу поштою.

Запит (доручення) компетентного органу іноземної держави про міжнародну правову допомогу, направлений за допомогою технічних засобів зв'язку, приймається до виконання на території України негайно. Отримані у зв'язку з виконанням запиту (доручення) документи передаються компетентному органу іноземної держави лише після надходження оригіналу доручення.

[Стаття 474.](#) Порядок виконання запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу на території України

Центральний орган України щодо міжнародної правової допомоги або орган, уповноважений здійснювати безпосередні зносини відповідно до частини четвертої статті 471 цього Кодексу, за результатами розгляду запиту (доручення) компетентного органу іноземної держави про міжнародну правову допомогу:

- 1) направляє його для виконання органу дізнання, досудового слідства, в прокуратуру або до суду, вживаючи при цьому на вимогу компетентного органу іноземної держави на підставі міжнародного договору України заходів для забезпечення конфіденційності такого запиту (доручення);
- 2) приймає рішення щодо можливості виконання запиту (доручення) із застосуванням законодавства іноземної держави;
- 3) відкладає його виконання, якщо це може завдати шкоди провадженню у кримінальній справі на території України, або погоджує з компетентним органом іноземної держави можливість виконання запиту (доручення) на певних умовах;
- 4) відмовляє у виконанні запиту (доручення) з підстав, передбачених статтею 475 цього Кодексу;
- 5) приймає рішення щодо можливості виконання запиту (доручення), якщо передбачувані витрати на його виконання явно перевищуватимуть розмір завданої злочином шкоди або будуть неспівмірними з тяжкістю злочину (у разі якщо це не суперечить умовам міжнародного договору України);
- 6) вчиняє інші дії, передбачені міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

Орган дізнання, слідчий, прокурор або суддя виконує запит (доручення) про міжнародну правову допомогу протягом двох місяців з дати його отримання. Строк виконання може бути продовжено центральним органом України щодо міжнародної правової допомоги або органом, уповноваженим здійснювати безпосередні зносини з компетентними органами іноземної держави відповідно до частини четвертої статті 471 цього Кодексу.

Документи, отримані під час виконання запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу, підписуються або засвідчуються дізнавачем, слідчим, прокурором або суддею і скріплюються печаткою відповідного органу. Дізнавач, слідчий передають такі документи прокурору, який здійснює нагляд за додержанням законів органами дізнання і досудового слідства, крім випадків, передбачених частиною четвертою статті 471 цього Кодексу.

Отримані під час виконання запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу документи направляються компетентному органу іноземної держави у порядку, встановленому відповідним міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

У разі відсутності міжнародного договору України з відповідною іноземною державою виконання запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу здійснюється з дотриманням вимог цієї статті, а отримані документи направляються центральним органом України щодо міжнародної правової допомоги дипломатичними каналами.

При передачі матеріалів компетентному органу іноземної держави центральний орган України щодо міжнародної правової допомоги або орган, уповноважений здійснювати безпосередні зносини з компетентними органами іноземної держави відповідно до частини четвертої статті 471 цього Кодексу, може встановити відповідно до законодавства та міжнародного договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, обмеження щодо використання таких матеріалів.

У разі неможливості виконати запит (доручення) про міжнародну правову допомогу, а також у разі відмови у наданні міжнародної правової допомоги з підстав, передбачених статтею 475 цього Кодексу, центральний орган України щодо міжнародної правової допомоги або орган, уповноважений здійснювати безпосередні зносини відповідно до частини четвертої статті 471 цього Кодексу, повертає такий запит (доручення) компетентному органу іноземної держави із зазначенням причин.

[Стаття 475.](#) Відмова у наданні міжнародної правової допомоги

Міжнародна правова допомога не надається, якщо:

- 1) виконання запиту (доручення) є несумісним з основами правопорядку (публічним порядком) в Україні;
- 2) виконання запиту (доручення) може завдати шкоди суверенітету, національній безпеці України, громадському порядку;
- 3) виконання запиту (доручення) суперечить зобов'язанням України за міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;
- 4) наявні інші підстави, передбачені міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

За відсутності міжнародного договору України іноземна держава не гарантує надання міжнародної правової допомоги Україні в майбутньому.

[Стаття 476.](#) Особливості проведення окремих слідчих дій при виконанні доручення про міжнародну правову допомогу

У разі якщо при виконанні запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу необхідно провести слідчі дії, які відповідно до вимог цього Кодексу можуть бути проведені лише з дозволу (санкції) прокурора чи суду, особа, яка провадить дізнання, або слідчий готує відповідні документи для отримання такого дозволу (санкції).

Під час виконання запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу допит провадиться за правилами цього Кодексу із забезпеченням прав та обов'язків допитуваної особи у межах міжнародної правової допомоги, що надається.

Допит підозрюваного чи обвинуваченого провадиться виключно на підставі матеріалів запиту (доручення) компетентного органу іноземної держави про міжнародну правову допомогу з обов'язковим роз'ясненням прав, передбачених законодавством іноземної держави або статтями [43](#) і [43-1](#) цього [Кодексу](#).

Реалізація прав підозрюваного чи обвинуваченого, що передбачені законодавством іноземної держави, здійснюється за місцем провадження у кримінальній справі на території цієї держави.

[Стаття 477.](#) Вручення документів

За запитом (дорученням) компетентного органу іноземної держави про міжнародну правову допомогу документи та рішення, долучені до такого запиту (доручення), вручаються особі, визначеній у запиті (дорученні), у порядку, встановленому цим Кодексом, з урахуванням особливостей, визначених цією статтею.

Суд для виконання запиту (доручення) компетентного органу іноземної держави про міжнародну правову допомогу викликає особу для

вручення документів у порядку, встановленому цим Кодексом. Якщо особа не з'явилася без поважних причин, суд має право застосувати її привід через органи внутрішніх справ у порядку, передбаченому статтею [136](#) цього [Кодексу](#), або доручити органу внутрішніх справ здійснити вручення документів.

Орган дізнання, досудового слідства, прокурор або суддя складає протокол про вручення особі документів із зазначенням місця та дати їх вручення. Протокол підписується особою, якій вручено документи, з викладом її заяв або зауважень при отриманні документів. У випадках, передбачених міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, складається також окреме підтвердження, що підписується особою, яка отримала документи, та особою, яка здійснила їх вручення.

У разі відмови особи отримати документи, що підлягають врученню, про це зазначається у протоколі. При цьому документи, що підлягають врученню, вважаються врученими, про що також зазначається у протоколі.

Якщо документи, що підлягають врученню, не містять перекладу українською мовою і складені мовою, яка є незрозумілою особі, зазначеній у запиті (дорученні), така особа має право відмовитися отримати документи. У такому разі документи вважаються такими, вручення яких не відбулося.

Протокол про вручення документів передається разом з іншими документами, долученими до запиту (доручення), компетентному органу іноземної держави у порядку, передбаченому частинами третьою - п'ятою статті 474 цього Кодексу.

[Стаття 478.](#) Тимчасова передача

Якщо для дачі показань або участі у слідчих або інших процесуальних діях у справі необхідна присутність особи, яка тримається під вартою або відбуває покарання у виді позбавлення волі на території іноземної держави і не притягується до кримінальної відповідальності у цій справі, орган досудового слідства, прокурор, суддя або суд України, у провадженні якого перебуває кримінальна справа, готує прохання про тимчасову передачу такої особи в Україну.

Прохання про тимчасову передачу оформляється та направляється відповідно до порядку, передбаченого статтями 471-473 цього Кодексу.

У разі задоволення компетентним органом іноземної держави прохання про тимчасову передачу особи така особа має бути повернута після проведення слідчих чи інших процесуальних дій, для яких вона була передана, у погоджений з іноземною державою строк.

Орган досудового слідства, прокурор, суддя або суд України, у провадженні якого перебуває кримінальна справа, готує документи про продовження в разі необхідності строку тимчасової передачі, які направляються центральному органу України щодо міжнародної правової допомоги не пізніше як за двадцять днів до закінчення такого строку.

Рішення компетентного органу іноземної держави про тримання особи під вартою або про призначення їй покарання у виді позбавлення волі є підставою для тримання під вартою в Україні особи, яка тимчасово передана в Україну.

Тимчасова передача до іноземної держави особи, яка відбуває покарання на території України, можлива на прохання компетентного органу іноземної держави з дотриманням умов, передбачених частинами першою і третьою цієї статті.

Тимчасова передача особи здійснюється лише за наявності письмової згоди такої особи.

[Стаття 479.](#) Виклик особи, яка перебуває за межами України

Особу, яка перебуває за межами України, для провадження слідчих чи інших процесуальних дій на території України викликають повісткою на підставі запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу. Викликаній особі, крім обвинуваченого та підсудного, повідомляється про розмір і порядок відшкодування витрат, пов'язаних з викликом. Запит (доручення) в рамках міжнародної правової допомоги про виклик особи, яка перебуває за межами України, направляється компетентному органу іноземної держави не пізніше шістдесяті діб до дати явки особи або в інший строк, передбачений міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

Викликана особа до перетину державного кордону України (при в'їзді в Україну) не може бути притягнута до кримінальної відповідальності, затримана або взята під варту, до неї не можуть бути застосовані інші запобіжні заходи у зв'язку з вчиненням будь-якого злочину. Стосовно такої особи не може бути приведений до виконання вирок, винесений до перетину державного кордону України у зв'язку з викликом.

Обвинувачений або підсудний може бути притягнутий до кримінальної відповідальності, затриманий або взятий під варту, а також стосовно нього може бути приведений до виконання вирок лише за злочин, зазначений у повістці.

Викликана особа втрачає гарантії, передбачені цією статтею, якщо не залишить територію України, маючи таку можливість, протягом п'ятнадцяти діб або іншого строку, передбаченого міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, від моменту отримання письмового повідомлення органу дізнання, досудового слідства, прокуратури або суду про відсутність необхідності у проведенні слідчих чи інших процесуальних дій за її участю.

[Стаття 480.](#) Оскарження дій органу дізнання, слідчого, прокурора при наданні міжнародної правової допомоги

Дії органу дізнання або слідчого, вчинені під час виконання запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу, можуть бути оскаржені прокуророві у порядку, передбаченому цим Кодексом.

Дії прокурора, органу дізнання або слідчого можуть бути оскаржені до суду за місцем їх проведення. Скарга розглядається суддею одноособово не пізніше десяти днів з дня її надходження до суду. Подання скарги не зупиняє виконання дій за запитом (дорученням) про міжнародну правову допомогу.

Не підлягають оскарженню до суду слідчі або інші процесуальні дії, проведені відповідно до частини першої статті 476 цього Кодексу з попереднім отриманням рішення суду.

Суддя витребує копію запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу та копії матеріалів щодо його виконання, знайомиться з ними і повідомляє прокурора та особу, яка подала скаргу, про час розгляду скарги. У разі необхідності суддя заслуховує пояснення особи, яка подала скаргу, думку прокурора, перевіряє додержання вимог міжнародного договору України про надання міжнародної правової допомоги та цього Кодексу при виконанні запиту (доручення). Під час судового засідання з розгляду скарги ведеться протокол судового засідання.

При розгляді скарги на дії органу дізнання, слідчого або прокурора суддя не перевіряє підстави і зміст запиту (доручення) компетентного органу іноземної держави про міжнародну правову допомогу та законність дій органів, передбачених частинами третьою і четвертою статті 471 цього Кодексу, щодо направлення його для виконання.

Розглянувши скаргу, суддя приймає вмотивовану постанову, якою:

1) залишає скаргу без задоволення;

2) задовольняє скаргу та зобов'язує орган дізнання, слідчого, прокурора виконати запит (доручення) про міжнародну правову допомогу відповідно до вимог міжнародного договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, та цього Кодексу.

Копія постанови судді надсилається прокуророві та особі, яка подала скаргу.

На постанову судді прокурором, який брав участь у розгляді справи судом першої інстанції, або особою, яка подала скаргу, протягом семи днів з дня винесення постанови може бути подана апеляція. Подання апеляції на постанову судді зупиняє набрання постановою законної сили та її виконання.

Ухвала апеляційного суду оскарженню не підлягає.

(Розділ дев'ятий доповнено главою 38 згідно із Законом [N 3529-VI](#) від 16.06.2011)

Глава 39

Перейняття кримінального переслідування

[Стаття 481.](#) Умови перейняття кримінального переслідування

Перейняттям кримінального переслідування є передача компетентним органом однієї держави компетентному органу іншої держави кримінальної справи стосовно особи для здійснення подальшого провадження у такій справі. Кримінальне переслідування може бути

перейняте лише до винесення вироку у кримінальній справі.

Перейняття кримінального переслідування здійснюється лише на підставі міжнародного договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, та за умови дотримання визначених ним умов.

[Стаття 482.](#) Прохання про перейняття кримінального переслідування

Прохання про перейняття кримінального переслідування готується органом досудового слідства, суддею або судом, у провадженні якого перебуває кримінальна справа, чи прокурором.

Прохання складається згідно з вимогами цього Кодексу та відповідного міжнародного договору України про міжнародну правову допомогу і містить інформацію про обставини вчиненого злочину, його кваліфікацію, текст відповідної статті [Кримінального кодексу України](#), дані про особу обвинуваченого або підсудного, зокрема про громадянство такої особи.

Прохання про перейняття кримінального переслідування підписується слідчим, прокурором або суддею та засвідчується печаткою відповідного органу. До прохання долучаються матеріали кримінальної справи, засвідчені печаткою відповідного органу, речові докази та документи.

Прохання про перейняття кримінального переслідування перекладається офіційною мовою держави, до якої воно направляється, або іншою мовою, передбаченою відповідним міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України. Переклад матеріалів кримінальної справи здійснюється лише у випадках, передбачених міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

Засвідчені копії всіх матеріалів кримінальної справи зберігаються в органі, у провадженні якого перебувала справа.

[Стаття 483.](#) Порядок передачі прохання про перейняття кримінального переслідування

Прохання про перейняття кримінального переслідування передається у порядку, передбаченому статтею 473 цього Кодексу.

[Стаття 484.](#) Наслідки передачі кримінальної справи

Після передачі кримінальної справи компетентному органу іноземної держави проведення слідчих та процесуальних дій на території України у такій справі можливе лише у порядку міжнародної правової допомоги.

Закриття компетентним органом іноземної держави переданої кримінальної справи на стадії досудового слідства не перешкоджає відновленню провадження у справі в Україні та подальшому її розслідуванню у порядку, передбаченому цим Кодексом, якщо міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, не встановлено інше.

[Стаття 485.](#) Порядок виконання в Україні прохання про перейняття кримінального переслідування

Генеральна прокуратура України або орган, уповноважений здійснювати безпосередні зносини з компетентними органами іноземної держави відповідно до частини четвертої статті 471 цього Кодексу, за результатами розгляду прохання компетентного органу іноземної держави про перейняття кримінального переслідування:

- 1) передає кримінальну справу для подальшого провадження органу досудового слідства;
- 2) відмовляє у перейнятті кримінального переслідування за наявності для цього підстав, передбачених міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України;
- 3) відмовляє у перейнятті кримінального переслідування за відсутності відповідного міжнародного договору України. У такому разі за погодженням з компетентним органом іноземної держави проводиться перевірка у порядку, передбаченому статтею [97](#) цього [Кодексу](#).

У разі перейняття кримінального переслідування орган досудового слідства України зобов'язаний негайно прийняти кримінальну справу до свого провадження та кваліфікувати злочин відповідно до [Кримінального кодексу України](#). Подальше провадження у кримінальній справі здійснюється за правилами цього Кодексу.

Орган, зазначений у частині першій цієї статті, інформує компетентний орган іноземної держави про:

- 1) результати розгляду прохання про перейняття кримінального переслідування;
- 2) рішення, прийняте за результатами провадження у кримінальній справі.

(Розділ дев'ятий доповнено главою 39 згідно із Законом [N 3529-VI](#) від 16.06.2011) (Кодекс доповнено розділом дев'ятим згідно із Законом [N 2286-VI](#) від 21.05.2010)

([ст.1 - ст.93-2](#)) ([ст.94 - ст.236-8](#))